79. KESKIVIIKKONA 31. TOUKOKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

1) Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 2261

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2000 vp
Keskustelu

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ydinenergialain muuttamisesta 2302

Hallituksen esitys HE 5/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2000 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 2302

Hallituksen esitys HE 42/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

4) Hallituksen esitys laeiksi valtioneuvostosta annetun lain ja ulkoasiainhallintolain 3 §:n muuttamisesta 2303

Hallituksen esitys HE 26/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 9/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi merilain 9 luvun muuttamisesta sekä merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 2303

Hallituksen esitys HE 190/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 3/2000 vp

6) Hallituksen esitys laeiksi yhteisaluelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 2303

Hallituksen esitys HE 198/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 6/2000 vp
Lakialoite LA 6, 7/2000 vp

7) Hallituksen esitys laiksi urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta ja siihen liittyviksi laeiksi 2303

Hallituksen esitys HE 51/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2000 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi eräiden valtion eläkelainsäädäntöön liittyvien lakien muuttamisesta 2303

Hallituksen esitys HE 41/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2000 vp

9) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta 2303

Hallituksen esitys HE 30/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/2000 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain, vakuutusyhdistyslain ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta 2303

Hallituksen esitys HE 34/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Janina Andersson /vihr
Ulla Anttila /vihr
Mikko Elo /sd
Merikukka Forsius /vihr
Olli-Pekka Heinonen /kok
Liisa Hyssälä /kesk
Gunnar Jansson /r
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Martti Korhonen /vas
Juha Korkeaoja /kesk
Marjaana Koskinen /sd
Markku Laukkanen /kesk

Henrik Lax /r
Suvi Lindén /kok
Kari Myllyniemi /kesk
Sirpa Pietikäinen /kok
Kirsi Piha /kok
Susanna Rahkonen /sd
Kari Rajamäki /sd
Jussi Ranta /sd
Ola Rosendahl /r
Mauri Salo /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Katja Syvärinen /vas
Irja Tulonen /kok
Marjatta Vehkaoja /sd
Jorma Vokkolainen /vas

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:
Henrik Lax /r
Kari Myllyniemi /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
31.5. edustajat
Gunnar Jansson /r
Kari Myllyniemi /kesk
3.—11.6. edustaja
Tuula Haatainen /sd
4.—9.6. edustaja
Jaana Ylä-Mononen /kesk
5. ja 6.6. edustajat
Tuija Brax /vihr
Liisa Jaakonsaari /sd
Gunnar Jansson /r
Johannes Leppänen /kesk
Riitta Prusti /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
31.5. edustajat
Marjaana Koskinen /sd
Henrik Lax /r

Välikysymys polttonesteiden hintojen alentamisesta

Välikysymys VK 2/2000 vp

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että ed. Pekkarinen ja 50 muuta edustajaa ovat eilen 30 päivänä toukokuuta 2000 tehneet valtioneuvostolle välikysymyksen n:o 2 polttonesteiden hintojen alentamisesta.

Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle ed. Pekkariselle välikysymyksen esittämistä varten.

Mauri Pekkarinen /kesk: Arvoisa puhemies! Esitämme seuraavan välikysymyksen:

"Eduskunnalle

Polttonesteiden hinnat ovat nousseet Suomessa viimeisten kuukausien aikana ennätyksellisen korkealle.

Vuoden 1999 alusta 95-oktaanisen bensiinin hinta on noussut yli kahdella markalla ja tavaraliikenteen käyttämän dieselin hinta runsaalla markalla litralta.

Kuluvan vuoden alusta lukien 95-oktaanisen bensiinin hinta on noussut noin markalla litralta. Tällä hetkellä Helsingissä bensiinilitra maksaa noin 7,50 mk. Se on kaikkien aikojen ennätys.

Näillä lukemilla liikenteen polttonesteiden hinnat kuuluvat Suomessa koko Euroopan korkeimpiin. Yhteisvaluuttaan kuuluvista EU-maista hintataso on kaikkein korkein.

Polttonesteiden hintojen nousun taustalla on monia eri syitä. Öljyn maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet ja neljänneksellä devalvoitunut yhteisvaluutta nostaa raakaöljyn tuontihintaa. Nousun taustalla on myös joukko kotimaisia syitä.

Suomessa liikenteen polttonesteiden verotus on ollut perinteisesti poikkeuksellisen ankaraa. Suhteessa muuhun energiaan sitä on viimeisissä energiaveroratkaisuissa entisestään kiristetty. Bensiinilitran hinnassa on veroa noin 70 prosenttia.

Polttonesteisiin kohdistuva arvonlisävero kasvattaa liikenteen verotaakkaa sitä mukaa kun raakaöljyn maailmanmarkkinahinta nousee.

Eräissä muissa Euroopan unionin jäsenmaissa öljyn hinnannousua on pehmennetty eri tavoin. Näin olisi tehtävä myös Suomessa.

Bensiinin ja dieselöljyn hintojen nousu tuntuu sekä alan elinkeinonharjoittajien että tavallisten paljon liikkumaan joutuvien kansalaisten kukkarossa.

Korkeat liikenteen polttonesteiden hinnat ovat merkittävä kustannustekijä yhtä lailla kaupunkiseuduilla, joissa työmatkat ovat pitkät, kuin harvaan asutulla maaseudulla, jossa autoa tarvitaan asiointi- ja työmatkoihin. Toteutuneet bensan hintojen korotukset ovat jo syöneet monelta kansalaiselta palkankorotukset ja verotarkistusten annin.

Liikenteen polttonesteiden hintojen korotukset näkyvät myös ammattimaisessa liikenteessä. Linja-autoliikenteen taksoja ollaan korottamassa. Suoranaisiin taloudellisiin vaikeuksiin ovat joutuneet monet tavaraliikenteen yrittäjät, kun he eivät ole pystyneet siirtämään nousevia polttoainekuluja kuljetusten hintoihin.

Hintojen nousu on jo vaikuttanut inflaation kiihtymiseen. Tilastokeskuksen arvion mukaan Suomen viime kuukausien inflaatiovauhdista polttoaineiden hintojen nousun suorat vaikutukset ovat jopa noin 30 prosenttia.

Kansalaiset, yritykset ja liikenteen ammattijärjestöt ovat toistuvasti vaatineet hallitukselta toimenpiteitä liikennepolttonesteiden verotuksen alentamiseksi. Myös Keskustan ja Kristillisen Liiton eduskuntaryhmät ovat eri kannanotoin, kysymyksin ja aloittein vaatineet samaa. Hallituksen edustajat ovat kuitenkin toistuvasti torjuneet toimenpide-ehdotukset polttonesteiden hintojen nousun hillitsemiseksi.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä polttonesteiden hintojen pikaiseksi alentamiseksi?

Helsingissä 30 päivänä toukokuuta 2000

Mauri Pekkarinen /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Niilo Keränen /kesk
Juha Korkeaoja /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Eero Lämsä /kesk
Tero Mölsä /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Matti Väistö /kesk
Hannu Aho /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Tanja Karpela /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Jari Leppä /kesk
Hannes Manninen /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Juha Rehula /kesk
Mauri Salo /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Timo Kalli /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Katri Komi /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Mika Lintilä /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Mirja Ryynänen /kesk
Hannu Takkula /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl
Ismo Seivästö /skl
Leea Hiltunen /skl
Bjarne Kallis /skl
Sakari Smeds /skl
Toimi Kankaanniemi /skl

Leena Rauhala /skl
Marja-Leena Kemppainen /skl
Päivi Räsänen /skl
Kari Kärkkäinen /skl"

Puhemies: Työjärjestyksen 22 §:n 1 momentin mukaisesti välikysymys lähetetään keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:

1) Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2000 vp
Keskustelu

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään viime istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Ympäristöministeri Satu Hassi:** Arvoisa puhemies! Nyt käsillä oleva selonteko ja siihen sisältyvä osa, joka on alustava ehdotus valtakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi, on osa sitä kokonaisuutta, josta edellinen eduskunta hyväksyi uusitun maankäyttö- ja rakennuslain. Sehän oli erittäin merkittävä ja pitkään, vuosikymmeniä, valmisteltu uudistus. Kyseisen uudistuksen yksi keskeinen seikka ja ehkä eniten julkisuudessa huomiota saanut piirre oli se, että kaavojen alistaminen ympäristöviranomaisille poistui ja lopullinen päätöksenteko kaavoista siirtyi kuntien tehtäväksi. Jotta maankäytön suunnittelu olisi tasapainoinen kokonaisuus, tämä uusi kaavojen vahvistusmenettely edellyttää kuitenkin sitä, että myös valtakunnallisella tasolla määritellään aikaisempaa täsmällisemmin alueidenkäytön periaatteet ja ne kriteerit, mitä alueidenkäytön suunnittelun täytyy täyttää.

Uudessa maankäyttö- ja rakennuslaissa onkin alueidenkäyttöä koskevat keskeiset tavoitteet kirjattu lain 1 ja 5 §:ään avainsanoina, joiden tulkinta on niiden tehtävä, jotka vastaavat alueidenkäytön suunnittelusta, esimerkiksi siis niiden tehtävä, jotka laativat kuntien kaavoja, yksityiskohtaisen tason kaavoja, ja jotka maakuntaliitoissa laativat maakuntakaavoja.

Tämä käytäntö heijastelee useissa länsimaissa omaksuttua käytäntöä, että valtakunnallisella tasolla joko parlamentti, hallitus tai ministeriö päättää alueidenkäytön valtakunnallisista tavoitteista tai suuntaviivoista. Eli tavallaan olemme tekemässä pientä historiaa, kun eduskunnassa nyt ensimmäistä kertaa keskustellaan uusitun maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista tavoitteista. Myös se, että tällaiset tavoitteet voidaan valtioneuvoston päätöksinä antaa, on uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukanaan tuoma uudistus.

Siis perusajatuksena on sama, joka on maankäyttö- ja rakennuslain perusajatus eli se, että päätösvalta siirretään lähelle kansalaisia. Sen jälkeen, kun valtioneuvosto on alueidenkäyttötavoitteet hyväksynyt, tässä päätöksessä ilmaistaan valtioneuvoston näkemys niistä valtakunnallisista merkittävistä kysymyksistä, jotka alueidenkäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon, mutta ei ohjata yksityiskohtaisella tavalla sitä, miten tämä tapahtuu, esimerkiksi miten kaavoitus suunnitellaan siten, että ihmisten on mahdollista julkisia liikennevälineitä käyttäen liikkua kodin ja työpaikan välillä tai että palvelut ovat tavoitettavissa. Kaikki tämä jätetään niiden tehtäväksi, jotka valmistelevat ja päättävät kaavoista.Voidaan sanoa, että aivan erityisiä tavoitteita asetetaan maakuntaliitoille nyt, kun ne ryhtyvät valmistelemaan maakuntakaavoja.

Koska kysymyksessä on nyt aivan uusi elementti suomalaisessa alueidenkäytön ohjausjärjestelmässä, selonteossa on pyritty luomaan käsitys niistä perusteista, joilla luonnos valtakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi on laadittu, niiden merkityksestä ja todella alustavasta sisällöstä, jotta eduskunta voi perehtyä asiaan ja ottaa kantaa ennen kuin valtioneuvosto lopullisesti päättää tavoitteista.

Tämän asiakirjan valmistelu on ollut erittäin avointa. Erilaiset luonnokset valtakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi ovat olleet Internetissä kenen tahansa nähtävänä viime syksystä alkaen eli reilusti enemmän kuin puolen vuoden ajan.

Lisäksi alustavia ehdotusversioita on valmisteltu yhteistyöryhmässä, johon kuuluivat ministeriöiden, Kuntaliiton ja maakuntaliittojen sekä alueellisten ympäristökeskusten edustajat. Sen lisäksi on järjestetty erilaisia seminaareja ja keskustelutilaisuuksia, jotta kaikkien mahdollisten tahojen näkemykset olisi saatu käyttöön alueidenkäyttötavoitteiden tekstiä muotoiltaessa.

Sen alustavan ehdotuksen, jonka selonteko sisältää, kulmakiviä ovat muun muassa tasapainoinen aluerakenne, yhdyskuntarakenteiden eheyttäminen, elinympäristön laadun parantaminen, ympäristöriskien ennaltaehkäisy, liikennetarpeen vähentäminen, luonnon- ja kulttuuriperinnön vaaliminen, luonnonvarojen käytön suunnitelmallisuus ja kestävyys, luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksien parantaminen sekä varautuminen valtakunnallisesti merkittäviin liikenne- ja energiaverkostoihin sekä tietenkin myös elinkeinotoiminnan alueidenkäyttötarpeiden huomioon ottaminen.

Suurin osa näistä alustavista tavoitteista koskee koko maata, mutta sen lisäksi on ollut tarpeen määritellä erikseen tavoitteita tietyille alueille, jotka ovat Helsingin seutu, Saaristomeri, Maankohoamisrannikko, Vuoksen vesistöalue sekä Lapin tunturialue.

Edellisen eduskunnan hyväksymässä ja tämän vuoden alusta voimaantulleessa maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellään myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden oikeusvaikutukset. Laki edellyttää, että valtion viranomaiset ottavat tavoitteet huomioon ja edistävät niiden toteutumista. Tämä voitaisiin rinnastaa siihen, että tasa-arvolaki velvoittaa viranomaiset edistämään toiminnassaan sukupuolten tasa-arvoa. Sama velvoite näiden alueidenkäyttötavoitteiden suhteen koskee myös maakunnallista suunnittelua ja kuntien kaavoitusta.

Oikeusvaikutusten täsmentämiseksi luonnos valtakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi on jaettu yleistavoitteisiin ja erityistavoitteisiin. Oikeusvaikutuksia on siis rajattu siten, että yleistavoitteita voidaan käyttää vain yleispiirteisten kaavojen oikeudelliseen arviointiin ja erityistavoitteita voidaan käyttää yksityiskohtaisen tason kaavojen oikeudelliseen arviointiin. Tietenkään se ei ole ollenkaan perusajatuksena, että tässä syntyisi ikään kuin kriteeristöä oikeusjutuille, vaan päinvastoin tarkoituksena on se, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toimivat kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä. Aivan vastaavasti kuin uudessa maankäyttö- ja rakennuslaissa on uusi osallistumis- ja arviointimenetelmä, jolla tavoitellaan sitä, että kuntalaiset saavat aikaisempaa paremman mahdollisuuden osallistua kaavoitukseen niin jo perusratkaisujen valintavaiheessa kuin hyvin varhaisessa suunnitteluvaiheessa, tämän uuden mekanismin tavoite on paitsi sinänsä lisätä kansalaisten vaikutusvaltaa myöskin luoda prosessi, jossa tarvetta valituksille olisi aikaisempaa vähemmän. Samoin myöskin voidaan katsoa, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yksi tavoite on myöskin ennalta ehkäistä sellaisia ristiriitoja, joita jouduttaisiin oikeusteitse ratkomaan.

Hallituksen selonteossa tarkastellaan alueidenkäytön nykytilaa ja kehitysnäkymiä. Keskeisinä kysymyksinä tarkastellaan muun muassa muuttoliikkeen vaikutusta aluerakenteeseen, taajamien yhdyskuntarakenteiden hajautumista, elinympäristön laatua, erityisesti sen turvallisuutta ja terveyttä, kulttuuriympäristöjen säilymistä sekä maankäytön vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen, liikennetarpeeseen ja sen myötä ilmastomuutokseen. Liiteaineistosta käy havainnollisesti esille esimerkiksi se, että keskimääräisten työmatkojen pituudet ovat selvästi ja huomattavasti kasvaneet. Itselläni oli myöskin aika yllättävä se seikka, joka ehkä hieman liippaa myöskin äsken kuullun välikysymyksen aihetta, että keskimäärin pisimmät työmatkat ihmisillä on Uudellamaalla eikä niinkään kaukana Pääkaupunkiseudulta, niin kuin monesti kuvitellaan.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuus on täynnä haasteita, joihin alueidenkäytön suunnittelun on pystyttävä vastaamaan. Maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:ään on kirjattu lain yleiseksi tavoitteeksi hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys. Näiden tavoitteiden näkökulmasta avautuu huikeita näköaloja niihin sisällöllisiin haasteisiin, joihin myös alueidenkäytön suunnittelussa on vastattava. Itse olenkin varsin optimistinen sen suhteen, että tämän kokonaisuuden avulla, jonka keskeisiä osia ovat kansalaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen, kuntien oman päätäntävallan laajentaminen ja valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden määrittely, pystytään aikaisempaa paremmin tuottamaan ihmisille hyvä elinympäristö.

[2] **Riitta Korhonen /kok:** Arvoisa puhemies! Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain ohjausjärjestelmää. Niiden tehtävä on osaltaan olla tukemassa kyseisen lain tavoitteiden saavuttamista ja toimia kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä. Maankäyttö- ja rakennuslain perusteluissa todetaan eduskunnan kuulemisen tarpeellisuus ja valmistelun avoimuus. Myös asetustasolla, tarkemmin sanoen maankäyttö- ja rakennusasetuksessa, todetaan tavoitteiden valmistelusta seuraavasti: "Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelu tulee järjestää niin, että luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle ja vuorovaikutukselle".

Jo pelkästään edellä mainituista syistä on erittäin tärkeää, että eduskunnalle annetaan mahdollisuus selonteon muodossa sanoa sanottavansa valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Samoista syistä on ollut myös vaikea ymmärtää sitä matalaa profiilia, johon ministeri Hassin johtamana ympäristöministeriö on koko tavoitteiden valmistelun ajan pyrkinyt. Hassin johtama vihreä liitto on koko olemassaolonsa ajan korostanut kansalaisyhteiskunnan merkitystä ja päätöksenteon avoimuutta. Myös ympäristöministeriön omissa tiedotteissa on jatkuvasti korostettu asian valmistelun laajapohjaisuutta ja vuorovaikutteisuutta. Ansaittua ihmetystä onkin herättänyt se, miten tämän asian valmistelussa on vältetty onnistuneesti näiden edellä mainittujen periaatteiden toteutuminen. Yhdessä vaiheessa ympäristöministeriön ajatuksena oli jopa korvata eduskunnan käsittely järjestämällä ainoastaan tavoitteita koskeva seminaari, jonka keskustelun pohjalta valtioneuvosto olisi sitten päättänyt valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista jo tämän kevään aikana.

Maankäyttö- ja rakennuslain 21 §:n yksityiskohtaisessa perustelussa todetaan kuitenkin seuraavaa: "Tarkoituksena on, että eduskunnalle annetaan selonteko, ennen kuin tavoitteita ensimmäistä kertaa annetaan". Onneksi puhemiesneuvosto oli ajan tasalla ja päätti edellä mainittuihin perusteluihin viitaten, että hallituksen tulisi antaa eduskunnalle selonteko ennen varsinaista päätöstä tavoitteista.

Arvoisa puhemies! Selonteon tarkoitukseksi ympäristöministeriö on määritellyt tiedonvälityksen alueidenkäyttötavoitteiden perusteista, merkityksestä ja alustavasta sisällöstä. Haluankin korostaa viimeisintä eli tavoitteiden sisällön alustavuutta. Nyt jaettu selonteko ei suinkaan ole valmis sellaisenaan hyväksyttäväksi alueidenkäyttöä ohjaavaksi tavoitteistoksi. Vaikka valmisteluprosessi on ollut huomattavan pitkä, on selonteko edelleenkin jotenkin vajavaisen ja keskeneräisen oloinen.

Selonteon mukaan tavoitteita on rajattu niin, että niissä on määritelty vain sellaisia asioita, joihin voidaan vaikuttaa maankäyttö- ja rakennuslain ohjausjärjestelmällä. Selonteossa ja yhtä lailla sen alustavia tavoitteita koskevassa osassa on kuitenkin suhteettoman paljon luonnonsuojelullisten arvojen turvaamista, joilla ei ole kytkentää valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Tässä kohdassa on syytä muistuttaa, että meillä on erikseen luonnonsuojelua koskeva lainsäädäntö, mistä syystä kaavoitusta ei ole tarpeen valjastaa aktiiviseksi suojelukeinoksi.

Selonteon alkupuolella kuvaillaan alueidenkäytön nykytilaa ja kehitysnäkymiä.

Silmiinpistävä oli Suomen kartta maaseutualueiden sijoittumisesta ja kehittämisvyöhykkeitä koskevan kappaleen sisältö. Kyseinen Suomen kartta oli kuin suoraan historian oppikirjasta: Pähkinäsaaren rauhan 1323 rajan linjauksia seuraava jako, joka on jälleen jakamassa Suomineitoa. Nyt vain ei ole kysymyksessä rauhan raja, vaan jako menestyviin ja taantuviin alueisiin. Sama jako tuntuu toistuvan selonteon erityistavoitteissa, joissa nimetään yksittäisiä Etelä-Suomeen kohdistuvia hankkeita.

Kehittämisvyöhykkeiksi selonteossa nimetään esimerkkeinä Helsinki—Hämeenlinna—Tampere-akseli ja niin sanottu Perämeren kaari. Näitä molempia vyöhykkeitä yhdisti tekstin mukaan muun muassa vakiintunut taloudellisen ja kulttuurisen yhteistyön traditio. Kyllä muiltakin Suomen alueilta löytyy vastaavaa traditiota. Itä-Suomessa oli asutusta ja traditioita ja kulttuurista yhteistyötä jo ennen kuin Helsingin kaupunkia edes oli olemassa.

Selontekoa tarkasteltaessa tulee mieleen, että ympäristöministeriöllä ei edes ole halua kehittää koko Suomea, vaan osasta isänmaatamme halutaan tehdä valtaisa ulkoilmamuseo. Selonteossa ei Itä-Suomen kehittämisestä mainita sanallakaan, ja Lappi tuntuu olevan varattu lähinnä vain tuulipuistoille ja poronhoidolle. Mihin on unohtunut esimerkiksi ministeri Hassin Vuotoksen allashankkeen tiimoilta virinneen keskustelun aikana vahvasti esiin nostama matkailuelinkeinon kehittäminen?

Maankäyttö- ja rakennuslakia uudistettaessa oli yksi merkittävimmistä periaatteista, ellei merkittävin periaate, että päätösvaltaa siirretään lähelle kansalaisia ja maankäytön suunnitteluprosessista kehitetään vuorovaikutteisempaa. Kuntien itsenäistä päätösvaltaa kaavoituksessa lisättiin ja kaavojen alistusmenettelystä luovuttiin, lukuun ottamatta maakuntakaavoja.

Yksi erittäin varteenotettava huoli valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista onkin esitetty usealta eri taholta: Siirretäänkö tavoitteella kunnille delegoitua päätösvaltaa jälleen valtionhallinnolle ja puututaanko niillä tulevaisuudessa kuntien itsehallintoon? Ympäristöministeriön suunnalta on todettu, että tavoitteissa ilmaistaan ainoastaan valtioneuvoston näkemys valtakunnallisesti merkittävistä alueidenkäytön kysymyksistä ja että tavoitteiden toteutustapa on lain hengen mukaisesti jätetty konkretisoitavaksi ja ratkaistavaksi kuntien sekä maakunnan liittojen suunnittelussa. Toivottavasti näin tapahtuu todellisuudessakin.

Tavoitteilla on kuitenkin omat oikeusvaikutuksensa. Yleistavoitteita voidaan käyttää yleispiirteisten kaavojen ja erityistavoitteita taas yksityiskohtaisten kaavojen oikeudelliseen arviointiin. Ne siis kelpaavat valitusperusteiksi. Alustavat tavoitteet, eritoten yleistavoitteet, ovat siinä määrin yleisiä ja väljiä periaatteita, että tulkinnanvaraa jää hyvin paljon ja kulloisestakin tulkitsijasta on pitkälti kiinni, mille kannalle milloinkin asettuu, sillä selkänojaa ainakin nyt esitetyistä tavoitteista löytyy moneen lähtöön.

Siksi onkin maankäyttö- ja rakennuslain hengen säilyttämiseksi perusteltua kysyä, miten käy esimerkiksi tilanteessa, jossa ympäristöministeriön ja maakuntaliiton näkemys tavoitteiden toteutuksesta eroavat selvästi ja vahvasti toisistaan. Alueellisesta maankäytöstä tai sen suunnittelusta ei tule tehdä valtion yksityisoikeutta. Sen valmistelun ja toteutuksen tulee tapahtua aidossa vuorovaikutuksessa eri toimijoiden välillä, on sitten kyseessä maakunta- tai kuntataso.

Tulevaisuudessa eteen tulevissa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tulkitsemistilanteissa on kuntien itsenäistä päätösvaltaa lain hengen mukaisesti syytä korostaa. Ympäristöministeriöllä ja alueellisilla ympäristökeskuksilla on tässä merkittävä vastuu kannettavanaan. Olennaista on käsittelyn avoimuus ja vuorovaikutteisuus. Myös kuntalainen on oikeutettu tietämään, missä milloinkin mennään.

Arvoisa puhemies! Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaa selontekoa luettaessa yksi asia toistuu toistumistaan: rakentamisen ja asumisen välttämätön tiivistämisen tavoite. Onko ympäristöministeriö oikeasti sitä mieltä, että asumisen eheyttäminen on toimiva ratkaisu niihin alueellisiin ongelmiin, joihin sitä läpi selonteon tarjotaan? Itse en tähän usko, päinvastoin.

Kuten tavoitteiden vaikutusten arvioinnissakin todetaan, olemassa olevien rakenteiden hyödyntäminen ja asutuksen loma-asutuksineen suuntaaminen tukemaan taajamia ja kyläverkostoja saattaa heikentää maaseudun haja-asutusalueiden kehittämisedellytyksiä.

Selontekoa lukiessa tuli aidosti tunne, että alueidenkäyttötavoitteiden valmistelussa lähtökohtana on ollut ympäristönsuojelu eivätkä ihmisten tarpeet ja odotukset elinympäristöltään. Tämä järjestys on väärä.

Suomalaisen yhteiskunnan yksi viime vuosien trendeistä on ollut kasvava muuttoliike kaupunkeihin ja maaseudun autioituminen. Yhdeksi ratkaisuksi muuttoliikkeen kääntämiseksi myös toiseen suuntaan on tarjottu etätyömahdollisuuksien lisäämistä. Jos etätyöstä halutaan aidosti tehdä houkutteleva vaihtoehto ja haja-asutusseutujen pelastus, rakentamisen tiivistäminen ei ainakaan ole oikea ratkaisu. Oman käsitykseni mukaan maaseudulle muutetaan takaisin nimenomaan hakemaan rauhaa, luonnonläheisyyttä ja asumisväljyyttä. Siksi on erittäin tärkeää maaseudun houkuttelevuuden ja asuttuna pitämisen kannalta säilyttää rakentamisen ja asumisen mahdollisuus haja-asutusalueilla, samoin kuin mahdollisuus ympärivuotiseen käyttöön tarkoitettuun loma-asuntojen rakentamiseen, rantarakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan korostaa, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaikutuksia on seurattava ja varauduttava tarvittaessa tekemään niihin myös muutoksia. Kysymys on kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta uudenlaisesta instrumentista alueidenkäytön suunnittelussa. Myös eduskunnalle tulee antaa mahdollisuus osallistua tavoitteiden toteutumisen ja ajankohtaisuuden arviointiin. Ehdotankin, arvoisa puhemies, että eduskunnalle tuodaan kerran vaalikaudessa arvio valtakun-

nallisista alueidenkäyttötavoitteista esimerkiksi selonteon muodossa.

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

---

[3] **Ympäristöministeri Satu Hassi:** Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhosen puheenvuorossa oli muutamia asioita, joita haluaisin heti tuoreeltaan kommentoida.

Ensinnäkin valmistelun avoimuudesta. Muistaakseni lokakuusta alkaen Internetissä on ollut saatavina kulloinkin viimeinen alueidenkäyttötavoitteiden luonnos. Kenen tahansa nähtävillä ovat olleet nämä tekstiluonnokset. En oikein ymmärrä, miten sen avoimemmaksi valmistelu enää voisi tulla. Jos oikein ymmärsin, ed. R. Korhonenkin puheenvuorossaan viittasi ei pelkästään selontekoon, joka nyt on eduskunnan käsissä, vaan myös tekstin aikaisempiin versioihin. En muista monta muuta asiakirjaa, joiden valmistelu olisi ollut yhtä avointa.

Mitä tulee eduskunnan selontekokäsittelyyn, niin nythän tämä selonteko on eduskunnassa. Alkuvuodesta tästä asiasta keskusteltaessa totesin joka kerta, että mikäli eduskunta selonteon haluaa, niin eduskunta sen saa.

Muutama itse selonteon tavoitteiden asetteluun liittyvä näkökulma.

Haluaisin korostaa sitä, ettei tämän selonteon eikä myöskään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sitten aikanaan, kun valtioneuvosto ne hyväksyy, tarkoituksena ole eikä tule olemaan se, että nämä asiakirjat olisivat jotenkin aluepoliittisten rahoituspäätösten suunnitelmia. Eikä missään tapauksessa myöskään tavoitteena ole se, että valtakunnan aluepolitiikan koko sisältö jotenkin näissä alueidenkäyttötavoitteissa määriteltäisiin, vaan todella ympäristöministeriössä on valmistelussa lähdetty siitä, että rajataan, aivan kuten ed. R. Korhonenkin asian totesi, käsiteltävät asiat niihin asioihin, joihin maankäytön suunnittelulla voidaan vaikuttaa.

Ed. R. Korhonen arvosteli sitä, että luonnonsuojeluarvot korostuvat suhteettoman paljon. Haluaisin nyt kuitenkin tässä yhteydessä muistuttaa viime viikolla julkaistusta uudesta uhanalaisselvityksestä, jonka mukaan uhanalaisten lajien määrä on Suomessa kasvussa. Joka kymmenes Suomen luonnon laji on uhanalainen. Hyvin merkittävä piirre tässä selvityksessä on se, että kaikkein nopeimmin uhanalaisten lajien määrä nousee kulttuuriympäristön lajien joukossa, eli ei siis niin sanotun museoidun luonnon, esimerkiksi vanhojen metsien, lajien joukossa, vaan esimerkiksi maaseudun kylien perinteisten lajien joukossa. Esimerkiksi varpunen ja kottarainen on nyt luokiteltu ei suorastaan uhanalaisiksi, mutta silmälläpidettäviksi lajeiksi.

Kun ed. R. Korhonen arvosteli sitä, että selonteossa ei puhuta matkailuelinkeinon kehittämisestä, niin minä nyt ihmettelen, miten nämä kaksi kritiikkiä ovat suhteessa toisiinsa. Kyllä uskoisin, että aika suuri osa nimenomaan maaseudulle haluavista matkailijoista menee nimenomaan etsimään luontoa, tuskin nyt mitään raiskioita turistit haluavat tulla edes Suomen maaseudulle katsomaan.

Haluaisin myöskin korostaa sitä, että eivät alueidenkäyttötavoitteet ole ainoa politiikan väline, jolla matkailua maaseudulla pyritään edistämään. Ympäristöministeriössä on käynnissä myöskin työllisyyttä tukeva luontomatkailun kehittämisohjelma.

Mitä tulee sitten siihen, kuka aikanaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita tulkitsee, niin maankäyttö- ja rakennuslakihan on rakennettu siten, että riitatapauksissa tulkitsija on hallinto-oikeus. Jos tässä nyt kovasti pelätään jonkin näköistä ympäristöministeriön diktatuuria, niin kyllä se pelko viimeistään siinä vaiheessa karisee, kun hallinto-oikeudet saavat näitä asioita käsiteltäväkseen, mitä toivottavasti tapahtuu mahdollisimman vähän. Kuten jo alkupuheenvuorossani totesin, tavoitteena nimenomaan on se, että vähennettäisiin oikeudessa ratkaistavien riitojen määrää. Sikäli mikäli niitä syntyy, kuitenkin ratkaisijana on oikeus eivätkä ympäristöviranomaiset.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeisenä seikkana haluaisin kommentoida kysymystä tiivistämisestä.

Tiivistäminen ei tarkoita ollenkaan pelkästään kerrostalorakentamista. Jo ensimmäisessä puheenvuorossani viittasin siihen, että selonteon liitteistä käy selkeästi ilmi, että keskimääräisten työmatkojen pituus on kasvanut, mikä kielii yhdyskuntarakenteen hajautumisesta, jossa suunnittelulla on oma osuutensa. Tällä on vaikutusta muun muassa ilmastopolitiikkaan. Liikenne tuot-

taa noin viidesosan Suomen hiilidioksidipäästöistä. Kun kuitenkin kansainvälinen realiteetti on se, että kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä tällä vuosisadalla, niin mitä enemmän yhdyskuntarakenteen hajautumisen kautta tuotamme liikenteen päästöjä lisää, sitä tiukemmat vähentämistavoitteet tulevat sitten jollekin muulle sektorille.

Tämä on yksi peruste sille, miksi tämä kysymys pitää suunnittelussa ottaa vakavasti, mutta ei suinkaan ainoa peruste. Myöskin se, että palvelut olisivat lähellä ihmisiä, mikä mielestäni on elämän laadun kannalta mitä toivottavinta, yhdyskuntarakenteen kohtuullinen tiiviys on hyvä tavoite. Mutta kuten sanoin, tiiviys ei todellakaan tarkoita sitä, että kaavoitettaisiin kerrostaloja viimeisiin puistoihin, vaan esimerkiksi sitä, että Suomessakin jotkut pientaloalueet voitaisiin toteuttaa tällaisina englantilaistyyppisinä omakotitaloratkaisuina, joissa omakotitalot ovat vieri vieressä. Suomessa on tällä hetkellä vähän liikaa pelkästään kahden ääripään, äärimmäisen tiiviin kerrostaloasumisen ja sitten kovin väljän pientaloasumisen, vaihtoehtoja. Uskoisin, että aika moni ihminen pitäisi myöskin sellaisista vaihtoehdoista, jotka ovat tältä väliltä, varsinkin kun se mahdollistaa paremman joukkoliikennepalvelun ja myöskin muuten ihmisiä lähempänä olevat palvelut.

Tiiviys tarkoittaa myöskin sitä, että maaseudun kyliä kehitetään. Tämä on ehkä jossain määrin uskonasia. Ed. R. Korhonen puheenvuorossaan uskoi, että esimerkiksi se, että loma-asutus pyrittäisiin sijoittamaan maaseudun kylärakennetta tukevasti, haittaisi maaseudun kehitystä. Itse uskon päinvastoin, että se nimenomaan tukee maaseudun säilymistä elinkelpoisena sitäkin kautta, että se nimenomaan mahdollistaa nykyistä paremman palvelurakenteen maaseudulla. Tässä haluaisin vielä painottaa, että alustavissa alueidenkäyttötavoitteissa loma-asutuksen sijoittaminen kylärakennetta tukevaksi on kirjoitettu hyvin pyöreään muotoon eli sellaiseen muotoon, että tämä on sellainen asia, mistä muistutetaan suunnittelijaa. Jos ajatellaan sellaista teoreettista tilannetta, että tällaisesta oikeudessa ristiriitaa ratkottaisiin, tuntuu vaikealta uskoa, että juuri tällainen peruste voisi oikeudessa olla kovin vahva seikka. Tässäkin on nimenomaan kysymys siitä, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet muodostaisivat sellaisen ohjenuoran, ikään kuin luettelon, valtakunnallisesti tärkeinä pidetyistä asioista, jotka suunnittelussa on syytä ottaa huomioon.

Puhemies: Muistutan, että vastauspuheenvuoron mitta on yksi minuutti.

[4] **Riitta Korhonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen edelleenkin vahvasti eri mieltä siitä, mitä ministeri Hassi totesi, eli selonteko tuli eduskuntaan vasta vahvan väännön jälkeen. Vaikka me kirjasimme sen mietinnössämme yksityiskohtaisiin perusteluihin, vasta pitkän väännön ja puhemiesneuvoston kannanoton jälkeen me saimme tämän selonteon eduskuntaan, eli se pyrittiin kuittaamaan pelkästään seminaarin järjestämisellä, mikä ei minusta ole avoimuutta, koska eduskunta on ylin demokraattisesti päättävä elin, joka tähän oikeasti voi oikeuttaa. Ei se, että paperit ovat näkyvissä netissä ja kansalaiset voivat niitä kommentoida, ole asioihin vaikuttamista.

Sen lisäksi tämä suojelullinen sisältö näkyy täällä vahvasti, mutta haluan, kun kommenttipuheenvuoro on niin lyhyt, puuttua taajamien kasvuasiaan, joka itse asiassa selonteossa käy ilmi. Eli kun taajamien maa-ala kasvaa, samalla asukastiheys alenee. Ei se yksi yhteen ole sitä, että kasataan väki taajamiin. Toisaalta selonteossa todetaan myöskin, että suurimmat työmatkojen lisääntymiset ovat Helsinki—Tampere-alueella, Suur-Helsinki-alueella ja täällä eteläisellä vyöhykkeellä. Täällä ovat haitat ja matkat kasvaneet, jolloin erityisesti se, että me tuemme asutuksen pysymistä laita-alueilla, voisi olla jopa ekologisesti ja ympäristöllisesti, kun siellä on olemassa valmis infrastruktuuri, merkittävästi parempi ratkaisu.

Puhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut!

[5] **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että tämä on tietyiltä osin avointa. Viittaan vaikka lukuisiin tietoihin sivulta 66, mutta ihan yhtä totta on se, mitä ed. R. Korhonen sanoi avoimuudesta.

Itse koen tämän selonteon niin, että olen siihen kyllä suurelta osin pettynyt, koska se on tarkastelua nykyisestä tilanteesta. Siinä itse asiassa ei ryyditetä millään selkeillä tavoitteilla tai operatiivisilla toimenpide-ehdotuksilla edes Pääkaupunkiseudun kuntia. Viittaan vain sivuille 41 ja 60, joissa esimerkiksi Helsingin seudun erityis-

kysymyksiä — tarkoittanee myös Vantaata, Espoota, Kirkkonummea ja Sipoota — käsitellään vajaa sivu ja lähinnä luetellaan sellaisia asioita, jotka ovat kaikkien näiden organisaatioiden tiedossa olleet jo aikaisemmin.

Ministeri Hassi, tämä olisi oivallinen mahdollisuus ollut mennä paljon pitemmälle. Kannatan ed. R. Korhosen vuosittaista pyyntöä.

6 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että me kaikki olemme — ainakin ne, jotka olivat viime vaalikaudella täällä — maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:n yleistavoitteiden ja 5 §:n alueidenkäytön suunnittelun tavoitteiden takana.

Kommentoin tässä ministerin ja myöskin ed. R. Korhosen puheenvuoroja sikäli, että itse kyllä luettuani tämän asiakirjan näen, että selonteko lähtee näiden tavoitteiden, sekä yleistavoitteiden että sisältötavoitteiden, läpisaamiseen maakuntakaavojen kautta kuntatason yleiskaavaan ja rakennuskaavoihin. Tässä mielessä näen kyllä esitetyn paperin aivan oikein ja loogisena.

Mielestäni olisi hyvä ihan yhdessä ja mahdollisimman sopuisasti tarkastella nyt tätä selontekoa. Ed. R. Korhonen on oikeassa. On ollut tiettyjä mutkia matkassa ja kiviä tiellä, mutta ne on saatu pois ja nyt asia on täällä. Tässä ympäristövaliokunnan yksimielinen kanta ja puhemiesneuvoston kanta auttoivat. Mielestäni nyt on aika katsoa asiaa aika viileästi ja edetä.

7 **Hannu Aho /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Otti korvaan vähän tuo sanonta "riitatapauksien ratkominen". Eikö selonteoissa pitäisi olla se taustana, että mahdollisimman vähän olisi riitatapauksia ja niistä löydettäisiin yhteinen näkemys?

Toisaalta voin luvata, että ministerin mainitsemia varpusia on vapaasti saatavissa meiltä Keski-Pohjanmaalta aivan riittävästi tänne etelään, ne eivät ole uhanalaisia, mutta kottaraisia olen itsekin odottanut. Lähinnä on syy siinä, että ne eivät tule Suomeen. Ei ole Suomesta kyse, vaan ei Suomeen tule niitä. Ne ovat hävinneet.

Mutta näkisin alueellisessa suunnittelussa, että ei se elävänä ja mielekkäänä pysy, ellei siellä peruselinkeinolle anneta mahdollisuutta elävään elämään ja kehittymiseen. Se on siitä kiinni, miten siellä kehittyy myöskin matkailu. Suunnittelun pitää olla hyvin ihmisläheistä, miten siellä alueilla koetaan tärkeäksi, ja muutostenkin sillä tavalla, ettei suurta byrokratiaa synny.

8 **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin oikeastaan puheenvuorollani tukea ministeri Hassin näkemystä siitä, että sitä ei voida kiistää, että luonnonsuojelulliset arvot eivät kuuluisi alueidenkäyttötavoitteisiin. Ne kuuluvat myös minun mielestäni mitä suurimmassa määrin.

Haluaisin muistuttaa, kun rakentamisen tiivistämisestä ja ehkä täydennysrakentamisesta ollaan keskustelemassa, että se monessa kunnassa ja kaupungissa paitsi säilyttää luontoalueita kaupungin ympärillä myös on kustannuskysymys. Uusien alueiden avaaminen on aina kallista puuhaa, muun muassa kunnallistekniikka maksaa paljon. Sillä tavalla tässä on kyse myös taloudellisesta ja tehokkaasta yhdyskuntarakentamisesta.

Mitä muuten tulee selontekoon, olisin itse odottanut ehkä hieman konkretiaa tavoitteilta. Mutta nythän näistä on mahdollisuus käydä keskustelua.

9 **Ympäristöministeri Satu Hassi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin konkretiasta, minkä ed. Huovinen otti esille. Kun luonnosta alueidenkäyttötavoitteiden tekstiksi on käsitelty yhteistyöryhmässä, jossa on ministeriöitä, Kuntaliitto, maakuntaliittoja jnp., moni hiukan napakampi muotoilu on tässä hioutunut pois.

Mitä tulee suuremman operatiivisuuden tarpeeseen, haluan vaan toistaa edelleenkin sen, että alueidenkäyttötavoitteissa käsitellään vain niitä kysymyksiä, joihin alueidenkäytön suunnittelulla voidaan vaikuttaa.

Ed. R. Korhosen kanssa olen aivan samaa mieltä siitä, että kylien kehittäminen on kestävän kehityksen mukaista. Kuten jo aikaisemmin olen todennut, myös sitä korostetaan osana yhdyskuntarakenteen eheyttämistä alueidenkäyttötavoitteissa.

Myös ed. H. Ahon kanssa olen samaa mieltä siitä, että oikeuteen päätyviä riitatapauksia toivon mahdollisimman vähän. Vanhan rakennuslain aikanahan niitä on riittänyt. Toivotaan, että nyt pystymme luomaan suunnittelujärjestelmän, jossa oikeudessa ratkottavat riidat vähenevät.

10 **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin ministeri Hassilta kysynyt, milloin meille tuodaan sellainen

operatiivinen lista erilaisia asioita, jossa esimerkiksi Helsingin seudun erityiskysymykset olisi jaoteltu niin, että siellä olisivat Helsinki, Espoo ja Vantaa, nämä isot alueet erikseen, ja että siellä olisi myös muita erityistavoitteita kuten virkistyskäyttö ja Malmin lentokenttä sekä Laajasalon öljysatama ja Helsinki-Vantaan lentokenttä. Toki on paljon muitakin ongelmia.

[11] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ministeri Hassille, että minun ymmärtääkseni maakunnissa varsinkaan joka kodissa ja mökissä ei vielä edes tiedetä, mikä Internet on.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on sopivasti kesän vihreyden ja luonnon kukoistuksen puhjetessa saanut hallitukselta käsittelyynsä täysvihreän valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan selonteon.

Kuten sanottu, käsittelyssä oleva selonteko on äärimmäisen monotonisesti laadittu pelkästään vastuuministeriön valtapuolueen näkökohdasta. Lisäksi se on niin Helsinki-keskeinen, että pahaa tekee. Selonteon nimeksi olisikin sopinut erittäin hyvin sen sivulla 40 ollut väliotsikko "Helsingin seutu" ja sen alaotsikko "Paremmat edellytykset asumiselle".

Suomessa on jatkuvasti lisätty yhteiskunnan ohjailua, joka koskee rakentamista, kaavoitusta ja muuta alueidenkäyttöä. Tavoitteena on luonnollisesti ollut suunnitelmallisuuden lisääminen ja ohjattu kehitys. Valitettavasti tämä on monissa yhteyksissä johtanut byrokratian paisumiseen, kehityksen ja kasvun hidastumiseen ja jopa joskus suoranaiseen hallinnon mielivaltaan. Toisaalta ympäristöministeriö ja kunnat eivät ole pystyneet riittävän tehokkaisiin toimiin pystyäkseen estämään rahan mahdin toimia. Grynderit tekevät mitä tahtovat ja ihmiset joutuvat asumaan ahtaasti ja mielettömän kalliisti.

Kuten selonteossakin todetaan, maassamme on vielä käynnissä voimakas kaupungistuminen ja maaltapako. Lisäksi väestö keskittyy hyvin harvoihin kasvukeskuksiin: 80 prosenttia viime vuoden muuttovoitosta koitui vain 25 kunnan hyväksi. 90-luvun loppupuoliskolla vastaava kehitys oli vielä rajumpaa. Esimerkiksi vuonna 95 vastaava kuntien lukumäärä oli vain viisi. Toisaalta muuttotappiokuntia on lukuisia ja osassa niistä väestö vähenee kuin vesi seulasta aiheuttaen kunnille merkittäviä taloudellisia ongelmia. Negatiivisen tilinpäätöksen kuntia on liki sata.

On luonnollista, ettei tällainen kehitys voi olla kärjistämättä kuilua maaseudun ja harvojen kasvukeskusten välillä. Ruuhka-Suomessa asuntojen hinnat ovat nousseet tasolle, joka on käytännössä tavalliselle työtätekevälle täysin mahdoton tai järjetön. Lisäksi tulevat selonteossakin mainitut kasvun mukanaan tuomat investoinnit, kuten koulut, lasten päiväkodit, terveydenhuoltopalvelut jne. Näiden takia muuttovoitto kääntyy monissa kunnissa tilitappioksi eli uusien asukkaiden liian nopea saaminen tuo tuottoja suuremmat kulut. Valitettavasti rahan valta ja nykyisin yleismaailmallisen rahan valta ratkaisee, missä työtä ja tuotantoa on, eivätkä poliitikot tai virkakoneisto. Tässä mielestäni on syy vallitsevaan tilanteeseen.

Valtiovalta ja kunnat ovat yrittäneet tietysti vastata kehityksen haasteeseen mutta valitettavan heikoin lopputuloksin. Nyt annettu selonteko ei lupaa parannusta myöskään tulevaisuudessa, mielestäni jopa päinvastoin. Nyt hallituksen linjana näyttää olevan keskittää kaikki kasvu muutaman suurimman kaupungin ja vielä erityisesti Helsingin ydintaajamiin. Mikäli joku haluaa asua kauempana ja tulla Helsinkiin töihin, sen on tapahduttava junalla tai selonteon mainostamalla apostolinkyydillä. Vapaa asuinpaikan valinnan oikeus halutaan rajata, ja oman talon rakentaminen automatkan päähän taajamasta on lähes rangaistava teko. Olen jyrkästi eri mieltä tästä asiasta. Päinvastoin tulisi tukea suurten taajamien ihmisten muuttoa ympäristökuntiin, sillä näin he saisivat kohtuuhintaisen oman talon ja voisivat silti käydä työssä taajamassa. Yhteiskunnan tehtävä on tehdä riittävästi ja riittävän hyviä teitä eikä estää tätä kehitystä. Jokaisella suomalaisella tulee olla oikeus omaan tupaan ja perunamaahan huolimatta siitä, että hän on työssä suurtaajamassa. (Ed. Pulliainen: Ja järven rannalle lisäksi!) — Ed. Pulliainen, sekin tulee täällä vielä myöhemmin. — Se, että se olisi kalliimpi vaihtoehto kuin asua taajamassa, on mielestäni täyttä puppua ja tilattu tutkimus.

Arvoisa puhemies! Vihreävoittoinen sateenkaari näkee maaseudun elinkelpoisuuden takaajina maa- ja metsätalouden ja matkailun. Suuresti ihmettelen sen yhtälön toteutumista, jolla viiden vuoden kuluessa noin 40 000:lla alenevalla maatilojen määrällä ja erittäin sesonkipainotteisen matkailun avulla turvattaisiin laajan maaseutumme tulevaisuus. Kun tähän vielä lisätään pyrkimys estää mökkirakentaminen vesistöjen ran-

noille, ed. Pulliainen, ja pakottaa kesäasukkaat kylätaajamiin, puhutaan mielestäni jo täyttä satua. Tämähän on todettu, mikäli muistan nyt oikein, selonteon sivulla 12.

Suomalainen haluaa lomallaan asua rauhassa omalla mökillään ja mennä suoraan saunasta järveen. Tätä oikeutta halutaan mielestäni vihreiden toimesta rajoittaa väittämällä, että rannat loppuvat. Suomessa on kymmeniätuhansia järviä ja niissä on rantaa niin paljon, että jokaiselle suomalaiselle riittäisi sieltä oma pätkä hänen niin halutessaan. Sen lisäksi vielä yleisiä rantoja on nykyisin jokaisessa kylätaajamassa. Pelko maattomien jäämisestä vaille uimapaikkaa on siis turha ja tekosyy estää vapaan mökkirakentamisen jatkuminen järvien rannoille.

Maaseutumme on siis suuressa vaarassa autioitua ja kuolla työn ja toimeentulon puutteen takia. Tarvittaisiin nopeasti lisää ansiomahdollisuuksia haja-asutusalueillemme, jotta siellä saataisiin pidettyä edes rippeet aktiiviväestöstä. Valitettavasti hallituksen toimet ja suunnitelmat eivät tue tätä asiaa, päinvastoin. Yritykset eivät halua lähteä puoli vuotta kynnöspeltotasoa olevien teiden päähän, mistä puuttuvat vielä kaikki tärkeät palvelut kuten posti, pankki, kohta poliisit, kaupat jne.

Olennaisinta kuitenkin on liikkumisen hankaluus tämän päivän Suomessa. Suurin osa teistämme huononee kunnoltaan päivä päivältä hoidon ja kunnostusten laiminlyönnin takia. Lisäksi polttoaineverotuksemme on täysin kohtuutonta nykyisen raakaöljyn hintatason ja dollarin kurssin aikana.

Mielestäni yhteiskunnan olisi alueidenkäytön tavoitteita laadittaessa edistettävä sujuvaa liikkumista koko Suomessa, ei vain Pääkaupunkiseudulla ja sen lähialueilla. Tiestöömme tulee investoida lähivuosina olennaisesti viime vuosikymmenten tasoa enemmän niin, että kunnolliset kulkuyhteydet turvataan kaikkialle. Tämä vaatii ehkä saman verran rahaa kuin reilu pätkä moottoritietä, mutta vaikutukset laajoilla alueilla olisivat huomattavasti mittavammat. Tämän lisäksi kalliit polttoaineiden hinnat näivettävät pitkien välimatkojen maaseudun elinvoimaa. Mielestäni hallituksen tulisikin nopeasti tehdä päätös polttoaineiden verotuksen määräaikaisesta alentamisesta, jotta hintataso saataisiin alenemaan siedettäväksi. Nykyiset hinnat ovat varmin keino tukea maaseudun kuolemaa ja maaltapakoa.

Arvoisa puhemies! Pidän hallituksen selontekoa valtakunnallisista alueidenkäyttösuunnitelmista teoreettisena ja byrokraattisena paperina, joka hyödyttää mielestäni vain Pääkaupunkiseutua, sen gryndereitä ja pääomapiirejä. Maaseudun ja tavallisen suomalaisen kannalta suunnitelmat tuovat toteutuessaan vain hankaluuksia, rajoituksia ja nousevia asuinkustannuksia. Selonteossa ei ole pystytty osoittamaan keinoja haja-asutusalueiden ongelmiin eikä suurten asutuskeskusten ylihinnoiteltuihin asuntoihin. Valiokunnan tuleekin mielestäni ottaa koko ongelmaan täysin erilainen lähtökohta kuin nyt hallituksen esittämä keskittymisen, kaupungistumisen ja liikkumisen rajoittamisen linja.

[12] **Niilo Keränen /kesk:** Arvoisa puhemies! Oli erittäin miellyttävää kuunnella äskeistä ed. R. Korhosen puheenvuoroa. Se aiheuttaa sen, että minä voin omaa puheenvuoroani vähän lyhentää.

Valtioneuvoston on tarkoitus päättää valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista sen jälkeen, kun eduskunta on käsitellyt nyt annetun selonteon. Heti selonteon johdannossa kuitenkin todetaan, että valtioneuvosto tulee ainoastaan ilmaisemaan näkemyksensä merkittävistä alueidenkäytön kysymyksistä mutta ei tule ottamaan kantaa niiden ratkaisemiseen. Niinpä tästä seuraa ensimmäinen kysymys: Mitä merkitystä sellaisella näkemyspäätöksellä on? Eikö pitäisi päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteista? Kyseisen lain mukaan tavoitteilla pitää olla ohjausvaikutusta alempiasteiseen suunnitteluun, maakuntakaavoihin ja sitä kautta kuntien kaavoitukseen. Niinpä itse selonteon tavoiteosa onkin lähinnä kokoelma haja-ajatuksia, siis näkemyksiä. Tässä kuitenkin muutamia yleishuomioita niistä näkemyksistä.

Selonteossa analysoidaan varsin oikeaan osuneesti nykyistä kehitystä, väestön muuttamista syrjäalueilta suuriin keskuksiin. Erityisen valaisevasti minusta tuodaan esiin suurten taajamien liepeille kasvavien ja siis rakennettavien uusien asuntoalueiden merkitys yhdyskuntarakenteen hajauttajana ja lisäkustannusten aiheuttajana. Niin ikään selonteko toteaa ansiokkaasti muun muassa kaupan suuryksiköiden sijoittumisen nykytrendin ja siitä aiheutuvat monet haitat. Ilman riittävää alueellista kokonaissuunnittelua ja ohjausta kasvavien suurten keskusten aiheuttamia monia ongelmia kyllä väläytetään. Sen sijaan mi-

nusta on virheellistä päättelyä samaistaa maaseudun ja maakuntien pienten taajamien hajautumista isoihin keskuksiin. Etäisyydet pienten ja suurten taajamien ympärillä ovat sentään ihan erilaisia.

Elinympäristö, kulttuuriympäristö, maisemat ja luonto-arvot on selonteossa käsitelty perusteellisesti, joskin kovin teknisesti. Niiden keskeinen merkitys ihmisten asumiselle, elämiselle, työnteolle, viihtymiselle ja virkistymiselle voisi saada painoa enemmänkin, nimittäin suojeltua ympäristöä, suojeltua luontoakin, tarvitaan ennen kaikkea ihmistä, asukkaita varten. Näin on jo pienessä mittakaavassa, mutta erityisesti maailman laajuisesti, kun ajatellaan, että tämän maapallon luonnon keskellä ihmisten tulisi pystyä elämään vielä sadankin vuoden kuluttua. Muistettakoon tässä yhteydessä myös kansainväliset sopimukset esimerkiksi ilmastosta, kulttuuriympäristöstä jne. Selonteko osuu oikeaan todetessaan, että alueidenkäyttöratkaisuilla ja luonnonvarojen kestävällä käytöllä näitä arvoja voidaan turvata myös tulevaisuutta varten.

Liikenteen osalta kannattanee puuttua tässä yhteydessä vain muutamaan asiaan. Selonteko painottaa joukkoliikenteen merkitystä, mikä on toki hyvä asia. Nopeat junayhteydet mainitaan ohimennen, samoin pääteiden tarve, mutta vain muutama Helsingin liepeillä oleva kohde mainitaan erityisesti; muutoin ei mennä yksityiskohtiin. Uskallan kuitenkin väittää, että maassa on muitakin tärkeitä liikennetarpeita, esimerkiksi pohjoisen rautatiet tai vaikkapa Turkuun vetävä valtatie. Pitkän matkan joukkoliikenne kuitataan varsin vähällä, vaikka selonteko toisaalta painottaa syrjäisten alueiden lisääntyvää matkailukäyttöä, siis vaikka liikenteen tarve vaatii muutakin kuin energiataloudellisesti ja logistisesti hölmöä lentoliikennettä. Toki yksityiskohtainen liikenteen suunnittelu ei niin tiiviisti kuulukaan alueidenkäyttötavoitteiden piiriin.

Toisaalta, arvoisa puhemies, selonteossa on suorastaan huvittava yksityiskohta, kun todetaan, että "nopeasti liikkuva auto tarvitsee ympärilleen usean kymmenen metrin tilan ja määränpäässä aina pysäköintipaikan". Selonteko väittää muka vakavissaan, että tämä vie paljon tuotantoja liiketoimintaan tarvittavaa tilaa. Eiköhän meillä Suomessa sentään vielä tilaa pysäköintipaikoiksi riitä. Helsingin keskustassa tosin saattaa toisinaan joutua kävelemäänkin muutaman sata metriä.

Helsingin seutu on saanut selontekoon ja tavoitteisiin mukaan omat lukunsa. Se onkin varmasti paikallaan, niin ainutlaatuinen tämä alue minunkin, syrjäseutulaisen, mielestä tässä maassa on. Pääkaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen hajanaisuus todetaan syyksi muun muassa pitkiin työmatkoihin ja niiden aiheuttamiin paineisiin liikenteelle. Mikäli kasvu Pääkaupunkiseudulla jatkuu, hajanaisuus vain kasvaa, ellei kunnolliseen alueelliseen suunnitteluun päästä. Nykyiselle hallitukselle tyypillistä lienee, että tässäkin selonteossa vain todetaan kehitys. Yritetään epätoivoisesti vastata sen seurauksiin, mutta ei rohjeta sanallakaan vihjata siihen suuntaan, että alueidenkäytön suunnittelulla voitaisiin kenties osaltaan vaikuttaa Pääkaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen hajanaisuuden syyhyn eli sisään tulevaan muuttovirtaan.

Kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain mukaan alueidenkäyttötavoitteiden asettamisella tulisi vaikuttaa muun muassa laajasti maata koskettaviin aluerakenteisiin ja niiden taloudellisuuteen. Toimiva aluerakenne -kohdassa todetaan kuitenkin, että "kehitetään pääkaupunkiseutua, maakuntakeskuksia sekä kaupunkiseutujen ja maaseudun keskusten muodostamaa verkostoa". Onhan tämä tietenkin riittävän pyöreästi sanottu, mutta tuskin tällä kovin suurta ohjausvaikutusta on. Kun maan alueiden kehittyminen on viime vuosina ollut sitä, minkä kaikki tiedämme, odottaisi, että tässä esitettäisiin joitakin tavoitteita, mihin aluerakenteissa pyritään. Saattaa olla, että olen odottanut tältä selonteolta vääriä asioita.

Alueidenkäyttötavoitteissa keskitytään pienalueisiin, annetaan ikään kuin maakunnille vinkkejä siitä, miten siellä pitäisi suunnittelua viedä eteenpäin. Tässä suhteessa selonteko on monilta osin toki hyvinkin arvokasta analyysiä ja erityistavoitteissa mennään monilta osin yksityiskohtaisiinkin ohjeisiin. Näihin en tässä sen enempää puutu. Valtakunnan osien alueidenkäytön suunnittelusta kokonaisuutena antaa selkeämpiä tavoitteita varmaankin valtion budjetti.

Vaikka olen edellä esittänyt melkoista kritiikkiä selontekoa ja sen kaavailemia tavoitteita kohtaan, on kokonaisuus minusta kuitenkin kohtuullinen. Selontekoon on koottu merkittävä tietopaketti siitä, mitä alueidenkäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon. Itse tavoitteet ovat kuitenkin varsin yleisluontoisia, kuten selonteko itsekin toteaa ja kuten ministeri Hassi äsken totesi. Tavoitteet lähinnä kirjaavat niitä huomioita, mitä me-

neillään olevasta kehityksestä voidaan tehdä. Tavoitteissa on myös annettu osittain hyvinkin yksityiskohtaisia, mutta enimmäkseen yleispiirteisiä ohjeita niin kaavoittajille kuin myös valtion viranomaisille. Varsinainen alueidenkäytön suunnittelu jää tietenkin maakunnille ja kunnille. Siitä sekä tavoitteiden epämääräisyydestä johtuen näiden tavoitteiden vaikutusten arviointi on selonteossa lähinnä kokoelma hurskaita toiveita.

Arvoisa puhemies! Se, mitä selonteolta eniten odotin, oli, että olisi ollut edes pika-analyysi yhä pahenevasta alueiden välisestä ja alueiden sisäisestä eriarvoistumisesta, johon tavoitteilla olisi edes pieneltä osalta pyritty hakemaan ohjaus- ja korjausvaikutusta.

13 **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On myönteistä, että eduskunta on pitkän jahkailun jälkeen saanut käsiteltäväkseen selonteon valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Nämä tavoitteethan ovat olennainen osa tämän vuoden alussa voimaan tullutta uutta maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Voi vain kysyä, kuten ed. R. Korhonenkin, mikä hallitusta ja erityisesti avoimuutta yleensä korostavaa ympäristöministeriä on tässä viivyttänyt. Lukeehan maankäyttö- ja rakennuslaista annetun Lipposen edellisen hallituksen esityksen perusteluissa selvästi, että eduskunta saa alueidenkäyttötavoitteista selonteon ennen kuin niitä ensimmäisen kerran annetaan.

Välillä jo näytti siltä, että selonteko olisi korvattu sinänsä antoisalla kansanedustajille järjestetyllä seminaarilla viime vuoden lopussa, mutta onneksi seminaarissa oli riittävä määrä meitä sekä oppositiopuolueiden edustajia että hallituspuolueiden edustajia, joiden vaatimukset poliittisen keskustelun käymisen tarpeesta tässä salissa otettiin selontekoasiakirjassa mainitulla tavalla vakavasti.

Kun ottaa huomioon alueidenkäyttötavoitteiden merkityksen alueidenkäytön ohjaajana ja niiden roolin oikeusvaikutuksiakin omaavana maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanomuotona, on tämän perusteellinen eduskuntakäsittely välttämätön. Näin etenkin, kun Suomesta on tähän saakka puuttunut valtakunnallinen alueidenkäytön suunnittelu.

Muilta osin ympäristöministeriö ansaitsee tunnustuksen vuorovaikutteisuudesta ja avoimuudesta alueidenkäyttötavoitteita valmisteltaessa. Tämä onkin välttämätöntä, jotta eri tahot valtion keskushallinnossa, maakuntien liitoissa ja ennen kaikkea kunnissa myös sitoutuisivat tavoitteisiin siten, että ne aikanaan lopullisen muotonsa saatuaan voisivat olla päätöksenteon pohjana edelleen. Prosessin aikana itse tavoitteet ovat tosin selkiytyneet ja täsmentyneet.

Maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat koskea asioita, joilla on aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys, merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuurin tai luonnonperintöön tai valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyyteen, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen. Lisäksi alueidenkäyttötavoitteiden valmistelussakin on otettava huomioon maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:n vaatimus luoda myös alueiden käytöllä edellytyksiä hyvälle elinympäristölle sekä edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä.

Johtopäätös näistä molemmista on, että tavoitteissa tulee keskittyä suuriin valtakunnan tason kysymyksiin ja linjauksiin sekä välttää yksityiskohtaisuutta. Näin jo siitäkin yksinkertaisesta syystä, että maakuntien liitoilla, jotka vastaavat maankäytön kaavoituksesta, ja kunnilla, joiden laadittaviksi yksityiskohtaiset kaavat aiempaa suuremmin valtuuksin kuuluvat, on paitsi valta myös ylivoimaisesti paras osaaminen ja tietotaito omien alueidensa kehittämiskysymyksissä.

Mielestäni suurissa linjoissa pysymisen vaatimus ei selonteon sisältämässä tavoiteluonnoksessa kaikilta osin täyty. Tavoitteet menevät hengeltään ja myös sananmukaisesti pidemmälle, kuin laki sallii. Valiokuntakäsittelyssä niitä onkin tarkasteltava myös tältä kannalta. Toinen, edelliseen liittyvä tavoiteluonnoksen heikkous on, että niissä painottuu liiaksi sinänsä tärkeä suojelu- ja virkistysarvojen vaaliminen. Luontoa on suojeltava, siitä me olemme kaikki samaa mieltä. Aito ja luonnonmukainen luonnonsuojelu ei kuitenkaan aina parhaiten toteudu ylhäältä viranomaisjohtoisesti ohjaten, vaan pikemminkin paikalliseen osaamiseen ja tahtoon tukeutuen. Kuten tunnettua, pahimmat aukot suojeltavassa luonnossa ovat tällä hetkellä Etelä-Suomessa.

Luontoa on paitsi varjeltava myös viljeltävä, tietysti luonnon kestokyvyn rajoissa. Tästähän on kestävän kehityksen periaatteessakin pohjim-

miltaan kysymys. Kestävä kehitys syntyy luonnon ja sen resurssien suojelemisen ja hyödyntämisen tasapainosta. Tavoitteissa liian vähälle huomiolle jääkin se, että julkisen vallan tehtävä on jo perusoikeuksien mukaan edistää työllisyyttä ja turvata jokaiselle oikeus työhön. Elinkeinonäkökulma, se, miten koko maassa voidaan turvata työllisyyden, yrittämisen ja toimeentulon edellytykset ja miten tähän voidaan alueidenkäytöllä vaikuttaa, ei selonteosta riittävästi selviä. Muun muassa kun olemme EU:n jäsenenä, maatalouden perusyksiköt suurenevat ja laajenevat ja ne tarvitsevat oman tilansa, ja se tulisi myöskin alueidenkäytössä ottaa huomioon.

Kolmas ja tärkein yleishuomioni koskee selonteon ja sen sisältämien alueidenkäyttötavoitteiden johtavaa teemaa: yhdyskuntarakenteen eheytyminen. Myönnän kyllä, että "eheytyminen" kuulostaa sanana kauniimmalta kuin vanha "keskittäminen", mutta vain sanana. Todellisuudessa eheytyminen näyttää tarkoittavan samaa kuin ihmisten, työpaikkojen, yritysten, asuntojen ja elämisen mahdollisuuksien keskittäminen muutamiin suuriin kaupunkeihin ja Etelä-Suomeen. Todetaanhan selonteossa suoraan, että eheyttäminen saattaa johtaa kaupunkimaisen, kerrostalovaltaisen asumisen lisääntymiseen ja että tavoitteet saattavat toteutuessaan lisätä väestön muuttoa taajamiin. Tällainen eheyttäminen ei mielestäni ole yksiselitteisesti kannatettavaa.

Selonteossa perustellaan laajasti keskittämisen etuja, mutta ei juurikaan arvioida, mitä haittoja siitä seuraa. Mielestäni ihmisten ahtautuminen muutamaan kasvukeskukseen ei ole järkevää sen enempää ekologian, ekonomian kuin kestävän kehityksenkään kannalta. Jo nyt käynnissä oleva historiallisen nopea muuttoliike johtaa asuntojen ja palvelujen nopeaan uudisrakentamiseen muuttovoittoalueilla. Samalla asukkaita ja yrityksiä menettävillä seuduilla taas jo rakennetut palvelut ja infrastruktuuri jäävät vajaakäytölle.

Kunnallisalan kehittämissäätiön arvion mukaan muuttoliikkeen puolittaminen nykyisestä toisikin noin 5 miljardin markan välittömät säästöt yhdyskuntakustannuksissa. Vähätellä ei sovi myöskään muuttoliikkeen aiheuttamia sosiaalisia ja inhimillisiä ongelmia, joita muuton molemmissa päissä syntyy.

Mielestäni alueidenkäyttötavoitteiden eräänä kantavana ajatuksena tulisikin olla elämisen ja yrittämisen mahdollisuuksien tukeminen koko maassa. Suomen on oltava sama kaikille. Yhdyskuntarakennekeskustelussa jää vaille huomiota tyystin suomalaiseen elämänmuotoon perinteisesti kuuluva hajarakentaminen ja haja-asuminen. Näille tulisi myöskin sallia oma osuutensa näissä tavoitteissa. On paradoksaalista, että kaiken keskittämistä pidetään tavoiteltavana, samalla kun uusi tietotekniikka poistaa ajan ja paikan merkitystä antaen mahdollisuuden täysipainoiseen elämiseen ja työskentelyyn myös ruuhka-alueiden ulkopuolella. Itse asiassa tutkimusten mukaan tätä suomalaiset myös laajasti toivovat.

Mielestäni tasapainoinen aluekehitys ja ylisuuren muuttoliikkeen hillintä ovat tehokkaita aseita yhteiskunnan eheyttämisessä, vaikka ne selonteon käsitteillä ilmeisesti merkitsevätkin yhdyskuntien osittaista hajauttamista. Turha päällekkäinen rakentaminen ja ruuhkautuminen, jos mikä, on taloudellista ja ekologista haaskausta. Myös selonteossa nämä tunnustetaan arvioitaessa tavoitteiden vaikutuksia. Arvioinnissahan todetaan muun muassa taajamaliikenteen päästöjen lisääntyminen sekä virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden väheneminen, mikäli ehdotetut tavoitteet toteutuvat.

Arvoisa rouva puhemies! Eräitä huomioita yksityiskohtaisista tavoitteista.

Pidän selonteossa esitettyjä rajauksia tavoitteiden luonteesta johtuen perusteltuina. Niillä ei tule missään nimessä luoda erityislainsäädännön kanssa päällekkäistä ohjauskeinoa. Näin olisi oltava myös suojelutavoitteiden ja suojelua koskevien erityislakien osalta. Esimerkki: vaatimus uusista varauksista ekologisiin ja virkistyskäytön kannalta merkittäviin yhtenäisiin luonnonalueisiin tarkoittaa tässä uuden Natura-prosessin aikaansaamista kaavoituksen keinoin.

Tavoitteiden oikeusvaikutusten osalta on syytä todeta ensinnäkin, että niiden jako yleis- ja erityistavoitteisiin ei perustu ainakaan maankäyttöja rakennuslakiin. Käsittääkseni kaikki tavoitteet on alueidenkäytössä otettava huomioon, niiden toteutumista on edistettävä ja vaikutuksia arvioitava. Käytännössä keskeisessä asemassa tavoitteiden täytäntöönpanossa on maakuntakaavoitus, jonka kautta ne vaikuttavat myös kuntien kaavoitukseen.

Nyt erityistavoitteiden luonne suunnittelua koskevina velvoitteina ja reunaehtoina on vähintäänkin epäselvä sekä juridisesti että käytännössä. Eri tavoitteiden roolia onkin syytä selkeyttää ja yhteismitallistaa. Kenenkään etu tuskin on ta-

voitteiden mahdollisesti aiheuttama hallitsematon valitusruljanssi, mihin epämääräiset kaavoitusta paimentavat ohjeet helposti johtavat.

Selonteossa nostetaan esiin Helsingin seudun erityiskysymykset hyvinkin oikeutetusti, onhan Pääkaupunkiseudun kehityksellä huomattava valtakunnallinen merkitys. Tosin voisin kysyä, kuuluvatko esimerkiksi kannanotot metron laajentamista tai Malmin lentokenttää koskien tavoitteiden piiriin valtakunnallisesti.

Helsingin seudun ja myös muiden kasvukeskusten kaavoituksessa ja alueidenkäytössä olisi mielestämme vihdoinkin huomioitava ihmisten tavoite pientaloasumisesta. Tutkimusten mukaan ihmiset odottavat asuinympäristöltään viihtyisyyttä, väljyyttä, vihreyttä ja turvallisuutta.

Selonteossa todetaan aivan oikein alueidenkäytön suunnittelulla edistettävän luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Näin onkin hyvin perusteltua, ja syytä on taata luonnonvarojen saatavuus myöskin tuleville sukupolville. Mielestäni energiatuotanto on tulevaisuudessa rakennettava yhä enemmän uusiutuvien luonnonvarojen ja kestävän käytön varaan. Erityisesti merkittäviä tässä suhteessa ovat metsien ja turpeen hyödyntämismahdollisuudet. Tavoitteissa ei juurikaan huomioida metsätalouden merkitystä alueidenkäytön näkökulmasta, vaikka Suomen pinta-alasta 86 prosenttia on metsätalousmaata.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tulisi mielestäni myös konkreettisemmin paneutua yhteysverkkoihin eli liikenne-, energia- ja viestintäverkkojen vaatimiin aluevarauksiin koko Suomen tasapainoisen kehittämisen kannalta. Itä-Suomen osalta totean myönteisenä sen, että siellä on mainittu Kerava—Lahti-oikorata ja yhteys Saimaan vesistöstä Suomenlahteen, mutta toivon, että myöskin aluevaraus tulisi nopean liikenteen ratojen osalta Savon ja Karjalan radoille.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi on syytä korostaa maakuntien ja kuntien poliittisten päättäjien sekä virkamiesten vastuuta alueidenkäytön järjestämisestä. Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki on tätä vastuuta merkittävästi lisännyt, mutta muun muassa kaavojen alistamisesta on luovuttu. On syytä muistaa, että kunnallinen itsehallinto nauttii perustuslain suojaa eivätkä mitkään viranomaispäätökset saa yksityiskohdissaan tätä periaatetta loukata. Siinä mielessä tavoitteilla ei saa kaventaa sitä päätösvaltaa, mikä kunnille ja maakunnille on maankäyttö- ja rakennuslailla suotu, ja nämä tavoitteet ovat sitä hyvin paljon nyt vetämässä pois ja vaarantamassa.

[14] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! En voi olla ensiksi kommentoimatta jo kuulemiani puheenvuoroja. Ensinnäkin on sellainen yleinen sanonta, että kun savolainen puhuu, niin vastuu siirtyy kuulijalle. Arvoisa puhemies! Tällä kertaa, kun kuuntelin ed. Riitta Korhosen Kuopiosta puheenvuoroa, totean, että vastuu säilyi puhujalla loppuun saakka, siinä määrin posketonta tekstiä se tässä yhteydessä oli.

Arvoisa puhemies! Toinen kommenttini on ed. Vistbackalle. Hän oli sitä mieltä, että pitäisi saada aina asua järven rannalla, ja meillähän on Pohjois-Pohjanmaalla erinomaisen hyviä esimerkkejä siitä, että on asuttu järven rannalla ja on ravinteilla rehevöitetty vesi niin perusteellisesti, että se järvi on kasvanut umpeen. Nyt siellä ovat ne mökit edelleen niin sanotun järven elikkä suon rannalla ilman minkäänlaista avovesipistettäkään. Ainoastaan mökin seinällä on kuva siitä, että tässä oli joskus tämmöinen lampi tai järvi. Jotakin ehkä olisi pitänyt tehdä toisin, elikkä tämä utopia haihtui ihmisen käyttäytymisen mukana.

Mielenkiintoinen oli ed. Keräsen puheenvuoro sen takia, että hän antoi tälle ihmiskunnalle ajan, kuinka kauan me keppaloimme täällä. Se oli noin sata vuotta. Se on aika mielenkiintoista sikäli, että tämä ihmiskunta runsastuu noin miljardilla 10—12 vuodessa, ja siinä nähdään sitten se raja, missä kaikki niin kuin menee plörinäksi. Tämä on mielenkiintoista sikäli, että kun meillä parhaimmillaan ihmiset ovat eläneet reippaasti satavuotiaiksi, niin ensi viikolla syntyvät, parhaiten täällä hengissä säilyvät ovat sitten kokemassa sen, kun kaikki menee kaputt. Tämä on ollut oikeastaan oikein hyvää johdantoa puheenvuorooni.

Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä kysyn itse asiasta: Mikä on se perimmäinen idea, mikä synnyttää tässä olevan ongelmatiikan? Se on mielestäni se, että ihminen sattuu nyt olemaan yhdyskunnissa asuva laji. Tämä tarkoittaa sitä, että on pakko olla toisten kanssa yhteydessä, ja jotta jollakin tavalla siitä yhdyselosta tulisi siedettävää, sitä varten pitää olla jonkinlaiset pelisäännöt. Jos on lähdetty asuttamaan aikaisemmin ihan asumattomia alueita siirtolaisina, niin ennen pitkää on Villin lännen kulttuuri ollut pakko muodostaa

jollakin tavalla järjestäytyneen yhteiskunnan muodoksi. Tässä on kysymys nyt juuri siitä, millä tavalla tähän tilanteeseen reagoidaan. Mikä arvo annetaan sille, että eletään hyvässä elinympäristössä tilanteessa, jossa ihmiskunta runsastuu, niin kuin kuvasin äsken, erinomaisen nopeaa vauhtia?

Meille Suomessa tähän antaa aivan erityisen piirteensä se, että meillä on meneillään valtakunnan sisällä viime sodan jälkeisen ajan kaikkein voimakkain muuttoliike, joka keskittää asutusta viiteen—kuuteen alueeseen Manner-Suomessa. Tämähän tarkoittaa monta asiaa. Se tarkoittaa ensinnäkin sitä, että maaseudulla tapahtuu väljentymistä. Itse asiassa vapausasteet tehdä erilaisia maankäytöllisiä ratkaisuja lisääntyvät huomattavasti sen takia, että kansaa muuttaa pois. Toisin sanoen siellä on mahdollisuus paikallisella tasolla tästä väljentymisestä johtuen tehdä hyvin merkittäviä asioita. Itse asiassa valtakunnallisella tasolla korkeintaan poliittisesti jaetaan rahaa joihinkin hankkeisiin jnp., joko kansallisesti taikka Euroopan unionin puitteissa. Mutta paikalliselle päätöksenteolle tämä uusi maankäyttö- ja rakennuslaki antaa erinomaisen hyvän mahdollisuuden, kun päätösvalta on nyt sinne siirretty. Silloinhan ei ole mitään syytä tämän laatuisessa asiakirjassa puuttua siihen asiaan enemmälti. Väljyyttä on. Valitettavasti joka toinen talo voi olla tyhjänä, eli tilanne on siis ihan toisin päin kuin tässä on kuvattu.

Ongelma siellä toisella puolella on asutuksen keskittämiskehitys, jota pidän sinänsä kielteisenä ja valitettavana. Siinä on kysymys siitä, annetaanko tämän keskittymiskehityksen tapahtua Villin lännen tyyliin niin, että kauppaketjut ratkaisevat yhdyskuntarakenteen ensi ja viime kädessä, vai puututaanko siihen jollakin tavalla valtakunnallisesti suunnitellen, niin että edes pyritään hyvään yhdyskuntarakenteeseen. Esimerkiksi Oulu on erinomaisen hyvä esimerkki paikasta, jossa alkaa jo ote kirvota kädestä, jos näin voidaan sanoa. Se on seurausta siitä, että nettomuuttovoitto yksistään Oulun kaupunkiin on 2 000 ihmistä vuodessa ja Oulun seudulle vielä paljon enemmän. Vaadittaisiin erittäin pätevää, erittäin kaukokatseista suunnittelua, mutta siihen ei näköjään poliittinen tahto ja taito riitä. Tämä on siis ongelman ydin. Silloin minä ymmärrän erinomaisen hyvin sen, että tällaisessa asiakirjassa kiinnitetään näihin asioihin huomiota, joita täällä on negatiivisina pidetty. Juuri ongelma-alueisiinhan on syytä puuttua ja pyrkiä ohjaamaan, jos jotakin vielä ohjauskeinoin on tehtävissä.

Arvoisa puhemies! Sitten se tekijä loppujen lopuksi, joka on kaiken hallitseva taustalla, on luonnonvarojen riittävyys. Se aivan erikoisen selvästi tulee esille energiapolitiikassa ja fossiilisten, nestemäisten polttoaineitten kohdalla, jossa me kerta kaikkiaan niitä viimeisiä raakaöljyvaroja kulutamme. Meillä on mielenkiintoinen päiväjärjestys tänä päivänä eduskunnassa ihan sattuman kauppaa: On keskustan välikysymys energian hinnasta ja sitten heti perään valtioneuvoston selonteko eduskunnalle valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Näillä on elimellinen yhteys toisiinsa.

Aivan selvä asia on, että jos niin olennaiseksi koetun luonnonvaran kuin raakaöljyn varannot niukkenevat, niin jäljellä olevien varantojen litrahinta nousee. Se on aivan selvä asia. Sitä yritettiin Opecin ja Yhdysvaltain toimesta keppaloida muuksi, mutta pieleen meni. Nyt ollaan, aivan niin kuin oikein välikysymyksessä äsken kuultiin, ennätyskorkealla tasolla. Se raakaöljyn hinta-taso on tullut jäädäkseen. Raakaöljyn hintahan on olennainen asia, eikä se tule siitä laskemaan. Se tulee siitä nousemaan, ja sillä täytyy silloin olla vaikutuksensa siihen, minkälaista yhdyskuntapolitiikkaa meillä harjoitetaan.

Se merkitsee muun muassa sitä, että liikennejärjestelmät menevät meillä kerta kaikkiaan uusiksi. Se tarkoittaa sitä, että rautatieliikenne tulee arvoon arvaamattomaan. Aivan niin kuin selonteossa todetaan, Kerava—Lahti-oikoradat ja muut tällaiset hankkeet tulevat erittäin suureen kiireellisyysasteeseen. Me joudumme tätä perusliikenneinfraa erittäin nopeasti uudella tavalla arvioimaan. Niin sanotun Väli-Suomen lentokentät häviävät hyvin pian pois sellaisesta käytöstä, että niistä on säännöllistä lentoliikennettä, ja silloin tarvitaan luotijunia jnp. Siinä suhteessa tarvitaan todella valtakunnallista alueidenkäyttötavoitteitten asettelua, ehdottomasti ja välttämättömästi.

Siinä suhteessa selonteko osuu aivan oikeaan, juuri tästä on kysymys. Kysymys on joukkoliikenteestä, kallistuvan ja kalliin energian aikakautena järkevästä jäljellä olevien fossiilisten luonnonvarojen käytöstä. Se, joka ei niitä ota

huomioon, epäonnistuu politiikassaan. Se on väärää politiikkaa.

Ed. Myllyniemi merkitään läsnä olevaksi.

---

[15] **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk:** Puhemies! Ensinnäkin ihan muutama sana ed. Pulliaiselle, kun hän arvosteli esimerkiksi ed. R. Korhosen puhetta sanoen näillä sanoilla, että se oli posketonta tekstiä. Ed. Pulliainen, jos maltatte kuunnella, haluaisin ottaa pari esimerkkiä siitä.

Ed. Korhonen oli mielestäni aivan oikeassa ensinnäkin kritikoidessaan selonteon käsittelyä ja valmistelua. Kun rakennuslakia aikanaan käsiteltiin, rakennuslain perusteluissa todetaan, että eduskunnalle annetaan tällainen selonteko, ennen kuin valtioneuvosto alueidenkäytön tavoitteet määrittelee. Valiokunta oli tästä täysin yksimielinen, kuten myöskin eduskunta, silloin kun se rakennus- ja maankäyttölakia käsitteli. Nyt kuitenkin saimme monta kertaa tietää valiokunnassa viime syksyn ja vuodenvaihteen aikana, että tällaista selontekoa ei aiota antaa. Valiokunnan puheenjohtajalle ed. Tiusaselle on kyllä annettava täysi tunnustus siitä, että hän viikkojen ajan ponnisteli meidän muiden kansanedustajien myötävaikutuksella, että hallitus kuitenkin antaisi selonteon. Välissä oli jo sitten puhetta, että järjestetään seminaari, jossa kansanedustajat saavat istua, kuunnella ja sanoa kenties kommenttinsa, ja se korvaisi selonteon.

Nyt ministeri Hassi totesi, että tämä luonnos on ollut sitten Internetissä pitkän aikaa. Haluan vahvasti todeta, että eduskunnan ja valtioneuvoston välistä vuorovaikutusta ja keskusteluyhteyttä ei tule, vaikka Suomi kuinka kehittyy teknologiapainotteiseksi maaksi, harjoittaa Internetin kautta. Kyllä keskusteluyhteys täytyy olla tässä salissa ja tässä talossa. Hallituksen kuin hallituksen, oli siellä sitten kuka tahansa kulloinkin ministerinä, tulee kunnioittaa sitä päätöstä, joka eduskunnassa tehdään. Näin ollen tässä selontekovalmisteluprosessissa on kyllä yritetty menetellä toisin.

Iloinen olen siitä, että vihdoinkin tämä selonteko nyt sitten on täällä. Toivon, että selonteolle annetaan nyt riittävästi aikaa. Uskon, että valiokunta ainakin tähän tulee mielellään paneutumaan. Selonteon käsittely varmasti jää syksyyn. Tänä keväänä ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia saada selontekoa kunnolla valiokunnassa käsitellyksi.

Toiseksi, ed. Korhonen ja jotkut muutkin ovat väittäneet selontekoa hyvin pääkaupunkikeskeiseksi. Sellainen se minunkin mielestäni on. Yhden esimerkin voisin jopa sieltä ottaa. Minusta hallitus aika vahvasti asettaa itse vastakohtaasettelun todetessaan, että Helsingin seutu on Suomen kansainvälistymisen, uuden teknologian, tuotannon sekä tutkimuksen ja vielä koulutuksen kärkialue. Tämä ei ole kyllä yleiselle ilmapiirin kehittymiselle viisasta lausumaa hallitukselta. Muut alueet joutuvat väkiselläkin toteamaan olevansa huonompiarvoisessa asemassa ja joutuvat ponnistelemaan ilman valtiovallan tukea, jos tällainen tavoite ja käsitys yleistyy ja konkretisoituu.

Olisin toivonut minäkin, että tätä selontekoa olisi tehty enemmän siten, että olisi pidetty mielessä koko Suomi. Nimittäin periaatetavoitteet, joita nyt ensimmäistä kertaa valtioneuvostotasolla ollaan tekemässä, ovat todella tarpeen maankäytön suunnittelua, alueidenkäytön suunnittelua, ajatellen. Periaate, joka nyt uuteen lakiin on otettu, on kannatettava ja erittäin hyvä. Valtioneuvoston tavoitteilla ohjataan valtakunnallisesti merkittävissä asioissa maankäyttöä ennakkoon. Näistä laajoista periaatteista on hyvä sopia myös laaja-alaisesti ja avoimesti. Periaatteet ja kriteerit, kuten ministeri Hassikin totesi, ovat sitten velvoitteita alemman tasoiselle suunnittelulle, maakunnille ja sitä kautta ennen kaikkea kunnille.

Valtioneuvoston tulisi pitäytyä suurissa asioissa. Nyt tässä selonteossa on suuria asioita jonkin verran esillä, mutta sitten on edetty selvästi paljon pidemmälle kuin mikä on ollut lain tarkoitus. Suurista linjauksista puheen ollen näyttäisi siltä, että ministeriö on sitten puolestaan tehnyt aivan liian tiukan rajauksen lain 22 §:stä. Miksi on menetelty näin kuin on menetelty, en tiedä. Ehkä siksi, että hallitus pääsee näin pälkähästä, pääsee ottamasta kantaa alue-, maaseutu-, liikenne- ja energiapolitiikan kysymyksiin, sellaisiin, joihin ed. Pulliainen äsken puheensa loppupuolella viittasi, kun käsitteli luonnonvarojen käytön ja alueidenkäytön keskinäistä yhteyttä. Ne ovat tiukasti synkronissa keskenään, ja luonnonvarojen käytöllä on merkityksensä tulevaisuuden alueidenkäytöllekin aika tavalla. Selonteko

ei ole kovin pitkälle rohjennut tehdä tällaisia laajoja linjauksia tai selonteossa niitä ei näy kovinkaan paljon. Tässä on varmaan myös yksi syy siihen, miksei selontekoa tahtonut millään ehkä hallitukselta tullakaan. Arvelen, että jonkinlaista jaakopinpainia on käyty, millä tavalla selonteko annetaan.

Toisaalta selonteossa on aivan selvästi kyllä sellainen henki, että keskittämiskehitystä halutaan edelleen tukea. Tämän voi päätellä muun muassa siitä, miten eheyttämisproblematiikkaa ja kaupungistumista on käsitelty. Haittapuolia ei juuri ollenkaan tuoda esille.

Varsin erikoisena pidän esimerkiksi erään ympäristöministeriön vastaavan virkamiehen julkisuudessa esittämää kannanottoa, kun hän toteaa, että alueidenkäytön ohjauskeinoja tarvitaan yhteiskunnan muutosten hallinnassa ja suuntaamisessa, mutta niillä ei ratkaista esimerkiksi taantuvien maaseutualueiden ongelmia. Minusta juuri pitäisi näillä tavoitteilla pyrkiä näitä suuria ongelmia ratkomaan, ja jos haluttaisiin, ainakin ongelmien ratkaisua voitaisiin edesauttaa, koska paikallisella ja maakuntatasolla joka tapauksessa nämä ongelmat ovat edessä. Esimerkiksi jos keskittämisen sijasta edistettäisiin hajauttamista, sillä olisi myönteistäkin vaikutusta. Alueidenkäytön suunnittelussa tulisi juuri pohtia esimerkiksi keskittämisen ja hajauttamisen kustannuksia yhdyskuntasuunnitteluun.

Hallitus osoittaa jonkinlaista antautumista, kun se toteaa, että väestön muuttoliikettä ei voida hallita alueidenkäytön suunnittelun keinoin. Alueidenkäytön suunnittelu on mielestäni juuri yksi erinomaisen hyvä instrumentti hallita ja ohjata muuttoliikettä, jos näin halutaan, ja ohjata myös elinkeinopolitiikkaa. On hyvin nähty, miten hallitus on onnistunutkin, kun on jatkanut väestön keskittämistä ja alueiden erittäin tehokasta käyttöä. Niin päinhän sen toimivuus on näkyvissä.

Haluan korostaa sitä, ettei alueidenkäytön suunnittelu saa olla missään tapauksessa vain virkamiesten työtä. Sen takia tarvitaan parlamentaarista ulottuvuutta, ja selonteko on senkin takia hyvin merkittävä. Eri intressitahojen toiveet on kyettävä kestävällä tavalla ottamaan huomioon. Tätä pidän aivan erityisen tärkeänä muun muassa juuri luonnonvarojen, energiapolitiikan ja keskittämisen väestöpolitiikan näkökulmasta, mutta myös ennen kaikkea, kun suojelualueita suunnitellaan. Etelä-Suomen suojelualueet ovat pieniä ja niitä on täällä aivan liian vähän. Täällä on kuitenkin paljon enemmän virkistystarpeita kuin Pohjois-Suomessa, jossa pääasiallisesti suojelualueet ovat. Eli tasapainoa ei ole vielä löytynyt, toivottavasti löytyy lähitulevaisuudessa.

Erityisalueena Helsingin seutu on nostettu esille, ja se onkin maan merkittävin väestökeskus. Mutta valtakunnallisesti arvioiden olisi perusteita ottaa rinnalle myös muita alueita. On aika mielenkiintoista havaita, että erityisalueena on otettu esille muun muassa tällainen kuin Maankohoamisrannikko, joka nyt yhtäkkiä nähdään erittäinkin ongelmallisena ja todetaan, että kyseessä on nuori ilmiö.

Minä asun rannikkoseudulla, tällä Maankohoamisrannikolla, ja tiedän sen alueen historiasta jotakin. Nuoruus on tietenkin hyvin suhteellinen käsite, mutta sillä rannikolla on kyllä asuttu aina, niin kuin hyvin tiedämme, ja rannikko on vain paennut ja sinne on tullut uutta asutusta, eikä se ole kovin suuria ongelmia tähän mennessä aiheuttanut. Ihmiset tietävät, että ovat joskus sisämaassa, kun aikanaan ovat rannalla. Eivät he ole joutuneet siirtymään, niin kuin selonteossa todetaan, että monta kertaa toiminnot joutuvat siirtymään. No, Porin—Ulvilan alue on sellainen, mutta laajemmalti ottaen tällaista ei ole tapahtunut. Eikä Maankohoamisrannikolla kovin suuria taloudellisia eikä ympäristöllisiä vaikutuksia ole. Mielestäni tämä ei ole tässä kontekstissa oikea alue, koska meillä on muita sellaisia alueita, joilla on paljon enemmän suuria valtakunnallisia taloudellisia ja ympäristöllisiä vaikutuksia, joita pitäisi erityisen huolella seurata.

Muista alueista, joita tähän olisi voitu ottaa, haluaisin nostaa yhden esimerkin. Se on Perämerenkaari. Minusta se olisi Helsingin erityisalueeseen rinnastettava alue ensinnäkin sen takia, että se on maiden välinen, toiseksi sen takia, että se on ehkä EU-ohjelmiin tulossa, ja kolmanneksi sen takia, että siellä on erittäin isoja alueidenkäytön suunnitteluvisioita. Vahvat klusterit ovat metsä, metalli ja koulutus. Näissä alueiden visioissa yhdistyy aivan oikein paikallisen elämänlaadun ja globaalin kilpailukyvyn lisääminen. Ohjelmien toteutuminen edellyttää liikenteen kehittämistä, sekä tie- että rautatieverkoston kehittämistä, ja panostusta myös muuhun infrastruktuuriin.

Mielestäni valiokunnassa onkin nostettava Pääkaupunkiseudun rinnalle valtakunnalliseen tarkasteluun tämäntapaisia alueita. Sen lisäksi

valiokunnan ja eduskunnan tehtäväksi näyttää jäävän tasapainotus Helsingin ja muun maan välillä, maaseudun ja kaupunkien kesken jnp.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, näyttää siltä, että valiokunta saa mielenkiintoisen työn, ja toivon, kuten äsken totesin, että valiokunnalle annetaan nyt runsaasti aikaa, niin että alkusyksystä voidaan saada eduskunnan tahto hallituksen tietoon, sellainen tahto, jossa eri intressien näkemykset tulevat tasapuolisesti ja oikeudenmukaisella tavalla esille.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

[16] **Ympäristöministeri Satu Hassi:** Arvoisa puhemies! Osittain keskustelu on heijastanut niitä asioita, joita alueidenkäyttötavoitteiden valmistelussa on myös jouduttu tasapainottamaan. Nimittäin osassa puheenvuoroja on vaadittu tiukempia, napakammin sitovia sanamuotoja, toisissa puheenvuoroissa on taas pelätty sitä, että kuntien käsiä sidotaan liikaa. Osittain nämä samat painotukset ovat tulleet jopa samoissa puheenvuoroissa. Tämä nyt esimerkkinä niistä asioista, joiden välille alueidenkäyttötavoitteiden tekstiluonnoksen valmistelussa on koetettu löytää sopua ja tasapainoa.

Hiukan on myös tullut sellainen tunne, että osa edustajista on lukenut tekstiä vähän niin kuin piru raamattua. Esimerkiksi kritiikki selonteon Helsinki-keskeisyydestä on mielestäni jossain määrin tällaista. Ei kai nyt siitä voi lähteä, etteikö alueidenkäyttöä koskevassa selonteossa voitaisi lainkaan puhua Helsingin seudusta. Se, että Helsingin seudusta puhutaan, sen erityisongelmista, ei mitenkään vähennä muiden alueiden merkitystä eikä poista sitä, että myös muiden alueiden asioita käsitellään.

Esimerkiksi Perämerenkaari-asia, jota ed. Isohookana-Asunmaa peräänkuulutti, tulee varsinaisen selontekotekstin puolella sivulla 10 esille esimerkiksi tällaisessa tekstipätkässä: "Kehittämisvyöhykkeet voivat suurina rakenteina ulottua usean maakunnan alueelle tai jopa valtion rajan yli. Esimerkiksi Helsinki—Hämeenlinna—Tampere-akselin kaltainen alue voi toimia Pääkaupunkiseudun kasvun vaihtoehtoalueena ja erityisesti kasvuhuippujen tasapainottajana. Toinen esimerkki on Oulun seudulta Ruotsin puolelle ulottuva niin sanottu Perämerenkaari." Mielestäni tässä on yksi esimerkki siitä, että selonteossa on pyritty tarkastelemaan valtakunnan kehitysmahdollisuuksia tasapuolisesti eikä ollenkaan siten, että vain Helsingin seutu olisi sellainen alue, jolla on mahdollisuuksia kehittyä.

Ties kuinka monennen kerran nyt vielä, arvoisa puhemies, toistan sen, että varsinaiset aluepolitiikan keinot, erilaiset rahoitus- ynnä muut keinot, ovat selonteon aiheen ulkopuolella, koska valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ei edes ole lain antamaa mandaattia puuttua muihin asioihin kuin niihin asioihin, joihin maankäytöllä voidaan vaikuttaa.

Ed. Vistbackan hehkutus vihreävoittoisen sateenkaaren hengentuotteesta tuntui itsestäni oikein imartelevalta. Voin vakuuttaa, että välillä kyllä hallituksessa on sellaisiakin hetkiä, että tuntuu voittoisuus joltain muulta kuin vihreävoittoisuudelta, mutta elämässähän kaikenlaisia tunnelmia on.

Yksi kysymys, jota useissa puheenvuoroissa on käsitelty ja jota kyllä jo aikaisemmissakin puheenvuoroissani sivusin, on kysymys kesämökeistä. Esimerkiksi ed. Vistbacka tuntui ymmärtävän suurin piirtein niin, että tässä tavoiteltaisiin sitä, että mökkejä ei enää rannoille ollenkaan saisi rakentaa, että ne pitäisi vastedes sijoittaa jonnekin pellon, ojan, navetan ja sikalan väliin ja mieluiten vielä puomit peltotielle, ettei sieltä pääsisi minnekään, kun autolla ajokin ed. Vistbackan mukaan suurin piirtein muuttuu kielletyksi.

Tämä kohta alueidenkäyttötavoiteluonnoksessa, johon tämä kritiikki perustuu, kuuluu näin: "Alueidenkäytön suunnittelussa rantaan tukeutuva loma-asutus on mitoitettava siten, että turvataan luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä loma-asumisen viihtyisyys." Eli ei tässä nyt kyllä rannoille rakentamista ollenkaan olla kieltämässä. Edelleen teksti jatkuu: "Vapaa-ajan asutuksen ohjaamisella on mahdollisuuksien mukaan tuettava maaseudun kyläverkostoa sekä nykyisen rakennuskannan ja infrastruktuurin hyväksikäyttöä." Toistan n:nnen kerran sen, että mielestäni tämä on nimenomaan sellainen tavoite, joka tukee maaseudun kehittämistä, maaseudun elävänä pysymistä, ja sen lisäksi tämä on kohtalaisen väljästi muotoiltu.

Kyllä tämä antaa kuntien suunnittelulle kovin paljon harkintavaltaa.

Rantarakentamisesta vielä haluaisin todeta sen, että kun julkisessa keskustelussa aika ajoin väitetään, että ympäristöviranomaiset suhtautuisivat jotenkin tavattoman absoluuttisen kielteisesti ylipäätänsä sekä mökkien sijoittamiseen rantakaavoittamattomille rannoille poikkeusluvilla että myöskin loma-asutuksen muuttamiseen pysyväksi asutukseksi, niin ne selvitykset, mitä olen alueellisista ympäristökeskuksista saanut poikkeusluvista, osoittavat kyllä, että ylivoimainen enemmistö haetuista poikkeusluvista on myönnetty. Mutta joskus on käynyt niin, että silloin kun joissain yksittäisissä tapauksissa ihan perustelluista syistä poikkeuslupia on evätty, siitä on noussut julkinen meteli, jolloin on syntynyt sellainen mielikuva ihan toisen tyyppisestä lupakäytännöstä, kuin todellisuus oikeasti on.

Kun ed. Keränen totesi, että alueidenkäyttötavoiteluonnos sisältää lähinnä hurskaita toiveita, ja muun muassa arvosteli sitä, että valtioneuvosto vain toteaisi päätöksessään tärkeinä pidettävät asiat, mutta ei ottaisi kantaa niiden ratkaisemiseen, vielä kertaan, mitä tämä tarkoittaa. Koetan konkretisoida tätä asiaa.

Luonnoksessa alueidenkäyttötavoitteista sanotaan esimerkiksi otsikon 3.3 "Toimiva alueraken ne" alla kohdassa Erityistavoitteet näin: "Maakunnan suunnittelussa on selvitettävä maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä." Tämä on tavallaan kriteeristöasioita, mitä suunnittelussa on otettava huomioon, mutta ei lähdetä siitä, että valtioneuvosto päättäisi, että tämä ja tämä metsä tai ranta pitää säilyttää siinä ja siinä kylässä ja kunnassa, vaan ohjataan, että nämä ovat seikkoja, mitkä suunnittelussa pitää ottaa huomioon.

Kun otsikon 3.4 "Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu" alla todetaan esimerkiksi, että maakuntakaavan ja yleiskaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestöarvio, ei valtioneuvosto näitä väestöarvioita halua sanella, vaan asettaa sen reunaehdon, että väestöarvion pitää olla perusteltu muun muassa siksi, että ei syntyisi hukkainvestointeja.

Kun esimerkiksi todetaan, että erityisesti kaupunkiseuduilla on selvitettävä toimiva liikennejärjestelmä sekä palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä sen yhteydessä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen, ei mielestäni ole ollenkaan tarkoituksenmukaista, että vaikkapa valtioneuvosto päättää, minne vähittäiskaupan suuryksiköt sijoittuvat ja miten liikennejärjestelmän eri osat sijoitetaan. Sen sijaan mielestäni on erittäin tärkeää, että näistä asioista todetaan, että ne pitää suunnittelussa ottaa huomioon. Tai kun otsikon 3.6 "Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto" alla todetaan, että teleliikenteen mastojen sijoittumisessa on erityistä huomiota kiinnitettävä maisemallisten arvojen säilyttämiseen, ei valtioneuvosto päätä, että tuonne saa sijoittaa kännykkämaston ja tuonne taas ei, vaan ainoastaan asetetaan tämäkin asia sellaiseksi kysymykseksi, johon suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota.

Mielestäni, arvoisa puhemies, nämä esimerkit, jotka luin luonnoksesta valtakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi, ovat kaikki ihan perusteltuja asioita.

[17] **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää olla erityisen varovainen, kun ottaa esille konkreettisia esimerkkejä, ettei tule väärinkäsityksiä. Jos Helsinki-keskeisyydestä puhutaan, se ei tarkoita missään tapauksessa Helsinki-vastaisuutta. Näin ei pidä ymmärtää, mutta kyllä herää kysymys, miksi Malmin lentokenttä on valtakunnallisesti merkittävä alueidenkäyttötavoitteiden suunnittelussa, mutta jotkut kehittämisalueet eivät ole, kuten esimerkiksi Perämerenkaari, josta tässä paperissa on ainoastaan yksi lause: esimerkkinä todetaan, kuten ministeri sanoi, Oulun seudulta Ruotsin puolelle ulottuva niin sanottu Perämerenkaari. Sehän ei kerro yhtään mitään, ei yhtään mitään. Se on vain mainittu siellä. Mielestäni olisi pitänyt kaikki kasvuhuippujen tasapainottamiseksi suunnitellut kehittämisvyöhykkeet koota yhteen valtakunnallisesta näkökulmasta. Sillä tavalla jotenkin tasapainoa olisi syntynyt.

Olen samaa mieltä ministeri Hassin kanssa siitä, ettei aluepolitiikan rahoitusta eikä aluepoliittisia projekteja tässä pidä käsitellä. Niitä ei ole relevanttia nyt ollenkaan ottaa keskusteluun.

[18] **Ympäristöministeri Satu Hassi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Malmin lentokenttä -asian mainitseminen tässä on tärkeä sen takia, että se edellyttää useiden kuntien yhteis-

työtä. Käytännön kokemus tähän mennessä on osoittanut, että se on Pääkaupunkiseudulla vaikeaa.

Itse olen sitä mieltä, että olisi järkevää, että Pääkaupunkiseudun kunnat muodostaisivat yhden laajemman kunnan. Se järkevöittäisi kunnallista suunnittelua, mutta niin kauan kuin tilanne ei ole tämä, tarvitaan lievää ohjausta näissä asioissa.

Ajatus kehittämisvyöhykkeistä on mielestäni erittäin tärkeä, mutta ne ovat enemmän esimerkiksi sisäministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön ohjauksessa olevia keinoja, joilla esimerkiksi kehittämisvyöhykkeiden kehittämisohjelmia voidaan laatia ja toteuttaa.

Uudet hallituksen esitykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot HE 68, 69/2000 vp.

Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 3/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että edustajille on jaettu puhemiesneuvoston ehdotus n:o PNE 3/2000 vp eduskunnan virkamiehistä annetun lain, eduskunnan kanslian ohjesäännön ja eduskunnan tilisäännön muuttamisesta sekä Eduskunnan kirjaston ohjesäännöksi.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 280, 298, 308, 324, 327, 329, 331—333, 335, 337, 339, 341, 344, 348, 352, 356, 359, 360, 362, 366—369, 371, 372, 374—377, 380—382, 387, 389/2000 vp.

Keskustelu 1) asiasta jatkuu:

[19] **Rauha-Maria Mertjärvi /vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Olen myös hyvin iloinen, että eduskunta on saanut alueidenkäyttötavoitteita koskevan selonteon käsittelyynsä, ja olen samaa mieltä kuin ed. Isohookana-Asunmaa, että tämä on ympäristövaliokunnassa hyvin tarkkaan ja huolellisesti käsiteltävä eikä mitään kiirettä pidä pitää. Minusta tämä on todella tärkeä paperi, sellainen väline, joka parhaimmillaan luo kestävän kehityksen näkökulman suunnittelua ohjaavaksi periaatteeksi. Näen sen tällä tavalla, en niin kuin ed. R. Korhonen, joka näki tämän korostavan liiaksi luonnonsuojelullisia arvoja. Olen tästä hyvin selkeästi eri mieltä, sillä jos ei luonnonsuojelullisia arvoja siinä mielessä ota huomioon kuin esimerkiksi tässä niitä on yritetty tuoda ja tuotu esille, kyllä meiltä pian loppuvat sekä puhdas ilma ja vesi että puhtaat alueet. Jos ajattelee tätä ajattelutapaa esimerkiksi kunnallisella tasolla, jos on osallistunut Agenda 21:n kehittelyyn, tämän tyyppisen ajattelutavan, mikä selonteossa tulee, pitäisi olla ihan luonteva.

Olemme nyt uuden maankäyttö- ja rakennuslain myötä siirtymässä alueidenkäytön suunnittelussa ennakko-ohjaukseen. Kuntatasolla laadituilla kaavoilla, joita ei enää vahvistuteta ylemmillä elimillä vaan kunnissa, suunnitellaan nyt alueidenkäyttöä maakuntakaavojen ohjaamina. Näen, että maakuntakaavojen laatiminen on sellaista, että siellä on tarkkaan otettava huomioon valtakunnalliset tavoitteet. Tässä mielessä otan esille sen asian, joka oli jo rakennuslain yhteydessä esillä, että vastuu ja valta yhä enemmän siirtyy ruohonjuuritasolle, mikä minusta on erinomaisen tärkeä ja hyvä asia, kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien kasvaminen. Nyt on tärkeää, että kuntalaiset voivat käyttää lain suomia mahdollisuuksia, joten kuntalaisille, kansalaisille, pitäisi hyvin tarkkaan tiedottaa näistä asioista ja heidän mahdollisuuksistaan toimia eri vaiheissa, kun ympäristöä kehitetään.

Arvoisa puhemies! Selonteossa tavoitteet on ryhmitelty minusta kattavasti eri kokonaisuuksiin. Helsingin seudun erityiskysymykset yleistavoitteiltaan vastaavat minusta muiden kasvualueiden tilannetta, tietysti isommassa koossa. Otan joitakin kohtia näistä tavoiteryhmistä.

Kuten selonteossa todetaan, maakuntakaavan ja yleiskaavan lähtökohtana tulee olla perusteltu väestönkehitysarvio. Kaavoituksessa on tarkas-

teltava pitkällä aikavälillä taajamien ja haja-asutusseutujen väestömäärän kehityksen erilaisia vaihtoehtoja. Maakuntien yleiskaavoituksessa pitää selvittää mahdollisuudet eheyttää yhdyskuntarakennetta ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet.

Täällä ovat ed. Korhonen ja muutkin arvostelleet juuri tätä asiaa siinä mielessä, että tulee liian tiheää rakentamista ja autioitetaan maaseutua, ja ed. Vistbacka arvosteli vihreitä sanoen näiden väittävän, että rannat loppuvat. Kyllä ne varmasti loppuvatkin, jos ajatellaan hallitsematonta rakentamista jonnekin Saimaan, Puulaveden tai Päijänteen rannoille tai etelän merenrannoille. Ei liene demokraattista eikä oikein, että rannat ovat vain yksien käytössä ja suuri osa ihmisistä ei rannoille pääse. Kyllä rantarakentamisessa on huomioitava myös yleinen etu kaikille ihmisille. Tämä ei toki tarkoita sitä, etteikö myös rannoille voisi rakentaa ihan niin kuin ministeri esille toi näitä asioita.

Toimivan aluerakenteen runkona on kehitettävä Pääkaupunkiseutua, maakuntakeskuksia sekä kaupunkiseutujen ja maaseudun keskusten muodostamaa verkkoa. Tämäkin minusta on siellä sanottu niin, että se ei tarkoita sitä, että kasataan asuminen tietylle alueelle ja tyhjennetään joltakin toiselta puolelta.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä pyritään vähentämään liikennetarvetta ja parantamaan liikenneturvallisuutta. Alueidenkäytöllä parannetaan jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä. Kaikki nämä tavoitteet ovat varsin hyviä ja kestävän kehityksen mukaisia. Olemme kaikki nähneet yhdyskuntarakenteen hajautumisen huonoista puolista esimerkiksi sen, mitä seuraamuksia on sillä, että super- ja hypermarketteja rakennetaan asuinalueiden ulkopuolelle. Niiden käyttö edellyttää henkilöautoja ja ajamista, joka puolestaan aiheuttaa kansalaisten välillä epätasa-arvoa ja tarpeetonta liikennepäästöä. Moottoriteiden varsilla sijaitsevat kauppakeskukset myös kuihduttavat kaupunkien keskuksia ja tekevät niistä epäviihtyisiä. Selonteossa tulee hyvin esille, mitä säästöjä ja muita etuja saavutetaan yhdyskuntarakennetta eheyttämällä.

Ed. Vistbacka väitti sivulla 14 olevaa kaaviota ja esiteltyä tutkimusta tilatuksi tutkimukseksi, kun siellä kerrotaan, kuinka kalliiksi tulee kunnallistekniikan rakentaminen ja kuinka paljon päästöt saastuttavat vuodessa. Kyllä kai jokainen, joka on ollut mukana kunnallispolitiikassa, tietää, minkälaisia summia kunnallistekniikka nielee. Kun verrataan, kuten sivulla 14, Suomea muihin länsimaihin, meillä on paljon liikenneväyliä ja kunnallisteknillisiä rakenteita asukasta kohden verrattuna muihin maihin. Täällä todetaan, että esimerkiksi taajamissa käytetään kaksin—kolminkertainen määrä maapinta-alaa asukasta kohti läntisiin naapurimaihin verrattuna. Sitä voi kuvitella, mitä se maksaa. Täällä todetaan, että se on lähes 500 miljoonan markan investointi 10 000:ta asukasta kohti ja liikennepäästöissä melkein 4 000 tonnia hiilidioksidia vuodessa samaa asukasmäärää kohti. Jos järkevällä yhdyskuntarakenteen suunnittelulla voidaan vaikkapa vain päästöjä pienentää, niin sehän on suunnattoman suuri asia, kun esimerkiksi ajatellaan, mitä Kioton ilmastosopimus meiltä odottaa ja minkälaisia ponnisteluja se tulee meiltä vaatimaan, että siihen pääsemme.

Eli yhdyskuntarakenteen eheyttämisellä voimme näitä ongelmia poistaa. Todisteeksi siitä, että se ei merkitse epäviihtyisää asumista, toivotan kaikki edustajat tervetulleiksi katsomaan vaikkapa sen tyyppistä kaupunkirakentamista, mitä on harrastettu pari vuotta sitten Uudenmaan mallikyläksi nimitetyssä Tanhuniityssä Järvenpäässä. Se on tiiviisti rakennettu yhteinen omakotitaloalue, jossa asuu lähes 300 ihmistä ja jossa kuitenkin on paljon tilaa ja vihreyttä ja liikkumismahdollisuuksia.

Selonteossa todetaan, että alueidenkäytössä on tarpeellista kiinnittää huomiota niihin keinoihin, joilla kaupunkiseutujen ja taajamien yhdyskuntarakenteen jatkuva hajauttaminen voidaan estää ja saada jo rakennettu infrastruktuuri tehokkaaseen käyttöön. Kuten tässä tuli esille, se tulee vähentämään liikennettä ja sen päästöjä, tukemaan joukkoliikennettä ja palvelurakenteen säilymistä ja säästää luonnonalueita. Nämä näkökohdat on tietysti tavattoman tärkeitä juuri kasvualueilla, joista tässä nyt on erityiseksi esimerkiksi otettu Helsinki, jossa kaikki nämä näkyvät niin selvästi.

Väestönkasvupaine nähdään jo tällä hetkellä Pääkaupunkiseudulla. Esimerkiksi Helsingissä asumiskustannukset ovat jo niin korkeita, että elinkeinoelämä, jonka palveluksessa on tuloiltaan keskitasoisia työntekijöitä, alkaa kärsiä työvoimapulaa. Sen käyttämällä työvoimalla ei yksinkertaisesti ole varaa asua Helsingissä. Tämän kaltaiset hallitsemattoman muuttoliikkeen seu-

rannaisvaikutukset on tietysti pyrittävä ehkäisemään hyvin suunnitellulla asunto- ja liikennepolitiikalla. Täällä Helsingin seudulla tulee hyvällä suunnittelulla varmistaa asutuksen tarkoituksenmukainen sijoittuminen, toimiva joukkoliikenne ja hyvä luonto- ja kulttuuriympäristö. Kasvusuunnat tulee valita siten, että päästään hyödyntämään olemassa olevia joukkoliikenneväyliä ja kuntarakennetta. Tässä mielessä Helsingin ja Tampereen välinen akseli on hyvin luonteva kasvusuunta. Tämän alueen kehittämisessä tulee alueidenkäytön suunnittelun lisäksi panostaa joukkoliikenteen kehittämiseen. Erityisesti Helsingin—Tampereen pääradan raideliikenne vaatii lisäpanostusta, sillä väestöä on tulossa juuri tälle alueelle. Mielestäni Helsingin—Tampereen pääradan kehittäminen on priorisoitava ratahanke määrärahatarvetta arvioitaessa.

Jotta valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuisivat, on ne siis huomioitava kaavoituksen lisäksi liikennepoliittisissa päätöksissä. Kun liikennepoliittisia päätöksiä mietitään, ei riitä pelkästään tietysti Suomen kartta, vaan on katsottava koko Euroopan karttaa, koko sitä kokonaisuutta. Luin juuri visiota Helsingin—Pietarin—Tallinnan talousalueen kehittämisestä. Jos tätä näkökulmaa ajatellaan, niin Helsingin—Pietarin rantaradan suunnittelu on niin tärkeä, että sitäkin pitäisin melkein tärkeämpänä kuin selonteossa mainittua Keravan—Lahden oikorataa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että alueidenkäytön suunnittelu tukee omalta osaltaan luonnonsuojelulain mukaisen luonnonsuojelualueverkoston ekologista kestävyyttä. Koska Suomi on suuri ja alueellisesti vaihteleva maa, ovat maan eri osissa alueidenkäytössä esiin nousevat kysymykset erilaisia. Tämä erilaisuus näkyy myös siinä, että esimerkiksi Etelä-Suomessa luonnontilaisia ja suojeltuja metsiä on melko vähän. Siksi esimerkiksi Repoveden kansallispuistoa olisi mielestäni kehitettävä nopeassa aikataulussa.

Pidän myös hyvin tärkeänä harvinaislaatuisen jokamiehenoikeuden säilyttämistä, minkä selonteko ottaa mielestäni hyvin huomioon. Luonto on yhä suurempi ja tärkeämpi resurssi. Sillä on myös taloudellista arvoa luontomatkailun ja virkistyskäytön jatkuvasti lisääntyessä. Tämä onneksi ymmärretäänkin jo kunnissa.

Luonnonsuojelullisia tavoitteita edistetään myös sillä, että esimerkiksi energian tuotannossa varaudutaan tuulivoiman tuottamisen vaatimaan tilatarpeeseen. Myös tässä asiassa selonteko ottaa mielestäni aivan oikean kannan.

Arvoisa puhemies! Uuden maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden kannalta on tärkeää, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista seurataan tarkasti. Näiden tavoitteiden edistäminen tulee edellyttämään valtion viranomaisilta uudenlaista toimintakulttuuria, yhteistyötä muiden viranomaisten ja kansalaisten kanssa. Tämä puolestaan vaatii tiedottamista, neuvontaa ja koulutusta paitsi hallinnon sisällä myös suhteessa kansalaisiin.

Minusta käsiteltävänämme on nyt hyvin merkittävä paperi, sillä nythän viranomaisten on etsittävä keinoja, joilla selonteossa esitettyjä hyviä tavoitteita edistetään. Valtioneuvosto sitten arvioi tavoitteiden ajantasaisuutta tarpeen mukaan. Minusta on hyvin tärkeää, että me sitten täällä eduskunnassa pysymme myös tämän arvioinnin tasalla ja ajan tasalla.

[20] **Matti Vanhanen /kesk:** Arvoisa puhemies! Minusta olisi hyvä, että eduskunta vastauksessaan tulisi korostamaan maakuntien omaa vastuuta maakuntakaavasta ja sen laadinnasta ja kuntien vastuuta omista kaavoistaan. Maakuntakaavanhan on uuden rakennuslain hengen mukaan oltava yleispiirteisempi kuin vanhojen seutukaavojen. Siinä on viimeistään määriteltävä myös sellaiset valtakunnalliset tavoitteet, jotka kuntien on otettava huomioon omassa yleiskaavoituksessa tai detaljikaavoituksessa.

On itse asiassa hyvä, että selonteko ei sisällä monta yksiselitteistä vaatimusta. Malmin lentokentän lisäksi siinä ei kovin monta yksiselitteistä, täsmällisesti määritettävää vaatimusta ole. Tämän voi tulkita niin, ja on hyvä, jos eduskunta niin sen tulkitsee, että tämän perusteella maakunnille ja kunnille jää päätösvaltaa enemmän. Tätä oikeastaan korostaa lisäksi se, että asian esitellyt ministeri korosti äsken esittelypuheenvuorossaan, että valtakunnallisella tavoitteella ei haeta oikeudellisia kriteereitä, vaan tavoitteet pyrkivät enemmän ennakko-ohjaukseen. On hyvä, että tämä kirjataan eduskunnan pöytäkirjaan, koska sinällähän lain mukaan valtakunnalliset tavoitteet voivat toimia myös oikeudellisessa arvioinnissa pohjana. Siksi on tärkeää, että ministeri erikseen puheenvuorollaan vähensi oikeastaan tämän tulkinnan merkitystä.

Itse selontekoa seuraa sitten myöhemmin valtioneuvoston varsinainen päätös valtakunnalli-

sista tavoitteista. Eduskunnalla on syytä odottaa, että lopulliset tavoitteet eivät muutu yksityiskohtaisemmiksi, kuin eduskunnalle on selontekona esitelty.

Kun aluekehitysvastuu noin muutoinkin on yhä selvemmin alhaalla kunnissa ja maakunnissa, on tältäkin kannalta tärkeää, että kunnilla on myös maankäytöstä päättäminen vapaata. Maankäyttö on eräs merkittävimmistä keinoista ja välineistä vaikuttaa elinkeinojen kehitykseen. Siksi alueille ja kunnille on tämä instrumentti jätettävä vapaasti käytettäväkseen.

Minusta on tärkeää, että eduskunta vastauksessaan korostaa selonteossa ilmaistujen tavoitteiden yleispiirteisyyttä, sillä sellaisiahan ne ovat, kun tämän lukee. Niiden käyttäminen oikeuspäätösten pohjana olisi väärin, koska tällä yleispiirteisyyden tasolla en usko, että ainakaan eduskunta voisi sanoa tietävänsä, millaisia sitovia ohjeita tässä ollaan antamassa. Sen verran yleispiirteisiä useimmat tavoitteet ovat ja laajasti tulkittavia. Toki, jos niitä tulkitsemaan lähdetään, niitä voidaan tulkita melkein miten vain, mutta se tarkoittaa sitä, että oikeudenkäytössä niiden käyttämiseen ei minusta perusteita ole.

Arvoisa puhemies! Puutun aivan samaan asiaan, mihin hyvin moni puhuja minua aikaisemmin. Kyllä selonteon eräs kantava idea ja linja liittyy sen erääseen otsikkoon "Eheyttäminen ja joukkoliikenne avainkysymyksiä". Vaikuttaa jotenkin siltä, että yhdyskuntien eheyttäminen, hyvin tällainen kunnallisteknis-taloudellinen peruste, on ohjaamassa koko selontekoa. Kantavana linjana koko selonteon lävitse käy kysymys yhdyskuntien eheyttämisestä eli yhdyskuntien tiivistämisestä eli yhdyskuntien täydennysrakentamisesta, tyhjien plänttien rakentamisesta täyteen, sitähän se tarkoittaa. Siis kunnallistekniikan taloudellinen näkemys ja liikenteen päästöt ovat aiheet, jotka hallituksen mukaan ohjaavat valtakunnallisia maankäyttötavoitteita.

Minusta poliittisen vallan pitäisi ohjaustyötä tehdessään korostaa näitä enemmän kuitenkin ihmisten viihtyvyyttä, ja miksei myös elinkeinojen kehitysmahdollisuuksia, mutta erityisesti ihmisten viihtyvyyttä. Kyllä kai yhteiskunta ensi sijassa sitä varten on olemassa, että me pyrkisimme huolehtimaan siitä, että ihmisillä ja perheillä olisi elämänsä aika mahdollisuus viettää viihtyisässä, turvallisessa ja terveellisessä asuinympäristössä, jossa etäisyydet työpaikkoihin ja palveluihin olisivat lyhyet. Tässä sittenkin taloudelliset, joukkoliikenne- ja vastaavat kysymykset ovat toissijaisia.

Selonteon vaikutusarvioissa esitetään suoraan arvio, että hallituksen valitsema linja toteutuessaan merkitsee kerrostalovaltaisuuden lisääntymistä ja lähivirkistysalueiden vähentymistä. Hallitus itse selontekonsa arviointiosassa arvelee, että jos selonteossa esitetty linja maankäytön ohjauksessa toteutuu, se merkitsee kerrostalovaltaisuuden lisääntymistä erityisesti kaupunkikeskuksissa. Voidaan kysyä: Tätäkö suomalaiset haluavat? Tämänkö takia selonteko ja hallituksen asettamat tavoitteet asetetaan, että suomalaisten asumismuodossa kerrostalovaltaisuus lisääntyy, kun meillä eräänä Euroopan maaseutumaisimpana maana olisi muiden Euroopan maiden tapaan mahdollisuus valita pientalovaltaisempi kehityssuunta? Mutta jos valitaan eheyttävä, tiivistävä rakentaminen, se valitettavasti nykyisessä kaavoitus- ja rakennustekniikassa merkitsee kerrostalovaltaisuuden lisäämistä. Suuri osa tiivistävästä rakentamisesta tapahtuu kerrostalo- tai rivitalotuotantona. Eduskunnan ei pitäisi minusta hyväksyä sellaista lähtökohtaa, että maankäyttöä ohjataan kerrostalovaltaisuuden lisäämiseksi. Minusta tämän pitää eduskunnan vastauksessa näkyä.

Eheyttäminenhän on samaa kuin tiivistäminen. Erityisesti Pääkaupunkiseutua on tiivistetty vuosikymmenten mittaan huomattavasti. Mutta mikä on tuloksena? Joukkoliikenteen suhteellinen osuus on romahtanut. Itse asiassa, vaikka täällä on väkimäärä kasvanut valtavasti parinkymmenen viime vuoden aikana, joukkoliikenteen absoluuttinen määrä ei ole juurikaan noussut. Nousu on ollut aivan marginaalista. Joukkoliikenteen suhteellinen osuus Pääkaupunkiseudulla on 60-luvun lopulta pudonnut noin kahdesta kolmasosasta noin 40 prosenttiin kaikesta tiivistämisestä ja rakentamisesta huolimatta. Täällä jos jossain pitäisi joukkoliikenteelle olla jo markkinaperusteisesti kaikkein parhaat edellytykset toimia, mutta toisin on käynyt. Työmatkat ovat pidentyneet. Asumiskustannukset ovat nousseet täällä maan korkeimmiksi. Rakentaminen on Pääkaupunkiseudulla Suomen kalleinta. Sosiaalisesta yhteisöstä ei ole tullut ehyttä. Luonnonläheisyys on menetetty. Pientalotoivetta ei toteuteta. Tätä on tiivistäminen tarkoittanut käytännössä. Tämä on ollut lopputulos 20—30 vuoden aikana harjoitetusta tiivistämisestä sillä poliittisella joukolla, joka Pääkaupunkiseudulla on hallin-

nut ja joka nyt istuu samana sateenkaarena hallituksessa. Samaa oppia pyritään nyt ensimmäisissä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa koko maahan soveltamaan.

Liikenteen osalta hallituksen arvio Pääkaupunkiseudusta on se, että Pääkaupunkiseudulla hajautunut yhdyskuntarakenne on lisännyt työmatkojen pituutta. Minä en usko tätä selitystä vaan pikemminkin sitä, että yleensä suurkaupunkialueella etäisyydet kasvavat. Tulostin ennen puhettani tietoverkosta Tilastokeskuksen cd-aluetietokannasta eri kuntien kohdalta keskityömatkojen pituuksia: Vantaalla 18 kilometriä, Helsingissä 21 kilometriä ja Espoossa 21 kilometriä. Suurkaupunkialueen varsinaisessa ytimessä työmatkojen pituudet, työpaikkoihin tehtyjen matkojen pituudet, liikkuvat 20 kilometrin paikkeilla. Täällä tiivistäminen ei tarkoita sitä, että Lauttasaaressa asuvalle työpaikka tulisi Lauttasaareen, vaan se saattaa olla Itä-Helsingissä. Suurkaupunki vain toimii näin.

Mutta sen sijaan yleensä aina arvostellaan sitä, että kun ihmiset muuttavat seudun pendelöintialueelle, kehysalueelle, se merkitsee sitä, että liikennemäärät kasvavat. Keskityömatkat, siis matkat siellä oleviin työpaikkoihin, ovat Hyvinkäällä 14 kilometriä, Järvenpäässä 9 kilometriä, Nurmijärvellä 13 kilometriä ja Vihdissä 11 kilometriä, puolet siitä, mitä on Pääkaupunkiseudulla. Tiivistämispyrkimystä perustellaan kuitenkin sillä, että liikennemääriä voitaisiin vähentää. Oikea johtopäätös näistä tilastoistakin olisi se, että erityisesti työpaikkarakentamista pyrittäisiin ohjaamaan pois Pääkaupunkiseudulta muihin keskuksiin ja oikeastaan tiivistämisen sijasta valittaisiin hajakeskittämisen periaate, jossa pyritään muodostamaan toiminnallisia yhdyskuntia pienemmällä mittakaavalla kuin Helsingin alueella tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi myös kritiikkiä sivun 14 taulukkoa kohtaan hajautetun yhdyskuntarakenteen lisäkustannuksista, johon ainakin ed. Vistbacka puuttui ja jota äsken ed. Mertjärvi käsitteli. Tässä on esimerkki 10 000 asukkaan lisäkustannuksista ja liikenteen päästöistä, jotka aiheutuvat asuntoalueen sijoittumisesta 6 kilometrin ylimääräiselle etäisyydelle työpaikoista ja palveluista. Olen ihan varma, että 500 miljoonaa pitää varmaankin paikkansa, mutta onko tällä mitään tekemistä käytännön yhdyskuntarakentamisen kanssa, sitä voi kysyä, kun ajatellaan, mitä 6 kilometrin ylimääräinen etäisyys merkitsee. Jos ajatellaan neitseellistä aluetta, jolle jokin alue sijoitettaisiin, totaalisena tasahajotuksenakin se tarkoittaisi suunnilleen sitä, että asutus sijoittuisi keskipisteestä noin 12 kilometrin säteelle, jolloin keskiarvo olisi 6 kilometrin päässä, halkaisija 24 kilometriä, yhteensä 400 neliökilometriä. Sellaiselle alueelle, jos siellä tasajaetaan kunnallistekniset putkistot ja verkostot, varmasti tulee hintaa. Mutta eihän niin kukaan rakenna. Ei tällä laskelmalla ole käytännön elämässä mitään merkitystä. Jos taas väkimäärä tällaisella alueella olisi suurempi, silloin suhteelliset kustannukset alenisivat huomattavasti.

Minusta vastaavanlaisen lisäkustannuspaperin rinnalla voidaan kysyä: Mitä sitten maksaa tiivistäminen? Paljonko maksaa Arabianrannan rakentaminen? Siellä taitaa jo mennä 1 000—2 000 markkaan pelkkä tontin pohjan rakentaminen. Tai Viikin niin sanottu ekorakentaminen, jota tehdään erittäin kalliilla järjestelyillä? Paljonko maksaa Helsingin keskustatunneli, kun se joudutaan tiivistämisen takia rakentamaan? Paljonko maksavat seudun erittäin mittavat liikenneurakat verrattuna niiden asukkaiden määrään, jotka niiden urakoiden jälkeen tänne sitten sijoitetaan? Ylipäätään näiden kustannusten osalta tuo 500 miljoonaakaan, rahaa se on, mutta kun sen jakaa sitten perheittäin, summa putoaa huomattavan paljon.

Oikeastaan kaiken tämän jälkeen on esitettävä kysymys: Minkä takia me tätä yhteiskuntaa rakennamme? Eikö perusta ole kuitenkin se, että tavoitteena pitää olla ihmisten viihtyvyys, ja se ehkä maksaa? Voi olla, että hieman hajautetumpi rakentaminen maksaa yhteiskunnalle hieman enemmän, mutta jos sen seurauksena on sosiaalisesti toimivampi ympäristö, ihmisten kannalta luonnonläheisempi elinympäristö ja turvallisempi ympäristö, siitä kannattaakin maksaa.

[21] **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! De riksomfattande målen för områdesanvändningen är en viktig del av styrningen av markanvändningen i den nya markanvändnings- och bygglagen. En av de principiella förändringarna i den nya byggnadslagstiftningen är förskjutningen av tyngdpunkten i förhållandet mellan kommunerna och de statliga myndigheterna från efterhandskontroll till förhandsstyrning. När de statliga miljömyndigheterna tidigare hade som uppgift att i efterhand ta ställning till ändamålsenligheten i planer uppgjorda av kommunerna upplev-

des det från kommunernas sida ofta lätt som godtycke och systemet hade en viss oförutsebarhet inbakad. Däremot låg det i enskilda fall i miljöns intresse att statliga myndigheter blandade sig i ärendet. Det här ledde till en ofruktbar diskussion om vem som var den bättre planeraren, kommunen eller staten. Det nya systemet klargör frågan.

Kommunerna känner till de lokala förhållandena och skall ansvara för ändamålsenligheten i planerna. I kommunerna fattas besluten nära invånarna. De statliga myndigheterna skall i sin verksamhet koncentrera sig dels på rådgivning, dels på förhandsstyrning i frågor av riksomfattande intresse. I den sistnämnda spelar det kommande statsrådsbeslutet om de riksomfattande målen för områdesanvändningen huvudrollen. Svenska riksdagsgruppen anser att i den föreslagna formen spelar det rollen rätt så väl.

Genom att de riksomfattande målen för områdesanvändningen fungerar genom principen om förhandsstyrning och de konkret skrivs ner i formen av ett statsrådsbeslut, uppnås en bättre rättssäkerhet än vad som var fallet under det föregående systemet med en efterhandskontroll. Samtidigt fungerar det mera effektivt, eftersom det skall tas i beaktande vid planläggningen i landskapen och kommunerna samt i de statliga myndigheternas verksamhet.

För att förhandsstyrningen skall fungera krävs det att de regionala miljöcentralerna axlar sin roll som part i planläggningen och aktivt tar del i de nya uppgifterna.

Arvoisa puhemies! Tavoitteet ovat valtakunnalliset ja koskevat siten ainoastaan asioita, joilla on kansallista merkitystä. Lain mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat koskea erilaisia asioita aina liikennejärjestelyistä, joilla on maakunnallista laajempi merkitys, asioihin, joilla on valtakunnallisesti merkittävä vaikutus kestävään kehitykseen.

Keskustelua onkin käyty siitä, pysyykö nyt käsiteltävänä oleva ehdotus näissä puitteissa. Tämä on asia, josta on käytävä toisaalta periaatteellinen ja toisaalta jokaista ehdotuksen yksityiskohtaa koskeva keskustelu valiokunnassa. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän terveiset valiokunnalle ovat, että erityisiä hankkeita, joilla on ratkaiseva merkitys ympäristölle tai yhdyskuntarakenteelle, on pidettävä valtakunnallisesti merkittävinä, vaikka niiden vaikutukset eivät olisikaan valtakunnallisia.

Tavoitteiden tehtävänä on myös tukea niitä yleistavoitteita, jotka on määritelty maankäyttöja rakennuslaissa. Näistä keskeisimmät ovat kestävä kehitys ja hyvä elinympäristö. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä hallitus on onnistunut hyvin näiden sisällyttämisessä ehdotukseensa. Kestävän kehityksen on sisällyttävä läpäisyperiaatteella lainsäädäntöömme.

Ehdotusta käsiteltäessä on otettava huomioon sen tehtävä. Tulevalle valtioneuvoston päätökselle asetetaan helposti liian korkeat odotukset. Rakennuslainsäädäntö on vain osa ympäristöä koskevaa ohjausjärjestelmää. Tavoitteilla ei tule luoda ohjausmenetelmiä, jotka ovat tällä alalla voimassa olevien erityislakien kanssa päällekkäisiä. Meidän tulee myös olla tietoisia siitä, että tulevan päätöksen ei pidä toimia aluepoliittisena kehitysohjelmana. Aktiivinen aluepolitiikka vaatii toisenlaiset välineet. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on kuitenkin sitä mieltä, että päätöksen seurannassa on kiinnitettävä huomiota sen mahdollisiin aluepoliittisiin seurauksiin ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston päätöstä on sovellettava suoraan maakunnallisessa kaavoituksessa. Koska kuntien on omissa kaavoissaan otettava huomioon maakuntakaava, sen ohjausvaikutus kanavoituu koko kaavoitukseen. Viranomaisten on myös otettava päätös huomioon. Ehdotetut tavoitteet on jaettu yleistavoitteisiin ja erityistavoitteisiin niiden oikeusvaikutusten perusteella. Tämä on järkevä jako ja tavoitteet on onnistuttu asettamaan oikein. Valiokunnan on myös perusteellisesti keskusteltava tästä asiasta. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä oikeusvaikutusten pitää olla selvät kaikille osapuolille lopullista päätöstä tehtäessä.

Talman! Ett av målen i förslaget är att upprätthålla och planera en fungerande regionstruktur. Man betonar vikten av en växelverkan mellan städer och landsbygd. I planläggningen av nya och i utvecklandet av redan bebyggda områden anser svenska riksdagsgruppen att det är viktigt att man utgår ifrån den verksamhet, den bosättning och de kulturella särdrag som finns. Vi anser att det är viktigt att landsbygden hålls levande, med andra ord att det skall vara möjligt att idka näringar, bo och få service också i glesbygden. Städer och utvecklingscentra behövs med

sin efterfrågan som drivkraft för landsbygdsnäringarna. Landsbygden å sin sida stöder sina näringar genom efterfrågan på service och särskild kunnighet som finns i städerna.

Nya verksamhetsformer som riktar sig till fritidsbosättning och turister kan bli ett viktigt stöd för de traditionella landsbygdsnäringarna. Också här är det uttryckligen den lokala kännedomen om naturen, kulturen och näringsformerna, som skall vara drivskraften för utvecklingen. För allt detta behövs en fungerande regionstruktur.

Svenska riksdagsgruppen hyser oro för följderna av den pågående flyttningsrörelsen till huvudstadsregionen. Det andra målet i programmet, dvs. att skapa en enhetligare samhällsstruktur och befrämja kvaliteten i livsmiljön, berör konkret många av de problem som flyttningsrörelsen leder till i inflyttningskommunerna. Vi stöder principen om att styra byggandet så, att den infrastruktur som finns på ett område kan utnyttjas och att byggandet i tätorterna koncentreras. Samtidigt är det viktigt att se till att ett kraftigt byggande inte leder till små splittrade grönområden och parker, som inte kan användas ens för rekreation och som ofta finns i närheten av livligt trafikerade vägar.

Service och bosättning måste också planeras som en helhet. Därför är det bra att regelverket kring stormarketar skärpts och att miljökonsekvenserna nu i större utsträckning skall beaktas vid placering av en stormarket än tidigare. Som en specialmålsättning nämns också bullerproblemet i bostadsområdena. Enligt målsättningarna skall bostadsområden och verksamhet, som kan vara känslig för buller inte placeras inom ett bulleområde utan att tillräckliga bullerskydd byggs. Det här är lättare sagt än gjort. I huvudstadsregionen bor tusentals människor inom bulleområden och tiotals skolor ligger inom denna zon. Miljöproblemen med soptippar, både stängda och verksamma, likaså problemen med förorenade markområden måste beaktas, vilket också kommer att påverka all framtida planläggning.

Arvoisa puhemies! Kolmas tavoite koskee kulttuuria ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja. Tavoitteissa todetaan, että maakuntakaavoituksessa on määriteltävä valtakunnallisesti merkittävät maakunta- ja kulttuuriperintöalueet. Lisäksi on huomioitava kulttuurihistoriallisesti ja maakunnallisesti tärkeät tiet, väylät, rakennukset ja kohteet.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa painottaa, että myös alueilla, joille kohdistuu suuret rakennuspaineet, kuten nyt Pääkaupunkiseudulla, on noudatettava näitä sääntöjä. Maisemallisesti arvokkaita alueita ovat muun muassa jokilaaksot, muinaiset asuinpaikat, vanhat avoimet peltomaisemat ja myös merimaisemat kaupunkiympäristöissä. Vireillä olevat ehdotukset lahtien ja rantojen täyttämisestä täyttömaalla Pääkaupunkiseudulla ovat ristiriidassa näiden intressien kanssa.

Pohjavesivarantojen säilyminen ja ympäristölle haitallisten riskitilanteiden ehkäiseminen pohjavesialueilla on myös asia, johon on kiinnitettävä enemmän huomiota. Pohjavesialueet on erityisesti otettava huomioon teitä suunniteltaessa.

Mahdollisuus säilyttää kulttuurimaisema liittyy läheisesti kysymykseen siitä, pystymmekö säilyttämään maatalouden. Jo nyt on uhrattu liian monta kulttuurimaisemaa kaupallisille eduille. Museoviraston lausunnot tulisi ottaa paremmin huomioon.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä kysymys rantarakennusoikeudesta vastaa jo nyt rakennuslaissa olevia säädöksiä. Tämän mukaisesti rantarakentamisen on tapahduttava vahvistetun kaavan mukaan. On tärkeää, että meillä on vapaita rantoja virkistyskäyttöä varten, mutta maanomistajien oikeudet on myös otettava huomioon samalla, kun heitä on kohdeltava tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Haluamme painottaa yhteistyön ja laajan yhteisymmärryksen merkitystä kaavoituksessa. Hyvänä esimerkkinä voin mainita Luodon saariston Pohjanmaalla. Siellä laajan yhteistyön tuloksena on onnistuttu yleiskaavassa yhdistämään luonnonarvot ja muut intressit.

Energiahuoltoa ja toimivaa yhteysverkkoa koskeva tavoite vastaa myös pitkälti ruotsalaisen eduskuntaryhmän näkemystä. Voimavarojen keskittäminen olemassa olevan tieverkoston ylläpitämiseen sekä parempaan liikenneturvallisuuteen ja rautateiden parantamiseen on kannatettavaa. Haluamme lisäksi korostaa toimivien yhteyksien merkitystä saariston vakituisen väestön kannalta. Maakuntakaavoituksen erityinen ohjaaminen siten, että edellytykset uudistuvien energialähteiden käyttämiseen paranevat, on tavoite, jota me lämpimästi kannatamme.

Talman! Helsingforsregionens specialfrågor har särskilt lyfts fram i förslaget. Såsom vi vet har flyttningsrörelsen till huvudstadsregionen under de senaste åren lett till en enorm byggnads- och exploateringsverksamhet. Trafikmängderna har tilltagit i takt med att befolkningen ökat. Svenska riksdagsgruppen stöder målsättningarna att satsa på kollektivtrafiken och på att förbättra speciellt den spårbundna trafiken. Vi anser att det är viktigt att ha en fungerande pendeltrafik. Jag vill här särskilt nämna vikten av att bevara tågtrafiken till Väst-Nyland. Vi anser också att statsstödet till kollektivtrafiklösningar av regional betydelse bör uppgå till samma nivå som statsstödet till motorvägar och motortrafikleder.

Svenska riksdagsgruppen anser också att det bästa för hela landet vore att flyttningsrörelsen kunde bromsas. För tillfället har tillväxtkommunerna svårigheter med att hinna bygga ut basservicen i samma takt som inflyttningen och befolkningsökningen sker. Samtidigt kommer befolkningsförändringen i glesbygden och i småstäderna att leda till att upprätthållandet av serviceutbudet till de kvarvarande försvåras.

Den sista aspekten jag vill betona är samarbetet över riksgränserna. En utgångspunkt för målen är att Finland lever upp till de internationella förpliktelser som man förbundit sig till genom internationella konventioner. Svenska riksdagsgruppen anser dessutom att det är av ytterst stor vikt att goda kontakter på landskaps- och kommunalnivå bevaras och skapas över landsgränserna. Av stor betydelse för markplaneringen i Finland är också de markplaneringslösningar som genomförs i våra grannländer. En aktuell fråga som kräver ett aktivt engagemang från Finlands sida är Rysslands planer på att bygga en ny storhamn i innersta delen av Finska viken. När det gäller Finlands trafiknät kan det här innebära minskade transportmängder via hamnar, vägar och järnvägar österut. För skärgårdskommunernas del och hela södra Finland innebär det här att större säkerhetsberedskap kommer att behövas på grund av de stora nya frakter som kommer att transporteras längs den finländska kusten.

Hamnens miljökonsekvenser bör utredas. Svenska riksdagsgruppen finner det naturligt att våra myndigheter erbjuder de ryska myndigheterna hjälp med att utföra en miljökonsekvensbedömning.

Talman! Svenska riksdagsgruppen anser att det föreliggande förslaget utgör en god grund för det kommande statsrådsbeslutet om de riksomfattande målen för områdesanvändningen.

22 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on monipuolinen ja kohtuullisen kattava asiakirja, vaikka analyysi alueiden välisistä ja sisäisistä eroista onkin ohut. Tapahtuuhan kaupungeissakin tällä hetkellä uhkaavaa eriytymistä, jopa jonkin asteista slummiutumista.

Keskittyminen maksaa ja autioituminen tuo mukanaan omat ongelmansa. Myös se tosiseikka, että maamme pinta-alasta suuri osa on metsää, on jäänyt liian vähälle huomiolle varsinkin, kun omistusrakenteessa metsän osalta on tapahtumassa selvä muutos. Kuitenkin ympäristöstä huolehtiminen on osa turvallisuuttamme ja kilpailukykyämme. Maan sisäinen muuttoliike vaikuttaa alueiden rakenteeseen ja yhdyskuntien ilmeeseen.

Muutosten keskellä onkin kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten arkielämän sujuvuuteen. Väestön muuttoliikettä emme voi padota alueidenkäytön suunnittelun keinoilla. Aluepolitiikalla toki voidaan hillitä tilannetta ja ennalta ehkäistä pahojen ongelmien syntymistä. Maan eri osat onkin saatava pidettyä asuttuina, jotta infrastruktuuri, monipuolinen tuotantotoiminta sekä erilaiset välttämättömät kuljetukset sujuvat. Unohtaa ei sovi myöskään ihmisten juurien merkitystä hyvinvoinnille ja viihtyvyydelle.

Suomesta löytyy monia kulttuurimaisemia, ja vaikka ennen 1800-lukua rakennettuja taloja onkin niukalti, meillä on toki myös hyvin vanhaa rakennuskantaa päinvastoin kuin muun muassa amerikkalaisilla. Turun tuomiokirkko viettää 700-vuotisjuhliaan. On muitakin vanhoja kirkkoja ja linnoja, joista perinteen ja turismin kannalta on syytä pitää hyvää huolta. Osa näistä kuuluu kirkon hoidettaviin rakennuksiin, mikä tulee veroratkaisuissa muistaa. Kirkkohan hoitaa ruokapankkien ohella myös kulttuurimaisemaa, johon monella paikkakunnalla kuuluvat rakkaittemme viimeiset ajalliset leposijat. Toisenlaisia mutta huomattavia kohteita ovat myös puukaupunginosat kuten vanha Rauma.

Puhdas vesi on elämän perustarve. Vesiensuojelussa onkin edetty hyvään suuntaan, mutta paljon on vielä tehtävää jäljellä. Viime kesä osoitti muun muassa Turun seudulla veden riittävyydes-

sä pahoja ongelmia. Eihän riittävyyttä voida pelkkien sateiden varaan rakentaa. Puhdas vesi kuuluu kaikille, ja alueellisiin vesihuoltoratkaisuihin on tarkoin paneuduttava.

Samalla on syytä muistaa, että vesiensuojelua on myös ammattitaitoisen suomalaisen merenkulkuhenkilökunnan säilyminen laivoissa. Tukipaketilla tulee taata turvallisuus vesillämme, myös maailman kauneimmassa saaristossa, Turun saaristossa, jossa on paljon niin kauppaan kuin matkustamiseenkin liittyvää liikennettä. Puhtaus ja turvallisuus ovat tärkeitä matkailuvaltteja.

Liikenneratkaisut vaikuttavat merkittävästi alueisiin ja maisemaan. Ne onkin suunniteltava huolella. Raideliikenne kaipaa uusinvestointeja ja erityisesti tieyhteys Turku—Helsinki—Pietari nopeaa parannusta jo liikenneturvallisuudenkin nimissä. Muurlan—Lohjanharjun tieyhteys ja tiepätkä on tällä hetkellä maamme synkimpiä onnettomuustilastojen valossa katsottuna. Muistettava on, että teollisuuden kuljetuksista suurin osa kulkee kumipyörillä.

Teollisuus ja kotitaloudet tarvitsevat energiaa, mikä vaikuttaa alueisiin. "Hajautettu sähkön tuotanto lähellä kulutusta vähentää uusien voimajohtojen maankäyttötarvetta." Näin todetaan selonteossa. Puu ja tuuli ovat uusiutuvia energialähteitä, joiden kehittämiseen tulee panostaa, on sitten ydinvoimapäätös mikä tahansa. Kotimaisen energian osuuden kasvattamisella on merkittävä vaikutus myös alueelliseen elämään ja maaseudun elinvoimaisuuteen. Samoin perusteltua on edelleen varautua niin Norjasta tulevaan maakaasuun kuin Venäjän suunnalta tulevien lisäreittien rakentamiseen.

Pääkaupunkiseutu saa selonteossa ansaitusti myös oman osansa. Tällä alueella joukkoliikenteen ennakkoluuloton kehittäminen, kuten metro, on avainasia viihtyvyyden takaamisessa ja yksityisautoilun vähentämisessä. Suurten väestökeskittymien kohdalla on muistettava myös jätteiden mahdollisimman suuri hyötykäyttö muun muassa energiaksi.

Muistettava on myös, että kaupungit ja taajamat ovat samassa veneessä niin niitä ympäröivän maaseudun ja ydinmaaseudun kuin myös syrjäisen maaseudun kanssa. Tarvitsemme elävän ja monipuolisen maaseudun jo turvataksemme kohtuullisilla kuljetusetäisyyksillä elintarvikehuoltomme. Maatalouden harjoittaminen on tärkeä osa maaseudun ydinosaamista. Siksi keinotekoisen kaupunkien ja maaseudun vastakkainasettelun aika on tässä mielessä ohi. Alueellisesti tasaisesti kehittyvä Suomi on meidän kaikkien etu.

23 **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn myöskin niihin puheenvuoroihin, joissa iloitaan siitä, että selonteko on nyt eduskunnassa käsittelyssä ja voimme käydä tätä keskustelua. Itse olin mukana toki siinä seminaarissa, kun helmikuussa asiaa valotettiin hyvinkin monipuolisesti, ja siellä jo asiantuntijat toivat esille asioita, joita selonteossa on kirjattuina, ja siellä käytiin myös vuoropuhelua, joten kiitos siitä seminaarista.

Arvostan erittäin suuresti sitä, että selonteko on nyt tässä muodossa kuin se on, eikä suinkaan ole syytä nyt katsoa niinkään taaksepäin niihin vaiheisiin, mitä on ollut, josko vähän vaikeuksiakin on ollut selonteon laadinnassa, vaan ennen kaikkea tulee katsoa eteenpäin, mitä todella merkittävää yhteistä hyvää saadaan jatkossa tämänkin asiakirjan myötä. Pidän erittäin tärkeänä, että todella tämä asiakirjakokonaisuus on nyt käsittelyssä, ja todella toivon myös sitä, että tämän avulla pystytään luomaan ja tuottamaan parempaa elinympäristöä, ja ennen kaikkea toivon, että kestävän kehityksen periaatteet otetaan huomioon ja että ne todella ohjaavat suunnittelua ja myöskin päätöksentekoa eri tasoilla ihan kuntia myöten. Alueidenkäyttötavoitteiden selonteko siis on tarpeellinen ja hyvä väline arvokeskustelulle, jota nyt käydään, jos sanotaan, ensimmäistä kertaa tämän asian tiimoilta eduskunnassa tässä salissa.

Kaavoituksen ennakko-ohjaus korostuu uuden maankäyttö- ja rakennuslain myötä. Päätösvallan siirto lähelle kansalaisia lain edellyttämässä muodossa on erittäin tärkeää, ja mielestäni sen tulee jatkossakin olla korostetussa asemassa, jotta kansalaisten mahdollisuus vaikuttaa on todella aitoa ja todellista.

Alueidenkäyttötavoitteiden olennainen kysymys mielestäni on, mitkä ovat sellaisia tärkeitä, koko Suomelle merkittäviä kysymyksiä, joissa tarvitaan valtakunnallista ohjausta, ja edelleen, miten ohjaus saadaan toimimaan siten, että kaikki tarpeelliset tekijät, intressi- ja sidosryhmät tulevat todella huomioon otetuiksi. Näihin kysymyksiin mielestäni jatkossa tulee erityisesti pysähtyä ja syventyä.

Alueita, alueidenkäyttöä ja sen suunnittelua tulee mielestäni ohjata valtakunnallisesti. Tulee olla selkeät päämäärät ja tavoitteet, ja näiden tulevaa sisältöä nyt tämänkin selonteon käsittelyn yhteydessä voidaan ohjata, voidaan siis antaa nyt sisällölle nimenomaan ikään kuin evästystä. Virkamiesten ja maakuntien liittojen sekä kuntien tulee sitten toimia siten, että asetetut tavoitteet toteutuvat. Joskus tuntuu, että on ikään kuin vähän mahdoton yhtälö siinä suhteessa, mitkä ovat odotukset ja tavoitteet. Saattaa olla, että odotusten ja tavoitteiden välillä tulee olemaan ristiriitoja. Mutta siksi juuri ohjeistusta ja tavoitteidenasettelua tarvitaan.

Suomi on laaja maa ja tarpeet ovat eri puolilla kovin erilaisia. Hallituksen kirjaamissa tavoitteissa on mielestäni myönteinen ote. Nuo tavoitteet ovat tosin kovin yleisellä tasolla, ja haluan todeta, että ne eivät välttämättä vastaa aivan juuri tämän hetken ajankohtaisiin kysymyksiin siitä, miten saadaan esimerkiksi toteutettua tavoite koko maan asuttuna pitämisestä. Nykyinen yhdyskuntarakenteita muuttava kehitys vaikuttaa päinvastaisiin suuntiin: toiset alueet tyhjenevät ja toiminnot hiljenevät, toiset alueet täyttyvät ja ruuhkautuvat. Tyhjiä asuntoja ja julkisia rakennuksia tai teollisuushalleja on paljonkin, samalla kun kasvukeskukset ovat tukossa jopa niin, että uusille yrittäjille ei löydy tiloja, saati työntekijöille asuntoja ja palveluja, ja liikenne tukkeutuu. Toivon kuitenkin, että juuri näihin kysymyksiin saadaan vastauksia.

Hallitus mainitsee kylä- ja kulttuuriympäristöt säilyttämisen arvoisina, mutta meillä on myös maaseudulla paljon varsinaista haja-asutusta. Siihen selonteossa ei oteta kantaa, toisin sanoen, minkälaisia odotuksia asetetaan haja-asutusalueen tulevaisuudelle ennen kaikkea työllisyysnäkökulmasta ja myöskin virkistystoimintojen ja loma-asutuksen näkökulmasta katsottuna ja miten esimerkiksi etätyön tekeminen liittyy näihin kysymyksiin.

Mielestäni nimenomaan haja-asutusalue on myöskin säilyttämisen arvoinen. Sitä ei pitäisi täysin poissulkea. Ohjausta siis tarvitaan muutoksen hallinnassa ennen kaikkea ja muutoksen suuntaamisessa oikeille urille. Erityinen huoleni on myöskin se, miten alueiden erityisongelmat ja erityiskysymykset tulevat huomioon otetuiksi. Täällä on jo paljon puhuttu keskittämisboomista. Se on myöskin oma huoleni. Näyttää siltä, että vahvojen markkinavoimien valta usein voittaa, pienmaanomistajat tai -yrittäjät voivat jäädä ja jäävätkin ehkä alakynteen, suuromistajat valtaavat tilaa, vaikka olisi tärkeää, että erilaiset näkökohdat ja intressiryhmät saisivat tilaa ja tulisivat huomioiduiksi. Ei ole todellakaan yhdentekevää, mihin marketit rakennetaan, millaisia teitä ja siltoja tehdään, missä sijaitsevat lentokentät ja voimalaitokset tuulivoimaloita myöten ja miten kerrostaloalueet ja kasarmialueet muotoutuvat.

Totean vain, että ed. Pulliainen on täällä käyttänyt erittäin hyvän puheenvuoron ja yhdyn niihin asiantunteviin ajatuksiin, samoin kuin ed. Vanhanen käytti erinomaisen puheenvuoron näitten asioitten osalta. Erilaisia vaihtoehtoja tulee todella tarkastella ja niihin pureutua hyvin perusteellisesti ja lähteä sitten siltä pohjalta tekemään ohjaustyötä.

Helsingin seudun erityiskysymykset on erotettu omaksi kokonaisuudeksi. Se on mielestäni mielekästä, koska tällä seudulla asuu jo lähes viidennes koko väestöstä. Alueidenkäytölliset ongelmat ovat täällä erityisesti korostuneet kuntien eri suuntiin vetävän politiikan johdosta, ja se on aiheuttanut vuosikymmenten mittaan kuntien keskinäistä eriytymistä ja asukkaiden epätasa-arvoisuutta eri asumis- ja liikennemuotojen suhteen. Tällä alueella todella tarvitaan yhteistyön lisäämistä. Tässä myös valtio voi omalta osaltaan olla edistämässä myönteistä kehitystä.

Arvoisa puhemies! Suomi on järvien ja rantojen maa, josta olemme ylpeitä. Virkistysalueet ovat tärkeitä, ja se, että kaikilla on tasavertaisesti oikeus ja mahdollisuus nauttia luonnosta ja vedestä, on merkittävä asia. Kesäasuntojen runsaus osoittaa myös sen, että me arvostamme luonnon läheisyyttä. Myös halu muuttaa pysyvästi vapaa-ajan asunnolle on lisääntymässä. Tässä onkin yksi kohta, mihin pitäisi pysähtyä: Minkälaiset ovat visiot loma-asumisen ja nimenomaan vakinaisen asumisen yhteensovittamisesta ja miten palvelut todella huomioidaan näillä alueilla?

Mielenkiintoinen yksityiskohta oli Helsingin Sanomissa kuluneella viikolla. Aluesuunnitteluneuvos Ulla Koski huolehti siitä, että kaukana keskuksista sijaitseville mökeille ei saada kunnan palveluita. Ajattelisin näin, että erityisesti myöskin ympäristöministeriön tulisi olla huolissaan siitä, miten näillä alueilla vakituista asumista ja elämistä yrittävät, yleensä maataloudesta elantonsa saavat ihmiset saisivat palveluita.

Lopuksi toivon myöskin, että näiden tavoitteiden seuranta toteutuu sillä tavalla, että saamme

uuden selonteon ja nimenomaan alueidenkäyttötavoitteiden työssä kiinnitetään huomio Pääkaupunkiseudun erityistarkasteluun, mutta myös haja-asutusalueiden ongelmiin ja taantuvien alueiden tulevaisuuteen satsataan niin, että se on todella valtakunnallinen kysymys.

[24] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! On epämiellyttävää, kun virkamiehet joutuvat olemaan eduskunnassa sen takia, että eduskunta käsittelee asioita pitkään. Mutta toisaalta olen tyytyväinen siitä, että on ollut kuitenkin innostusta näin helatorstain aattonakin tästä asiasta puhua hiukan pidempään eduskunnassa. Ministeri ei ole enää paikalla, mutta se on ymmärrettävää myös.

Lähtökohta tähän koko keskusteluun, mikä todetaan tietysti selonteon johdannossakin, on se, että valtioneuvosto on katsonut tärkeäksi tarjota eduskunnalle mahdollisuuden paneutua valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja lausua asiasta mielipiteensä. Lähtökohtana olivat vuonna 98 eduskunnalle annetun maankäyttö- ja rakennuslain perustelut, joissa pidetään perusteltuna, että eduskunnalla on mahdollisuus keskusteluun ja kannan ottamiseen tärkeiksi katsomissaan kysymyksissä. Näin toteaa siis selonteko.

Tarkoituksena oli tuolloin 98, että eduskunnalle annetaan asiasta selonteko ja että hallitus päättää vasta tämän jälkeen varsinaisista valtakunnallisista alueidenkäytön tavoitteista. Näiden eri vaiheiden jälkeen valtioneuvosto on antanut selonteon eduskunnalle. Se on kohtuullisen laaja, monipuolinen, perusteluja ja myöskin tiettyjä faktatietoja sisältävä asiakirja. Oleellisin osa siitä on selonteon sivujen 53—61 välissä.

Täällä on käyty aikaisemmin keskustelua selonteon tulemisen vaiheista. On selvää, että viime vuoden toisen puoliskon aikana Suomen osaksi tullut Euroopan unionin puheenjohtajuus vaikutti tähän asiaan. On myös mielestäni ihan selvää, että nyt ministeriö, niin kuin ministeri Hassi on täällä todennut, on halunnut tuoda selonteon aktiivisesti eduskunnan käsittelyyn. Sitä on myös laajalti ennakkokäsitelty. Työtä on ohjannut työryhmä, jossa on ollut mukana edustus maakuntaliitoista, kuntasektorilta ja niistä ministeriöistä, joita hankekokonaisuus koskee. Valmisteluun on osallistunut yli sata asiantuntijaa.

Voimme olla tyytyväisiä käsittelyssä olevan selvityksen laajuudesta ja erilaisista seminaareista. Myös eduskunnassa järjestettiin seminaari, jonka yhteydessä todettiin aivan yksikantaan sekä ministeriön että eduskunnan puolelta, että selonteko on tarpeellista tuoda eduskunnan käsittelyyn.

Keskeistä valtakunnallisissa tavoitteissa on niiden jakaminen yleis- ja erityistavoitteisiin. Erityistavoitteiden kohdalla on luonnollisesti kysymys enemmänkin konkreettisista asioista. Kuitenkaan ei ole tarkoituksena ajaa tiettyjä hankkeita, vaan enemmänkin selonteossa lähdetään siitä, ettei suljeta pois mahdollisuutta toteuttaa tiettyjä hankkeita. Tällaisia erityistavoitteita on mainittu muun muassa selonteon sivuilla 58—59.

Tärkeätä on mielestäni se, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lähtökohdat ovat sidoksissa oikeusperusteissaan maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:ään ja tätä kautta samalla myös maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:ään, joka tarjoaa myöskin valtakunnallisille alueidenkäyttötavoitteille puitteet ja perusteet.

Näin valtakunnallisella alueidenkäytöllä on sama tavoitepohja kuin on alueidenkäytöllä yleensäkin. En malta olla luettelematta näitä kohtia, koska mielestäni tätä alkukeskustelua on häirinnyt ikään kuin tämän asian ymmärtämättä jääminen.

Valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet ovat seuraavat:

1) Turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luominen.

2) Yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön taloudellisuutta edistävä suunnittelu.

3) Rakennetun ympäristön kauneuden ja kulttuuriarvojen vaaliminen.

4) Luonnon monimuotoisuutta ja muiden luonnonarvojen säilyttämistä edistävä suunnittelu.

5) Ympäristönsuojelua edistävä ja ympäristöhaittoja ehkäisevä suunnittelu.

6) Luonnonvarojen säästävää käyttöä toteuttava suunnittelu.

7) Yhdyskuntien toimivuutta toteuttava ja hyvää rakentamista edistävä toiminta.

8) Yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta edistävä toiminta.

9) Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä edistävä suunnittelu ja toiminta.

10) Palvelujen saatavuutta edistävä toiminta.

11) Liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä edistävä suunnittelu.

Näin ollen, puhemies, tässä on se pohja, mille myöskin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden antaminen rakentuu. Ei se voi mihinkään muuhun pohjautua. Tietysti saman tien täytyy todeta, että luonnollisesti maankäyttö- ja rakennuslain 1 §, joka on koko maankäyttö- ja rakennuslain pykälistön tärkein pykälä, siis lain yleinen tavoite, on perusta myös tälle valtakunnalliselle alueidenkäyttösuunnittelulle. Siis ensisijaisesti 5 § ja tietysti 1 §, nämä yhdessä. Myöskin maakuntakaavan laatimisohjeisto löytyy 28 §:stä "Maakuntakaavan sisältövaatimukset". Myös tämä tietysti vaikuttaa.

Tässä on aivan selvä arvo ja sisältö tälle selonteolle. Ei siis ole kysymys mistään, niin kuin ed. Vistbacka käytti, sanoisinko, vähän ulkopuolelta itse asian olevan puheenvuoron, että kysymyksessä olisi joku vihreiden salaliitto tai jotakin muuta. Tämä on sateenkaarihallituksen, viiden puolueen hallituksen, yhteinen selonteko, joka annetaan eduskunnalle. Vakuutan, että vihreitä löytyy niin kokoomuksesta, esimerkiksi ed. Sirpa Pietikäinen, kuten myöskin ruotsalaisesta kansanpuolueesta esimerkiksi ed. Gestrin, joka käytti hyvän puheenvuoron. Todellakin löytyy, sanoisin, kaikista puolueista vihreitä ihmisiä. Se vihreys ei ole millään tavalla yhden puolueen dominanssi, privilegio, yksinoikeus tai monopoli tässä talossa. Eli aivan yhtä ympäristöekologisesti ajattelevaa väkeä vähintään löytyy monesta ryhmittymästä. Tässä tapauksessa näiden viiden puolueen kautta asia on näin mennyt.

Mutta oleellisintahan tässä on se, että niin ed. Vistbacka kuin me kaikki, jotka olimme täällä edellisen vaalikauden aikana, hyväksyimme maankäyttö- ja rakennuslain. En muista, että myöskään ed. Vistbacka olisi laittanut eriävää mielipidettä maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:ään tai 5 §:ään tai 28 §:ään. Ei ainakaan tällaista asiakirjoista käynyt ilmi. Näin ollen tämä on se pohja eikä mikään salaliitto. Näitä periaatteita yritetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kautta ja avulla viedä maakuntakaavaan, yleiskaavaan eli kuntien kaavoitukseen aina asemakaavaan saakka tällä läpi-infiltroivalla vaikutuksella, niin kuin tässä asiakirjassa on myös havainnollisesti esitetty.

Arvoisa puhemies! On myöskin tärkeätä vielä todeta, että kaikella tällä on siis tarkoitus maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:n mukaisesti luoda edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Tämä on tietysti hienosti sanottu, ja nyt näiden puheiden ja kirjoitetun jälkeen tietysti tosi ongelma on se, saammeko me sen käytäntöön. Siinä tietysti me kaikki toimimme parhaan puolesta.

Edelleen on varsin myönteistä, että selonteossa painotetaan Ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen toteuttamista, kuten myös Biologisen monimuotoisuuden yleissopimuksen edistämistä. Siis nämä Rion vuoden 92 kokoukseen pohjautuvat kansainväliset YK-sopimukset on tässä mainittu. Ne ovat juuri niitä aitoja, globaaleja, toimintaympäristöämme ohjaavia, tämän planeetan ihmisten yhdessä sopimia asioita, joita pitäisi sitten toteuttaa kaikissa maissa. Tämä on se kaunis lähtökohta. Tätä varten me tarvitsemme sitten tietysti myös toimivia välineitä. Yksi niistä on tämä lainsäädäntö.

Kaiken kaikkiaan on kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain 22 § mahdollista ulottaa vaikutuksiltaan koskemaan vain maankäyttö- ja rakennuslain sisältämää kaavoitusta ja lupapäätöksiä. Se ei sisällä muuta päätöksentekoa. Tähänhän myös ministeri Hassi on täällä parikin kertaa vastannut. Ei ole kysymys mistään valtakunnallisesta kehityksen ohjaamisesta muulla tavalla tai yleensäkään millään muulla tavalla kuin vain sillä tavalla, mikä on maankäyttö- ja rakennuslain antama edellytys. Ei ole siis mistään muusta kysymys kuin maankäyttö- ja rakennuslain toimimisesta ja sen kautta tapahtuvasta suunnittelusta.

Näin huomioon otettuna valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaikutus pyritään siirtämään maakuntakaavaan ja, kuten totesin aikaisemmin, kuntien alueidenkäytön suunnitteluun.

Selonteossa on tavoitteet ryhmitelty kuuteen kohtaan, joista viiteen haluan erityisesti puuttua. Helsingin jätän nyt pois.

Ensimmäinen kohta on "Toimiva aluerakenne", jossa todetaan: "- - tuetaan maan tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä - - olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadullista parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää hyödyntämistä." Näin kauniisti ja hyvin todetaan. Todetaan myös, että Pääkaupunkiseutua ja muita keskuksia kehitetään ja verkotetaan keskenään.

Periaatteet ovat siis aivan oikeita ja suoraan maankäyttö- ja rakennuslaista, sen muista kuin 22 §:stä johtuvia. Erityistavoitteena todetaan yli-

maakunnalliset kehittämisvyöhykkeet. Niistä ei nyt sen enempää. Maanpuolustuksen tarpeet pyritään huomioimaan muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristönsuojelun asettamat vaatimukset huomioiden.

Toteaisin, kun ed. Puhakkakin on vielä paikalla, että Repoveden kansallispuistoaloite on tästä hyvä esimerkki. Siinä voidaan, kun asiaa toivottavasti viedään eteenpäin ympäristöministeriössä, nimenomaan huomioida ympäristön ja maanpuolustuksen tarpeet ja todeta, että ne eivät ole yhteensovittamattomat vaan ne voidaan sovittaa yhteen, kun on halua. Olemme kokeneet ed. Puhakan kanssa, että tällaiseen haluun on valmiuksia, halua löytyy.

Toisena kohtana kiinnitetään huomiota eheytyvään yhdyskuntarkakenteeseen ja elinympäristön laatuun. Erityisen tärkeätä on tietysti turhan liikennetarpeen vähentäminen. Ed. Pulliainenhan käytti tästä puheenvuoron. Liikenneturvallisuuden lisääminen liittyy tähän. Nämä ovat aivan oikeita lähtökohtia.

"Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään kiinnittämällä huomiota rakennetun ympäristön ajalliseen kerroksellisuuteen - -, alueiden omaleimaisuutta vahvistaviin, maisemakuvaan sopeutuviin ja mittakaavaltaan ihmisläheisiin rakennettuihin ympäristöihin." Jälleen hienosti sanottu, mutta erityisen tärkeätä on se, että erityisesti kirkonkyliemme kuntakeskukset, mutta myös monien kaupunkien keskukset ovat menettäneet omaleimaisuutensa, ovat kokoelma kuutioita, jo nyt osin manalle menneiden pankkien entisiä paikalliskonttoreita. Näissä keskuksissa enää ainoastaan, ed. Puhakka, kirkko on ainut, joka ajallista kerroksellisuutta ilmentää. Suunnilleen kaikki muu on tuhottu. Tätä entistä ei voida enää tietysti takaisin saada, mutta se vähä, mitä vielä on, sitä pitää suojella ja siitä on huolehdittava.

Hyvä ajatus on tämä "mittakaavaltaan ihmisläheinen rakennettu ympäristö". Se on aivan oikea ajatus, ja sanon, että laadullisesti on todella tehty hyvä selonteko. Tämä on mielestäni erittäin laadukasta työtä, hyvin ajateltua ja syvällistäkin, jos näin voi sanoa, mutta haluan kuitenkin tätä asiaa tähdentää ja näin todeta.

Asia, mikä liittyy ihmisen terveydelle aiheutuvien haittojen ja terveyteen kohdistuvien riskien ehkäisemiseen, joka on täällä aivan tärkeästi todettu, on jäänyt suomalaisessa suunnittelussa varsin paljon sivuun. Ympäristöterveydenhoito kaiken kaikkiaan on meillä huonosti kehittynyt ihan yliopistotasolta alkaen käytännön elämästä puhumattakaan, ja on hyvä, että tässä näihin asioihin kiinnitetään huomiota.

Väestömäärän kehitystä en kommentoi, mutta totean suuryksiköiden sijoittumisesta, siis vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumisesta, että tässä on todella paljon tehtävää. Edessä on paljon työtä, jos kohta, valitettavasti, edellisen eduskuntakauden aikana laitettiin vireille lähes 90 mittavaa vähittäiskaupan suuryksikköhanketta, jotta ne saataisiin niin sanotusti vanhan lain aikana alkuun saatetuiksi, jotta ne eivät kuuluisi uuden maankäyttö- ja rakennuslain piiriin. Eli paljon on jo siementä, huonoa, pahaa siementä kylvetty tässä asiassa, nimenomaan yhteiskuntarakenteita rapauttavia hankkeita.

Terveydelle vaaralliset kuljetukset, kemikaaliratapihat on hyvin huomioitu; esimerkiksi Kouvolan ja Kotkan alueet ovat näistä kärsineet.

Kolmannesta kohdasta, kulttuuri- ja luonnonperinnöstä, virkistyskäytöstä ja luonnonvaroista, vielä muutama sana.

Kulttuuri- ja rakennusperinnön kerroksellisuudesta mainitaan tässäkin kohdassa. Kulttuuriympäristöjen säilymistä edistetään, elollisen ja elollisen luonnon biodiversiteettiä edistetään. Erittäin tärkeätä on, että biodiversiteetti, luonnon monimuotoisuus, on täälläkin mukana. Tässä kohdin mainitaan kansainväliset sopimukset ja valtakunnalliset inventoinnit.

Haluaisin viitata, hiukan ed. Gestrin tekikin sitä, esimerkiksi Sipoon ongelmaan. Kulttuuriympäristö halutaan tuhota liikuntahallirakentamisella. Tämän tyyppisiä tilanteita syntyy eteläisessä Suomessa ainutlaatuiseen, hyvin harvinaisen tasapainoiseen kulttuuriympäristöön, jossa muuten, ed. Puhakka, jälleen kaksi kirkkoa hallitsee näkymää: toinen keskiaikainen, toinen uudempi. 2000-luvun alku ja sen markkinatalous on tuhoamassa tämän vuosisataisen tasapainon.

Luontomatkailun edistämistä, suojelualueverkoston käyttöön ottamista painotetaan tässä jälleen aivan oikein. Ympäristövaliokunta kävi tänään Kymijoella, ja ed. Kurvinen, joka on paikalla, oli myös mukana. Tämän tyyppistä haluamme toki olla viemässä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Selonteko toteaa: "Alueidenkäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luontoalueet. Alueidenkäyttöä ja rakentamista on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota."

Erittäin tärkeä huomio: Kymijoki kokonaisuutena, luontoalueena; Repovesi jälleen meiltä Pohjois-Kymenlaaksosta, missä ed. Puhakka on ollut mukana, toisena esimerkkinä. Tällaisia asioita on hyvä kirjoittaa myös tähän selontekoon. Olen iloinen, että ne ovat siellä. "Maakuntakaavoituksella ja yleiskaavoituksella on luotava - - edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa - -". Jälleen mainitsemani Repoveden kansallispuistohanke sopii tähänkin.

Neljännessä kohdassa on kiinnitetty huomiota erityisen paljon myös yhteysverkostoihin ja energiahuoltoon. Sitä varmasti valiokunta on vielä valmis täsmentämään, koska siinä ehkei esimerkiksi kaikkia maakaasulinjauksia ole huomioitu.

Edelleen luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet ovat tässä ikään kuin viidentenä asiakokonaisuutena. Siihen en nyt ajan puutteen vuoksi puutu, koska olen ylittänyt suositusaikaa jo roimasti. Helsinginkin ja Pääkaupunkiseudun jätän.

Lopuksi, puhemies, uskon, että ympäristövaliokunta pystyy ja haluaa käsitellä tämän asian sopuisasti ja perusteellisesti, monipuolisesti, kaikkia näkemyksiä tyydyttävällä tavalla. Siihen tarvitaan tietysti aikaa, ja ympäristövaliokunta onkin todennut, että mietinnön valmistuminen menee varmasti alkusyksyn puolelle.

Pohjapaperi on erittäin hyvä, laadullisesti mielestäni erinomainen. Meidän ei ole syytä kompastua yhteen tai kahteen taulukkoon, vaan on katsottava tätä asiaa kokonaisuutena ja pidettävä mielessä se, että tässä tuodaan nimenomaan täällä puhuttujen vihreiden arvojen, ympäristöarvojen, muodossa aivan oikein toki ennen muuta maankäyttö- ja rakennuslain 1 ja 5 §:n periaatteita käytäntöön, pyritään saattamaan niitä myös tällä tavalla käytäntöön. Se ei ole mitään yksipuolista politiikkaa, vaan se on tämän talon käytännössä yksimielistä politiikkaa, kun muistamme, miten maankäyttö- ja rakennuslaki päätettiin täällä ja miten se on ollut voimassa tämän vuoden 2000 alusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Muistutan edustajia siitä, että on olemassa suositus puheenvuoron pituudesta, noin 10 minuuttia. Olisi tietysti äärettömän hyvä, jos sitä noudatettaisiin, koska suosituksen ylittäminen on toisia edustajia kohtaan väärin.

[25] **Esko Kurvinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Jonkin aikaa voimassa ollut uusi maankäyttö- ja rakennuslaki on lisännyt merkittävästi kuntien päätösvaltaa niin kaavoituksessa kuin rakennuslupa-asioissa. Lain kantavana ajatuksena on ollut, että päätösvallan siirtäminen mahdollisimman lähelle kansalaisia näyttää pääosiltaan toteutuvan hyvin. Kuntien itsehallinnon kannalta olisikin erittäin tärkeää, että lakia kaikilla tasoilla myös tulkittaisiin sen hengen mukaisesti. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat niin merkittävä maankäytön ja rakentamisen ohjausjärjestelmä, että eduskunnan on syytä käydä perusteellinen keskustelu ja ottaa kantaa tavoitteisiin, ennen kuin valtioneuvosto tekee lopulliset päätökset.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta alueidenkäyttötavoitteista on varsin laaja ja yleisluontoinen. Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Tiusanen piti hyvin perusteellisen ja laajan katsauksen selonteosta, enkä lähde kertaamaan asioita, vaan puutun muutamiin yksityiskohtiin.

Selonteossa on sen laajuudesta ja yleisluontoisuudesta huolimatta toisaalta muutamia kohtia, jotka mielestäni ovat turhankin yksityiskohtaisiin hankkeisiin meneviä. Esimerkiksi Helsingin seudun erityiskysymysten osalta on lueteltu useita yksittäisiä hankkeita, joilla kaikilla tuskin on kovin merkittävää valtakunnallista merkitystä. Eri puolilla maata lähes jokaisella alueella on omat erityiskysymyksensä, jos tälle linjalle halutaan lähteä. Mielestäni pääsääntönä tulisi kuitenkin olla, että tavoitteet konkretisoidaan maakunta- ja seutukuntakaavoituksessa. Maakuntakaavat tulevat olemaan myös valtakunnallisten tavoitteiden merkittävin toteuttaja.

Vaikka valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ei suoranaisesti ole tarkoitus ottaa kantaa alue-, sosiaali-, liikenne-, maaseutu- tai kaupunkipolitiikkaan, niin selontekoa lukiessa ei voi välttyä ajatukselta, että myös näihin asioihin tavoitteilla on vähintäänkin suuntaa-antava vaikutus. Mielestäni tämänkin vuoksi eduskunnan tulee paneutua myös tavoitteiden seurannaisvaikutuksiin perusteellisesti.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksena on ennakko-ohjauksella varmistaa se, että kunnat huomioivat kaavoituksessaan asioita myös laajemmassa mittakaavassa. Toisaalta on tärkeää, että tavoitteiden vaikutuksia seura-

taan jatkuvasti ja tarvittaessa myös pystytään muuttamaan siten, etteivät valtakunnalliset tavoitteet aiheuta ongelmia kuntien ja seutukuntien kaavoitukselle. Suurten, periaatteellisten muutosten osalta olisi suotavaa, että muodossa tai toisessa kuultaisiin myös eduskuntaa.

Muuttoliikkeeseen ja alueellisiin haasteisiin valtioneuvoston selonteko ei ole vastaus, eikä sitä ole sellaiseksi tarkoitettukaan. Ihmiset valitsevat itse oman elinympäristönsä. Elinympäristöjen turvallisuus, viihtyvyys sekä laatu ovat tavoitteita, jotka tulevaisuudessa merkitsevät ihmisille yhä enemmän. Tästä huolimatta selonteossa on kuitenkin määritelty valtakunta eri alueisiin ainakin terminologisesti ja imagollisesti varsin voimakkain sanoin. Yli puolet Suomen pinta-alasta on selonteon mukaan syrjäistä maaseutua, jossa alueidenkäytön painopiste on lomailu ja luontomatkailu ja jossa loma-asuminenkin tulisi sijoittaa kylien alueelle. Ehkä eduskunnan kannattaisi harkita selonteon tämän osan tarkistamista hiukan monipuolisemman ja dynaamisemman maankäytön suuntaan.

Valtioneuvosto on selonteossaan kiinnittänyt mielestäni aivan oikein huomiota liikenneverkkoja koskevien tavoitteiden asetteluun. Selonteossa useissa kohdin aivan aiheellisesti viitataan Helsingin seudun erityiskysymyksiin myös liikenteen osalta. Mielestäni liikenteen erityiskysymyksistä on syytä puhua myös maan muiden alueitten näkökulmasta niin raide-, lento-, vesi- kuin maantieliikenteen osalta. Selonteon tavoitteena on toki kehittää alueidenkäyttöä valtakunnan koko alueella, mutta erityiskysymykset pelkästään Helsingin alueen osalta tarkasteltuina antavat valtakunnallisista alueidenkäyttöongelmista varsin suppean kuvan. Esimerkiksi pohjoisen näkökulmasta liikenneverkon toimivuus ja kunto sekä sen turvaaminen on yksi tulevaisuuden menestyksen keskeisimpiä haasteita.

Alueidenkäyttötavoitteilla tulee pyrkiä saavuttamaan toimiva aluerakenne. Tärkeää on, että kutakin aluetta lähdetään kehittämään alueen omilla ehdoilla. Maaseutu, kylät ja kaupungit ovat kaikki vuorovaikutuksessa. Aluerakennetta kehitettäessä tämän huomioiminen on tärkeää. Selonteossa onkin puhuttu kehittämisvyöhykkeistä, toisin sanoen alueista, joilla on yhteiset intressit ja jotka haluavat niitä yhteistyössä kehittää. Esimerkkinä tästä on Pohjanlahden rannikon rannikkoalue, Kokkolasta Oulun kautta Ruotsin puolelle ulottuva niin sanottu Perämerenkaari, joka voi toimia Pääkaupunkiseudun kasvun vaihtoehtona ja tasapainottajana, Euroopan unionin pohjoisimpana kasvuvyöhykkeenä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiinnittää huomiota kahteen koko selonteon läpi tunkevaan asiaan. Luonnonarvojen turvaamista ja säilyttämistä on selonteossa eri yhteyksissä käsitelty varsin laajasti ilman että niillä on aina ollut kytkentää alueidenkäyttötavoitteisiin. Luonnon säilyttäminen tuleville sukupolville kestävän kehityksen rakentamisen periaatteella on välttämätön. Selonteossa on kuitenkin muistettava, että maankäytöstä ja kaavoituksesta ei tule muodostaa uutta suojelukeinoa, vaan sitä varten meillä on juuri uusittu erillinen luonnonsuojelulainsäädäntö.

Toinen selonteon läpi tunkeva asia on rakentamisen ja asumisen tiivistämisen välttämättömyys, mikä johtaa kysymään, tulisiko alueidenkäyttötavoitteiden lähtökohtana olla ihmisten tarpeet ja odotukset elinympäristöstään vai nyt lähtökohtaisesti asetetut yhteiskunnan ja ympäristön edut. Asutuksen tiivistäminen on varmasti tarkoituksenmukaista niissä kaupungeissa ja taajamissa, jotka on aikoinaan kaavoitettu niin sanotulla asumalähiöperiaatteella, mutta tiivistämisestä ei voi tulla itsetarkoitus. Tässä kohden haluan viitata lopuksi useisiin tutkimuksiin, joiden mukaan edelleenkin tänä päivänä suurin osa suomalaisista haluaisi asua luonnonläheisesti pientalovaltaisessa tai maaseutumaisessa ympäristössä.

[26] **Jari Koskinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Pyrin vähän tiiviimpään esitykseen kuin ed. Tiusanen.

Käsittelyssä on siis valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Ympäristöministeriön johdolla valmisteltu selonteko on yli satasivuinen eepos pitäen sisällään melkein kaiken maan ja taivaan välillä sekä vielä vähän maankamaran alapuolisiakin osia. Selonteko on osa uutta maankäyttö- ja rakennuslakia, joka astui voimaan tämän vuoden alussa. Maankäyttö- ja rakennuslaki lähtee siitä, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tultua hyväksytyiksi valtioneuvostossa eduskuntakäsittelyn jälkeen laadittavissa maakuntakaavoissa tulee huomioida valtakunnalliset tavoitteet. Maakuntakaava ohjaa taas kuntien kaavoitusta. Sen vuoksi nyt käsittelyssä oleva selonteko on tärkeä asiakirja.

Selonteko on mielestäni monelta kohdin kirjoitettu erittäin pyöreästi. Se antaa mahdollisuuden monenlaisiin tulkintoihin. Sen vuoksi olisi voinut olla parempi, että selonteko olisi ollut suppeampi ja olisi keskittynyt vain kaikkein olennaisimpiin kysymyksiin. Laajat ja ympäripyöreät muotoilut vaikeuttavat tavoitteiden toteuttamista, jonka kai pitäisi olla tavoitteena. Muutama esimerkki kuvaa ehkä parhaiten tavoitteenasetantaa.

Hyvä esimerkki oikeanlaisesta tavoitteenasettelusta löytyy aluerakenteen kehittämisvyöhykkeistä. Nämä vyöhykkeet voivat ylittää maakuntien rajoja ja antavat mahdollisuuksia toimintojen hyvään edistämiseen. Yhtenä esimerkkinä kehittämisvyöhykkeistä mainitaan Helsinki—Hämeenlinna—Tampere-akseli. Tämä nähdään selkeänä vaihtoehtona Pääkaupunkiseudun kasvulle. Lisäksi tämä HHT-akseliksi kutsuttu alue pystyy olemaan kasvuhuipun tasoittaja Pääkaupunkiseudulle.

Hämeen maakunta on jo pitkään tehnyt yhteistyötä sekä Pirkanmaan että Uudenmaan maakuntaliiton kanssa HHT-akselin edistämiseksi. Tähän liittyy olennaisena asiana pääradan kehittäminen. Jo tällä hetkellä Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialue on laajentunut hyvien junayhteyksien ansiosta. Tämä näkyy myös Hämeenlinnan rautatieasemalla, missä on jopa pulaa pysäköintipaikoista ainakin ajoittain.

Tämän hetken tiedon mukaan pääradan nopeat junat liikennöivät jo vuonna 2003, jolloin esimerkiksi Tampereelta Helsinkiin pääsee reilussa tunnissa. Se avaa aivan uusia mahdollisuuksia työssäkäyntiin Pääkaupunkiseudulla. Nopeat junat kuormittavat jo ennestään vilkasta päärataa. Tämän vuoksi alueen kunnat ja maakunnat ovat yhteistyössä Ratahallintokeskuksen kanssa tehneet päärataselvitystä, jonka pitäisi valmistua aivan lähiaikoina. Nopeiden junien ohella on huolehdittava taajamia palvelevasta liikenteestä ja kaluston hankkimisesta, joka soveltuu myös nopeaan paikallisliikenteeseen. Päärata ja moottoritie ovat olennainen osa Hämeen maakunnan kehittymistä, ja siksi on hyvä, että myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa asiaan on kiinnitetty huomiota.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti selonteossa on myös puutteita. Varsinkin maaseutuasioita lukiessa ei voi välttyä siltä johtopäätökseltä, että ajattelumalli on syntynyt keskellä Helsinkiä, kivitalossa maaseudun asioita syvällisesti tuntematta. Uutta asutusta halutaan suunnata kyliin ja taajamiin. Maaseudulla ei kuitenkaan ole pulaa rakennusmaasta vaan pikemminkin rakentajista. Jos joku haluaa omakotitalonsa maalle, niin valitkoon vapaasti rakennuspaikkansa. Jokainen uusi asukas on tärkeä maaseutukunnille, joissa lähes kaikissa väestön ikärakenne ei ole paras mahdollinen.

Ympäristöministeriö haluaisi aluesuunnittelukeinoin ohjata myös loma-asutuksen sijoittumista kylien alueelle. Tässäkin ammutaan mielestäni yli. Kyllä mökin voi rakentaa vaikka vähän kauemmaksikin kylästä, jos haluaa olla rauhassa. Toisaalta olisi kyllä mukava nähdä jossain, millä tavalla määritellään kyläalue, millä tavalla se esimerkiksi eroaa ranta-alueesta. Eivätkö kylä ja siihen olennaisesti liittyvät rannat olekaan samaa kyläaluetta?

Erityisen nihkeästi ympäristöministeriö suhtautuu vapaa-ajanrakennusten ympärivuotiseen käyttöön. Suora lainaus selonteosta: "Loma-asuntojen muuttuminen ympärivuotiseen käyttöön kyläalueiden ulkopuolella hajauttaa yhdyskuntarakennetta ja aiheuttaa muun muassa kunnille uusia vaatimuksia terveydenhoidon, jätehuollon, vesi- ja viemäriputkistojen ja muiden palvelujen järjestämisessä." Käytännössä kai tämä tarkoittaa sitä, että ihmiset eivät saisi muuttaa mökilleen asumaan, vaikka niin haluaisivatkin. Ilmeisesti jonkun mielestä on väärin, että joku haluaa asua omakotitalossa järven rannalla.

Uutta rakennuslakia tehtäessä korostettiin kuntien oikeutta päättää itsenäisesti kaavoista. Näin kunnassa demokraattisesti valitut luottamushenkilöt ratkaisevat sen, kuinka kuntaa halutaan kehittää. Kun kunta myöntää rakennusluvan, silloin se käyttää omaa harkintavaltaansa ja siinä yhteydessä ottaa huomioon asukkaiden palvelutarpeet. Käytännön ongelmia on jo nyt syntynyt siitä, että uudessa rakennuslaissa ei tarpeeksi selkeästi määritellä sitä, kuka päättää esimerkiksi käyttötarkoituksen muutoksesta, kun vapaa-ajan asunto muutetaan vakituiseen asuntokäyttöön. Tällä hetkellä Suomessa eri ympäristökeskukset tulkitsevat lakia eri tavalla. Se ei voi olla oikein kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa. Kun kerran rakennuslaki lähtee siitä, että kunta päättää kaavasta ja myöntää sen perusteella rakennusluvat, pitää kunnalla olla päätäntäoikeus myös käyttötarkoituksen muutoksista. Ympäristöministeriön pitäisi pikaisesti antaa selkeät ohjeet alueellisille ympäristökeskuksille

lain soveltamisesta. Samalla tarvittaessa voitaisiin eduskuntaan tuoda tarvittava muutos rakennuslakiin, jotta tilanne selkiytyisi ja turhilta valituksilta vältyttäisiin.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi pari havaintoa ja ajatusta. Selonteossa puhutaan paljon maaseutukulttuurista ja maaseutukulttuurimaiseman säilyttämisestä. Voi tietysti miettiä, mitä on maaseutukulttuurimaisema ja se perinteinen maaseutukulttuurimaisema. Onko maaseutukulttuurimaisemaa se, että lehmät käyskentelevät pellolla vapaasti ja joku niitä vahtii perässä. Onko vanhaa maaseutukulttuurimaisemaa se, että on heinäseipäitä, ja pitäisikö niitä pystyttää, jos ei muuta niin kuriositeetin vuoksi? Vai onko maaseutukulttuurimaisema jotain muuta? Onneksi selonteossa ei sentään puhuta vielä siitä, että peltoalueita pitäisi entisöidä, pitäisi kaivaa avo-ojia takaisin salaojitetuille pelloille. Semmoistakin voisi ehkä kuvitella jostain päin esitetyn. Ehkä olisi syytä miettiä myös sitä, että maaseutu ja maatalous ovat muuttumassa ja muuttuvat yhteiskunnan myötä, eikä muutos kaikilta osin aina välttämättä ole ollenkaan huonoakaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

27 **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että erinomaisia puheenvuoroja nämä edustajatoverit, ystävät, ovat edellä käyttäneet. Erityisesti haluan muistella ed. Riitta Korhosen puheenvuoroa, jossa oli erityisen hyvin luonnonsuojelupainotteisuuden kritiikki esitetty. Vuoropuhelu luonnon ja elinkeinoelämän välillä on välttämätöntä, mutta se ei saa olla yksisuuntaista.

Arvoisa herra puhemies! Keskityn vain kolmeen asiaan, jotka mielestäni tarvitsevat alueellista tulevaisuuden tarkastelua. Yksi niistä on Perämerenkaari, joka tuli tässä edellä mainittua, erikoisine maankohoamisilmiöineen. Koska tätä käsiteltävän asiakirjan mukaan uniikkia luonnonilmiötä käsitellään laajemminkin, on valtiovallan tultava mukaan suunnitteluun, muttei suojeluun, myös taloudellisessa mielessä kyseessä olevan alueen maailman laajuisen tunnettuuden lisäämiseksi.

Toinen alueidenkäyttöön erityisesti tulevaisuudessa vaikuttava tekijä on suojelullinen näkökulma. Tässä viittaan erityisesti pohjavesialueiden turvaamiseen. Sen sijaan suoranainen Natura-vivahteita sisältävä näkökulma ei saa ulottua esimerkiksi Pohjois-Suomen turvealueille, jotka selkeästi ovat elinkeinopohjaa ja työllisyyttä tukevia.

Kolmas asia liittyy liikenteellisiin tekijöihin. Kun ministeri Hassi näyttää erityisesti tukevan joukkoliikennettä, kysynkin, mihin on alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen kadonnut niin kutsuttu nopea rata välillä Helsinki—Tampere—Oulu? Tämä löytyi vielä alkuperäisestä tavoitteistosta.

Lopuksi haluan, herra puhemies, vielä korostaa, että lähtökohtaisen suunnittelun tulee olla maakunnan liitoilla sekä alueilla. Valtion on ohjattava tarvittavat resurssit tuoda Suomen luonnon erikoispiirteet Euroopan ja maailman tietoisuuteen.

28 **Osmo Puhakka /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selontekoa alueidenkäyttötavoitteista on tervehdittävä tyydytyksellä. On vähintäänkin myönteistä tunnustaa perinteellisen suomalaisen kulttuurimaiseman merkitys kiireiselle nykyihmiselle sekä miettiä mahdollisuuksia sen säilyttämiseksi kaupungistumisen ja maaseudun autioitumisen monia uhkakuvia sisältävissä tilanteissa.

Selonteko toteaakin perustellusti näin: "Kulttuurimaisemat ovat syntyneet vähitellen pitkäaikaisen, jatkuvan työn tuloksena. Kulttuurimaiseman uhkatekijät voidaan johtaa sen arvoista. Mikäli viljelty maa jää vaille hoitoa, alkaa vähittäinen umpeenkasvu, pensoittuminen ja metsittyminen." Suomalainen talonpoikaismaisema suoranurkkaisine rakennuksineen, rauhallisine pihapiireineen, säännöllisine peltokuvioineen ja ennen kaikkea jokamiehenoikeuden tarjoamine marja- ja sienimetsineen on sellainen kansallinen rikkaus, jonka arvoa ei läheskään aina tiedosteta. Samaan sarjaan kuuluu paikallinen tiestö, joka paitsi tarjoaa mökkiläisille kulkumahdollisuuden myös avaa kiireettömälle turistille tilaisuuden nauttia suomalaisen maaseudun rauhasta.

Niin kiistaton kuin tämä arvo onkin, yhtä lailla se on tänä päivänä uhattu. Tehoviljely on johtanut suuriin tilakokoihin, jolloin suuret ja ylitehokkaat koneet kykenevät pyörimään. Pienet ja tuotannosta poistetut peltotilkut sitä vastoin kas-

vavat pajukkoa ja juolavehnää, mikä ei kovin hyvää käyntikorttia meistä suomalaisista anna. Ennen kuin piirretään suuria tulevaisuuden suunnitelmia suoja-alueille ja kansallispuistoille, kannattaisikin miettiä keinoja suomalaisen kansallis- ja kulttuurimaiseman säilyttämiseksi, tai paremminkin ryhtymiseksi sanoista tekoihin.

Selonteko on tässä suhteessa aivan oikeilla jalanjäljillä alleviivatessaan pohjaveden tärkeyttä niin laadullisesti kuin määrällisestikin. Maaseudun tulevaisuuden kannalta juuri tässä on eräs avainkysymys. Tyydytyksellä onkin sanottava, että valtiovalta on jo nyt osallistunut erilaisten vesiosuuskuntien rahoitukseen riittävän ja laadukkaan juomaveden varmistamiseksi maaseudulle. Tätä tulee vain lisätä entisestään niin markka- kuin lukumääräisestikin. Aivan sama pätee yksityistieverkoston ylläpitämiseen ja kunnossa pitämiseen.

Selonteko kiinnittää huomiota myös kauppamyymälöiden keskeiseen merkitykseen yhteiskuntarakenteen hajauttajana. Jumbomarketit edellyttävät kuntasektorilta suuria ja kalliita järjestelyjä paikoituksen suhteen, mutta samalla ne sulkevat kyläkauppoja suurelta sektorilta ympäriltään. Tämä yhdessä maaseudun alati alas painuvan julkisen liikenteen kanssa merkitsee sitä, että autottomien on muutettava taajamiin, mikä taas merkitsee talon autioitumista tai parhaimmassa tapauksessa muuttumista loma-asunnoksi.

Selonteko kiinnittää varsin mittavassa määrin huomiota Pääkaupunkiseudun yleisesti tunnustettuihin ongelmiin. Edellä sanotusta johtuen itse painottaisin tasapuolista alueellista kehittämistä. Niinpä kiinnitinkin huomioni selonteon tekstiin: "Kasvualueiden kehitystä voidaan hallita ohjaamalla nopea kasvu lievealueiden sijasta niitä ympäröiville liikenteellisesti edullisille vyöhykkeille ja taajamiin." Tähän liittyen noteerasin vertailun työmatkojen pituudesta. Selonteossa nimittäin todetaan, että ne ovat lisääntyneet voimakkaasti etäällä kaupunkikeskuksista sijaitsevilla maaseutualueilla.

Selonteon mukaan vuonna 95 pitkiä 20—100 kilometrin työmatkoja oli kaikkiaan noin 10 prosenttia työmatkoista. Koska epäilen luvun vain nousseen erityisesti Pääkaupunkiseudun asuntotilanteesta johtuen, olisinkin toivonut selonteolta selkeän konkreettista visiointia, jolloin pohjaksi olisi otettu puolentoista tunnin työmatka, mikä kansainvälisten tutkimusten mukaan on työntekijän sietoraja. Mikäli tällä aikarajalla olisi piirretty kehä Helsingin ydinkeskusta keskipisteenä, se olisi sulkenut sisäänsä myös muuttotappiossa ja väestön ikääntymisessä kieriskelevän Kymenlaakson. Kun kyseinen maakunta on mitä tyypillisintä maalaismaisemaa, lyötäisiin selonteon hengessä useampiakin kuin vain kaksi kärpästä yhdellä iskulla: helpotettaisiin ratkaisevalla tavalla asuntopulaa täällä ja toisaalta panostettaisiin perinteiseen kulttuuri- ja kartanomaisemaan siellä. Ongelma on vain se, että tämä edellyttää konkreettista toimintaa liikenneyhteyksien, käytännössä Valtatie 6:n suhteen. Maakunta- ja kuntatasolta se edellyttää tonttikaavoitusta, jotta suomalaisten haave omakotitalosta riittävän isolla perunamaalla varustettuna toteutuisi. Jälkimmäinen onnistuu päivähoito- ja koulupalveluineen vähintäänkin yhtä sujuvasti kuin mahdollinen edellinen edellytys.

Arvoisa puhemies! Tältä pohjalta kannatan kehittämisvyöhykkeiden perustamista, joille valtiovalta voi ohjata budjettivaroja ja jotka pelastavat suomalaisen kulttuurimaiseman säilymisen ja säilyttämisen rämettymiseltä, metsittymiseltä ja tuhoutumiselta. Tämän jälkeen, mikäli voimavaroja liikenee, voidaan keskittyä erilaisten suojelu- ja Natura-alueitten laajentamiseen.

29 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista perustuu voimassa olevaan maankäyttö- ja rakennuslakiin. Lain 22 §:n mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat koskea asioita, joilla on aluerakenteen, alueidenkäytön taikka liikenteen kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys, merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- ja luonnonperintöön tai valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyyteen, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Tavoitteiden valmistelun yhteydessä on laadittu myös vaikutusten arviointiraportti. Tavoitteita on valmisteltu yhteistyöryhmässä, jossa on ollut edustus muun muassa maakuntien liitoista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat myönteisessä mielessä vähentää kaavahierarkiaa ja selkeyttää valtion viranomaisten roolia. Tavoitteet ovat kaavoja laadittaessa tiedossa, jolloin vältytään myöhäisessä vaiheessa joskus vasta vahvistuskäsittelyn yhteydessä esiin nousevilta viranomaisten vaatimuksilta.

On perusteltua, että valtakunnalliset tavoitteet eivät kuitenkaan ole oikeusvaikutteisia, sillä erityyppisten tavoitteiden oikeusvaikutusten määrittely olisi epäselvää. Mielestäni ministeri Hassin täällä esittämä kanta oli tältä osin selkeyttävä.

Alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat käytännössä maakuntakaavojen ja kuntien kaavoituksen kautta. Haluan korostaa maakuntakaavojen merkitystä maakuntien kehityksen linjaajina. Maakuntakaava määrittelee seutujen alueraken-teen. Maakuntakaavassa muodostetaan kuva seudun taajamien sijainnista, taajamien kasvusuunnista ja muun muassa asuinalueiden ja eräiden teollisuus- ja tuotantoalueiden sijainnista suhteessa toisiinsa. Myös päätieverkko ja muut liikenteelliset alueet saavat sijaintinsa maakuntakaavoituksessa. Maakuntakaava sisältää myös maakunnan kehittämissuunnitelman. Pidän tärkeänä, että näissä suunnitelmissa nivotaan yhteen ne tavoitteet ja kehittämislinjat, mitkä Euroopan unionin rakennepolitiikan ohjelmissakin mainitaan.

Asetettavilla valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ei tule ohjata liian tarkasti maakuntakaavojen sisältöä ja laatimistapaa. Maakunnalla tulee olla pitkälle menevä itsehallinto päättää oman alueen linjauksista. Uskon, että maakuntien liittojen demokraattisesti valitut hallintoelimet osaavat kyllä tehdä viisaita päätöksiä. (Ed. Ala-Nissilä: Onko varma?) — Kyllä on.

Valtakunnallisen alueidenkäytön suurin haaste on tasapainoisen aluekehityksen edistäminen. Valtioneuvoston selonteon linja on tältä osin selvä: tälläkin asiakirjalla halutaan edistää Suomen keskittymiskehitystä. Tavoitteissa ihannoidaan tiivistä eli siis keskittynyttä yhteiskuntarakennetta. Tämä tulee johtamaan, mikäli eduskunta hyväksyy samat linjat, myös käytännön ratkaisuihin, joilla kiihdytetään entisestään tätä kehitystä. Kehittämispanostuksia tullaan jatkossa suuntaamaan entistä enemmän esimerkiksi liikenneverkoston osalta vain muutaman kasvukeskuksen ympärille. Selonteossa ilmenee myös vaihtoehdottomuus tälle nyt noudatettavalle linjalle.

Arvoisa puhemies! Lähtökohdaksi alueidenkäyttötavoitteissa tulisi ottaa kasvukeskusten kasvun ohjaaminen laajemmille alueille sekä erityistoimenpiteiden aikaansaaminen väestöä menettäville taantuville alueille. Huolestuttava linjaus asiakirjassa liittyy mielestäni energiapolitiikkaan turvetuotannon osalta. Selonteossa toki todetaan aivan oikein turvetuotannon työllistävän Suomessa noin 6 000 ihmistä ja sillä olevan huomattava merkitys aluetaloudellisesti Keski-, Pohjois- ja Itä-Suomessa. Selonteko lähtee kuitenkin siitä, ettei turvetuotantoa laajenneta nykyisestä, vaikka sille olisi olemassa hyvät edellytykset suovarojen puolesta. Selonteossa korostetaan tuotannon ja suojelun yhteensovittamista. Turpeen aluetalous- ja työllisyysmerkitystä ei tässä kuitenkaan haluta riittävästi huomioida. Tämä merkitsee tulkintani mukaan, että turvetuotannon alasajo tulee jatkumaan ja toisaalta sitä korvataan kivihiilellä. Tältä osin en ymmärrä, mitä myönteisiä ympäristönäkökohtia tähän voi sisältyä. Vihreiden ympäristöpolitiikka tältäkin osin näyttää ontuvan.

Maaseutualueiden elinvoiman kannalta on ratkaisevaa, kuinka maatalouden toimintaedellytykset sekä luonnonvarojen hyödyntäminen turvataan jatkossa. Alueidenkäyttötavoitteissa nämä lähtökohdat ja näkökohdat tulisi nostaa paljon nykyistä selkeämmin esiin.

30 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa puhemies! Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet saavuttivat pienten mutkien kautta eduskunnan näin selonteon muodossa. Hyvä näin, todetaanhan tämän tarve ja maankäyttö- ja rakennuslain perusteluissa. Useaan eri otteeseen on jo nostettu esiin eduskunnan kuulemisen merkitys, joka ympäristöministeriölle ei ole ollut kaiken aikaa aivan selvä, siihen siis on turha palata.

Selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista sisältää alustavan tavoiteasettelun, joka ei kuitenkaan merkitse vielä valtioneuvoston sitoutumista niihin vaan antaa hallitukselle mahdollisuuden harkita kantansa eduskuntakäsittelyn jälkeen. Toivon aidosti, että näin myös todellisuudessa tulee käymään. Nyt esitettyjä tavoitteita ei tule hyväksyä sellaisenaan vaan eri asiantuntijatahoja on syytä kuulla tarkalla korvalla ennen lopullista päätöstä.

Vaikka asiakirjan valmisteluvaiheessa on ollut mukana eri tahoja hyvinkin laajasti edustettuina, on erittäin tärkeää, että valtioneuvostossa ja ympäristöministeriössä ollaan täysin selvillä tavoitteiden vaikutuksista, kun niitä aikoinaan hyväksytään. Tavoitteet on selonteossa jaettu yleis- ja erityistavoitteisiin. Yleistavoitteet ovat hyvin yleiselle tasolle jääviä ja siten myös helposti tulkinnanvaraisia. Erityistavoitteissa taas joissakin lähdetään hyvin spesifisille tasoille ja tiettyjä hankkeita jopa nimetään. Olisikin mie-

lenkiintoista kuulla, miksi tietyt hankkeet on koettu niin merkittäviksi, että ne on nimeltä mainittava, ja toiset taas eivät. Todennäköisesti niitä ei kuitenkaan aivan sattumanvaraisesti ole nimetty. Erityistavoitteet on myös kirjoitettu yllättävänkin ehdottomaan muotoon huomioiden niiden maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt oikeusvaatimukset. Niissä on enemmän määräyksen kuin tavoitteen tuntua.

Arvoisa puhemies! Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtion virkamiesten tulee ottaa tavoitteet huomioon ja edistää niiden toteutumista. Sama velvoite koskee myös maakuntien ja kuntien kaavoitusta. Haluaisinkin tiedustella ministeri Hassilta: Onko näiden tehtävien hoitamiseen tiedossa lisäresursseja, vai onko ympäristöministeriön ajatuksena ollut, että tämä tehtävä hoidetaan nykyisillä resursseilla? Jos resursseja ei ole luvassa lisää, on mielestäni varteenotettavana pelkona kaavoituksen hidastuminen entisestään, kun ei sitä nykyisellääkään voi liiasta nopeudesta kehua. Yleisenä pääsääntönä mielestäni tulisi olla, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoidaan jo maakuntakaavoituksen tasolla. Nyt tavoitteissa on liiaksi kuntiin suoraan kohdentuvia tavoitteita.

Edellä mainituista syistä on erinomaisen tärkeää, että tavoitteiden vaikutuksia seurataan. Jos kuntien tai maakuntien kaavoitukselle aiheutuu liiaksi ongelmia, on myös tavoitteita oltava valmis muuttamaan. Siksi haluankin esittää tukeni ed. Riitta Korhosen keskustelun alkupuolella esittämälle ehdotukselle, että eduskunnalle tuotaisiin kerran vaalikaudessa arvio alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisesta ja ajankohtaisuudesta.

31 **Leena-Kaisa Harkimo /kok:** Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteossa valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on mielestäni muutama huomion arvoinen epäkohta. Uuden maankäyttö- ja rakennuslain perusperiaatteena oli päätösvallan siirtäminen lähelle kansalaista. Tämän periaatteen mukaista kunnallista itsehallintoa tulisi korostaa myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa. Tämän kaltaisessa laissa pitäisi näkyä se, ettei kuntien tasolle kohdisteta suoria tavoitteita vaan että tavoitteet konkretisoituisivat maakuntakaavoituksessa. Käsittelyssämme olevassa selonteossa on liiaksi kuntiin suoraan kohdistuvia tavoitteita.

Toisena epäkohtana pidän sitä, että selonteossa korostetaan rakentamisen ja asumisen tiivistämistä. Tavoitteina tulisi pikemminkin olla suomalaisten omat elämänympäristöönsä asettamat toiveet ja tavoitteet. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ei tule rajata haja-asutuksen mahdollisuuksia. Toki valtakunnallinen ympäristönsuojelun näkökulma on perin tärkeä, mutta uskon, että paikallisista ja asukkaiden näkökulmista käsin otetaan ympäristöarvot huomioon.

Ed. Tiusanen otti puheessaan esiin muun muassa Sipoon, jossa pitkällisen prosessin jälkeen on päätetty varata paikka jäähallille nykyisen tekojään paikalle. Hän epäili näin kauniin kahden kirkon kulttuurimaiseman tulevan uhratuksi markkina-arvojen vuoksi. Pidän tätä kovasti liioiteltuna. Maisema on todella kaunis mutta tuskin tuhoutuu katetulla tekojäällä. Uskoakseni se on rakennustekninen asia ja taitavasti tehtynä jäähalli on maisemaan sulautettavissa. Mielestäni tämä on esimerkki siitä, että kuntalaisten tarpeet on otettava huomioon. Voimakkaasti kasvava kunta tarvitsee palveluita, harrastusmahdollisuuksia asukkailleen lähiliikuntapaikan muodossa.

32 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Harkimon puheenvuoroon viitaten, kun hän totesi, ettei pitäisi kunnille tuoda velvoitteita, totean, että maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n 2 momentti toteaa: "Edellä 1 momentissa säädettyjä tavoitteita toteuttavista kaavojen sisältövaatimuksista säädetään kunkin kaavamuodon osalta jäljempänä tässä laissa." Tässä ovat ne yksitoista kohtaa, joihin käytin myös eduskunnan aikaa — pyydän vielä, puhemies, anteeksi, että tuli pitkä puheenvuoro — kertoakseni ne, enkä nyt sitten niihin palaa. Mutta nimenomaan on aikomus yleiskaavan ja rakennuskaavan muodossa tuoda ne esiin.

Toinen asia, mihin ed. Harkimo viittasi, on Sipoon jäähalli. Museovirasto esimerkiksi on kuitenkin myös sitä mieltä, että rakentaminen uhkaa tätä, voi sanoa, satavuotista maisemaa, rauhallista maisemaa, jolla on myös oma arvonsa kuntalaisille.

33 **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että tavoitteet maamme kehittämisessä asetetaan korkealle. Silti olisin toivonut selonteolta vielä selkeämpiä painopisteiden valintoja. Olisin toivonut, että täällä olisi hyvin

vahvasti noussut todella esille se, että me tarvitsemme toimenpiteitä, joilla Pääkaupunkiseutu kehittyy kiistatta jopa globaalisti ajatellen yhdeksi eturivin kaupunkialueeksi ja sen rinnalla maamme eri osiin syntyy todella vahvoja, niiden ominaispiirteitä korostavia osaamiskeskuksia. Tavoitteena ohjelmalla on mielestäni varsin selkeästi taloudellisesti, ekologisesti ja eettisesti kestävällä pohjalla oleva elinkeino- ja aluerakenne, joka kannustaa työntekoon, yritteliäisyyteen, hyvinvointiin ja kansainvälistymiseen. Hyvä näin, Lipposen hallituksen politiikan linjaukset ja tulokset näkyvät.

Tehokas kaupunkiseutujen vahvistamiseen tähtäävä aluepolitiikka, siis kaupunkipolitiikka, on edullisin tapa pitää koko Suomi asuttuna. Muutaman valtakunnanosakeskuksen varaan rakentuva kehittämispolitiikka johtaisi ei-toivottuun keskittymiseen. Korostan sitä, että ei riitä, että meillä on vain pari, kolme, neljä vahvaa osaamiskeskusta ja muut ovat sitten tasaisesti sitä sun tätä. Toteamukseni ei ole ristiriidassa sen kanssa, että Pääkaupunkiseutua tulee mielestäni jopa voimakkaammin, kuin selonteossa on todettu, kehittää vahvaksi kansainvälisen tason veturiksi. Siitä hyötyy koko maa. Tämän rinnalla on nähtävä todella se, että liki kaikkien noin kahdenkymmenen osaamiskeskuksen kautta, joista osa on verkostomaisia, hyvin selkeästi eri alueita yhdistäviä toimenpiteitä sisällään pitäviä osaamiskeskuksia, Suomeen syntyy todella jo näiltä alueilta suoraan kansainväliselle tasolle operoivien vahvojen yritysten ja niitä tukevien yhteiskunnallisten palveluiden toimintatapa.

Aluepolitiikka pitää suunnata niin, että panoksista saadaan mahdollisimman suuri kansantaloudellinen hyöty. Tämä toteutuu kaupunkien ja kaupunkimaisten elinkeinojen ja osaamiskeskittymien kehitystä edistämällä. Riittävän suuri kaupunkialueiden lukumäärä ja aktiivinen yhteistyö kaupunkien ja ympäröivän maaseudun välillä varmistavat, että määrätietoinen kaupunkipolitiikka tukee koko maan tasapainoista kehittymistä. Tehokkaan kaupunkipolitiikan lähtökohtana on kaupunkien erityisolosuhteiden huomioiminen. Erikokoisten ja -tyyppisten kuntien toimintamahdollisuudet ovat hyvin erilaiset. Kuntien todellista toimintavapautta ei voida mitoittaa vain pienimpien kuntien rajallisten edellytysten mukaisesti.

Suomen eri osissa aktiivinen kaupunkiseutujen kehittäminen edellyttää riittävän suurten kuntayksiköiden muodostumista seudullisiksi paikallisiksi vetureiksi. Muun muassa valtionosuusjärjestelmän ja osaamista tukevien investointien tulee tukea kuntien yhdistymistä ja vähintäänkin mielekkäiden kuntaliitosten syntymistä. Myös erilaiset yhtiömuotoiset toiminnat, joissa useat kunnat yhdessä toteuttavat tarvitsemiaan palveluita ja elinkeinotoimintaa tukevia, sille edellytyksiä luovia hankkeita, ovat tulevaisuuden politiikan perusta.

Mielestäni aluekehityksen kansallinen ydinkysymys on kannattavan yritystoiminnan kautta tapahtuva taloudellisen toiminnan ja tuloksellisuuden lisääntyminen alueilla niin, että työllisyys kohenee aidosti. Vain siten on turvattavissa resurssit hyvinvointipalveluihin maan kaikissa osissa.

Taloudellisen kasvun vahvistaminen alueellisella kehittämispolitiikalla on kansantaloutemme tässä vaiheessa tärkeämpää kuin sen tulosten jakaminen alueiden välillä. Jakopolitiikka on mennyttä. Kullakin alueella on tunnistettava alueen vahvuudet sekä kehitysvaihe ja siinä ilmenevät ongelmat. Päämääränä tulee olla tasapainoisen kehityksen edistäminen maan eri osissa huomioon ottaen niiden erilainen tilanne. Aluepoliittisten toimenpiteiden on perimmiltään palveltava tätä päämäärää, oli sitten kysymys osaamisen kehittämisestä, yritysten toimintaedellytysten parantamisesta, hallinnon, infrastruktuurin tai palvelujen kehittämisestä.

Globaalistuminen tuo varsin vahvoja uusia piirteitä aluepolitiikkaan. Alueiden omavastuisuus kasvaa. Tämä on tulevaisuus erityisesti, jos katsomme kehitystä 10—20 vuotta tästä eteenpäin. Kehittämisen lähtökohdan tiedostetaan olevan tulevaisuudessa entistä selkeämmin alueiden voimavarat, siis ennen kaikkea henkiset voimavarat ja luontoon liittyvät voimavarat, sekä muut erityispiirteet eli tarjonnan avulla synnytetty kysyntä.

Asiantuntijatehtävät ja uudet työpaikat ovat luonnollisesti viime vuosina keskittyneet kasvukeskuksiin. Tämä ei ole suomalainen ilmiö, tämä on kansainvälinen kehitys, joka kaikissa teollisuusmaissa on ollut hyvin selkeä. Keskittyminen johtuu tietenkin synergiasyistä. Yritykset tarvitsevat toisiaan muodostaen verkoston alihankinta- ja päätoimijoineen. Samalla syntyy kysyntää ja mahdollisuuksia yrityksiä palveleville toisille yrityksille. Olennaista on myös kasvukeskusten yliopiston ja korkeakoulujen osuus alueen kehit-

tymisessä. Kasvukeskusten väestö kasvaa, kun ihmiset muuttavat työn perään. Keskittymistä vahvistavat kasvavan väestön tarvitsemien palvelujen uudet työpaikat. Kasvukeskusten ulkopuolella kehitys on pääpiirteissään ollut päinvastainen.

Tässä valossa on hyvin tärkeää, että on toimenpiteitä, joilla kasvukeskusten ongelmia kyetään myös ennalta ehkäisemään siten, että tunnistetaan tulossa oleva kehitys ja panostetaan tarvittavien yhteiskunnallisten palvelujen synnyttämiseen. Tämän tulisi nousta vielä enemmän esille kuin selonteossa nyt on tapahtunut.

Pääkaupunkiseudun osalta totean vielä erityisesti sen, että Suomen maine uuden teknologian luojana ja soveltajana on erinomaisen hyvä. Tuo maine, suomalainen imago, on todella vahvasti vahvistunut kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Eräät tunnetut ulkomaiset teknologiayritykset ovat jo perustaneet erityisesti Pääkaupunkiseudulle mittavia tutkimus- ja kehitysyksikköjä. Nyt on entistä ajankohtaisempaa panostaa tähän kehitykseen lisää. Pääkaupunkiseudun kuntien tulee yhteistyössä valtion kanssa kehittää omaa infrastruktuuriaan niin, että tänne saadaan mittavasti uusia kansainvälisiä investointeja.

Tämä kehitys kiistatta johtaa myös siihen, että maan muissa osissa, siellä missä vankkaa osaamista on, olemassa olevien kasvukeskusten ympärille kohdentuu vastaavia investointeja, ehkä muutamien vuosien viiveellä, mutta kohdentuu kuitenkin. Erinomaisen hyvä esimerkki on Lappeenrannan alue, jolla vasta nyt 30 korkeakouluvuoden kehityksen tuloksena alkaa olla sitä merkittävää osaamispääomaa, joka vetää luokseen niin suomalaisia yrityksiä kuin kansainvälisten yritysten alihankinta- ja yhteistyöketjuihin kuuluvia pienempiä yrityksiä. Tämä on toivottu kehitys. Se vie vain aikansa, mutta on todella syytä korostaa sitä, että 20 tai 30 vuoden kehitys, aikajänne, ei ole todella pitkä, vaan se on se perspektiivi, joka on aina uskallettava ottaa huomioon. Vertailuna on tietenkin tällöin katsottava koko se satavuotinen historia, jota maapallolla teollistuneena aikana on tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että tällä selonteolla todella voimistetaan Suomessa tapahtuvaa kehitystä. Haluan vielä, koska tämä on kuitenkin hyvin laaja asiakirja, muutaman sanan sanoa metsätaloudesta ja ympäristökysymyksistä.

Ensinnäkin metsätalouden hyvinvointivaikutusten vahvistaminen edellyttää markkinoiden toimintaedellytysten sekä tuotannontekijöiden kuten raaka-aineen, työvoiman, pääoman ja energian saatavuuden turvaamista. Näistä suuret ratkaisut tehdään kuitenkin toisessa yhteydessä kuin tässä selonteossa.

Kansallisessa metsäpolitiikassa on painotettava erityisesti metsätalouden ekologista kestävyyttä, metsien taloudellista merkitystä ja metsien monikäytön periaatetta. Pohjois-Suomella on erityinen merkitys niin metsätaloudessa kuin luontoon kytkeytyvän virkistystoiminnan kasvavana toimintakeskuksenakin.

Vielä luonnosta yleisemminkin, koska on tärkeää, että tältä osiltakin keskeiset periaatteet eduskuntakäsittelyssä tulee tarkasti harkita. Mielestäni luonnon ja ympäristömme tulevaisuus on meidän kaikkien yhteinen asia. Jokaisen on kannettava vastuunsa. Tässä vastuunkannossa ja luonnon kehittämisessä erityisesti maamme kansallis- ja luonnonpuistot sekä muut luonnonsuojelualueet ovat luontomme monimuotoisuuden ydinalueita ja samalla myös jokaiselle suomalaiselle tarjolla oleva kytkentä elinympäristömme syvyyteen.

Ympäristöongelmien ratkaiseminen vaatii kansainvälistä yhteistyötä. Tähän on suomalaisten panostettava. Suomalaisten edun mukaista on, että toimimme aktiivisesti ja aloitteellisesti erityisesti lähialueidemme ympäristön tilan parantamiseksi ja koko EU:n ympäristöpolitiikan ja aivan erityisesti ympäristöteknologian kehittämiseksi. Tulevaisuus tulee osoittamaan, että se panostus, joka ympäristöteknologiaan tullaan tulevina vuosina osoittamaan, tuottaa moninkertaisesti ne investoinnit, jotka tähän kenttään tehdään, takaisin. Ympäristöteknologia onkin se osa, jonka avulla tämän selonteon mukaisia linjauksia pitäisi viedä eteenpäin ei pelkästään Suomessa vaan Suomen esimerkin ja kansainvälisille kentille vietävän osaamisen kautta kaikkialla maapallolla.

[34] **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Meillä on melkoisen tärkeä asiakirja käsittelyssä eli valtioneuvoston selonteko valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Sääli, että ajankohta on sikäli huono, että suurin osan edustajista ilmeisesti on siirtynyt jo muun tyyppisiin tehtäviin. Olisi ollut tarkoituksenmukaista kyllä käydä tästä ehkä syvempi ja perusteellisempi keskustelu kuin tämä ajankohta sallii.

Minulle jäi ed. Markkulan äsken käyttämästä puheenvuorosta korviini se, kun hän totesi, että jakopolitiikka on mennyttä, tärkeimpänä tehtävänä on varmistaa tuotannon toimintaedellytykset. En pysty ymmärtämään, minkä takia tämän kaltainen vastakkainasettelu. Ymmärrän hyvin sen, että hallituksella on velvoitteena ja myös meillä kaikilla on tavoitteena se, että tuotannon toimintaedellytykset varmistetaan ympäri maan, mutta yhtä lailla tuotannon tulosten jakaminen on hyvin keskeinen yhteiskuntapoliittinen kysymys koko ajan. Sen takia en ymmärrä, miten jako ja tuotannon edellytykset voidaan erottaa toisistaan. Ne ovat saman asian ja saman jatkumon eri puolia. Aivan yhtä olennaista kuin on varmistaa se, että tuotanto toimii, on myös varmistaa, että tuotannon tulokset jakaantuvat tasaisesti.

Tässä suhteessa aluekeskustelu, jota tämän raportin yhteydessä on käyty, on tärkeää, että me tunnistamme tasaisuuden ei ainoastaan sosiaalisesta näkökulmasta vaan myös alueellisen kehityksen näkökulmasta. Sen vuoksi pidän tätä selontekoa erinomaisen tärkeänä.

Eräs ulottuvuus, joka tässä selonteossa on tullut esille ja myöskin tässä keskustelussa, jota täällä on tänään käyty, on keskittymiskehitys. Keskittymiskehityksellä on tietysti useita ulottuvuuksia alueellisessa mielessä. Keskittymistä tapahtuu maakunnallisiin keskuksiin, mutta keskittymistä tapahtuu myöskin valtakunnan mitassa.

Pelkään, että puhemies katsoo minuun sen näköisesti, että minun olisi ilmeisesti syytä siirtyä puhujakorokkeelle, ettei hän keskeytä puheenvuoroa.

Toinen varapuhemies: En, kyllä saa puhua paikalta kaksi minuuttia. En pakota puhujakorokkeelle.

Puhuja: Mutta jos minä jatkan yli kaksi minuuttia, niin ilmeisesti tässä on paineita.

Toinen varapuhemies: Kyllä, nyt on kulunut jo kaksi minuuttia.

Puhuja: Ymmärrän, puhemies!

(Korokkeelta) Arvoisa puhemies! Minulla ei ollut asiaa kovin paljon yli kahden minuutin, mutta jotta välttäisin tämän henkisen dialogin, joka tässä oli syntymässä, niin tulin puhujakorokkeelle kuitenkin jatkamaan.

Siltä osin kuin puhutaan keskittymisestä, meillä on ongelmana se, että voimakkaan talouden kasvuoloissa on taipumusta siihen, että yritystoiminta ja myöskin työpaikat keskittyvät alueellisesti vahvasti, ja tästähän on tietysti seurauksena tällä hetkellä se tyyppiesimerkki, että nimenomaan Etelä-Suomi, joka toimii tietysti Suomen yhteiskunta- ja talouskehityksen veturina pitkälti, kerää tuotantotekijöitä. Tässä suhteessa olisin kyllä valmis pohdituttamaan asiaa myös niin päin, että jos vain on keinoja siihen, että me voimme hajasijoittaa tietoisesti kattaen valtakuntaa laveammin, siihen pitäisi pyrkiä.

Olisin palaamassa kyllä pohdiskeluissa jopa 70-luvulle, jolloin istui erilaisia komiteoita mukaan lukien hajasijoituskomiteat, jotka lähtivät liikkeelle siitä ajatustavasta, että kun on sellaisia toimintoja, taloudellisia tai julkisen hallinnon toimintoja, joiden ei ole välttämätöntä sijaita voimakkailla kasvupaikkakunnilla — tässä tapauksessa tyyppiesimerkkinä on Pääkaupunkiseutu — niin pyrittäisiin rohkaisemaan näiden toimintojen sijoittumista muualle maahan.

Näen, että tässä selonteossa myöskin tätä näkökulmaa on kyllä pidetty esillä ja tunnistetaan se tarve, että koko valtakunta on asuttuna ja myöskin aktiivisen taloudellisen toiminnan kohteena, ja siinä suhteessa tietenkin myöskin olisi rohkaistava tässä mielessä jakopolitiikkaa eli hajasijoitustoimenpiteitä.

[35] **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Lyhyesti haluan jakopolitiikasta ed. Kiljuselle todeta sen, että korostan siirtymistä rahan jakamiseen perustuvasta yritysten kehittämispolitiikasta osaamisen ja kilpailukyvyn kehittämiseen ja toisaalta tukikeskeisestä politiikasta takaisinmaksua edellyttäviin tuotteisiin. Tämä tarkoittaa myös sitä, että yksittäisten, irrallisten hankkeiden edistämisen sijasta me tarvitsemme monenkeskisten hankkeiden aikaansaamista ja todella aitoa, erittäin laajaa useiden tahojen yhteistyötä ja rahoituksen suuntaamista tällaisiin hankkeisiin.

Lisäksi menneisyyden jakopolitiikalle vaihtoehtoisena linjauksena korostan verkostomaisen toimintaympäristön voimakasta kehittämistä. Tämä tapahtuu vain panostamalla tieto- ja viestintätekniikkaan, tietoverkkoihin ja niiden käytön osaamiseen. Näin luodaan edellytyksiä tietoteollisuuden ja palveluyritysten kehittymiselle ja sille, että eri toimialat kykenevät uudistumaan

modernia tekniikkaa hyväksi käyttäen, ja näin eri alueille, siis eri kasvukeskuksiin, eri kaupunkikeskittymiin syntyy niille omaleimaista osaamista, jolle osaamiselle markkinoina on koko maailma.

36 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Tällöin me annamme itse asiassa sanalle "jako" vähän erilaisen merkityksen ja tähän halusin juuri puuttuakin. Kyllä hyvin voi tunnistaa sen, että jos jakopolitiikalla tarkoitetaan sitä, että rahaa, tukitoimenpiteitä, kohdistetaan yksittäisiin projekteihin vain siinä mielessä, että ne hajaantuvat mahdollisimman tasaisesti eri puolille, niin tässä suhteessa me olemme varmaan tien päässä.

Ed. Markkula tarkoitti tässä sitä, että me luomme yleisemmällä tasolla toimintaedellytyksiä sille, että eri alueilla niille ominaiset tuotantotoimintamuodot pääsevät kukoistamaan. Mutta sekin on eräs muoto jakopolitiikasta. Silloin, jos julkista valtaa tässä tarvitaan ja tarvitsemme esimerkiksi osaamiskeskusten luomista ja osaamisen edellytysten luomista, niin se on eräs osa-alue julkisen vallan toimenpiteitä, esimerkiksi panostukset koulutukseen, panostukset ylipäätään inhimilliseen pääomaan eri alueilla, jolloin tullaan jopa sosiaalisektorin toimintamuotoihin.

Tämä on eräs osa sitä jakopolitiikkaa, jona minä ymmärrän jakamisen, ja kun tässä on aluekehityksestä kysymys, niin korostan edelleenkin sitä, että tässä suhteessa tulee kiinnittää huomiota koko valtakuntaan ja tämä tasaava funktio, joka julkisella vallalla on, tulisi käyttää hyväksi.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

2) Hallituksen esitys Euroopan unionin ydinaseettomien jäsenvaltioiden, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välisen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehtyyn sopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ydinenergialain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 5/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 42/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

4) Hallituksen esitys laeiksi valtioneuvostosta annetun lain ja ulkoasiainhallintolain 3 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 26/2000 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 9/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

5) Hallituksen esitys laiksi merilain 9 luvun muuttamisesta sekä merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 190/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 3/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

6) Hallituksen esitys laeiksi yhteisaluelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 198/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 6/2000 vp
Lakialoite LA 6, 7/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys laiksi urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta ja siihen liittyviksi laeiksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 51/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys laeiksi eräiden valtion eläkelainsäädäntöön liittyvien lakien muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 41/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 30/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys laeiksi ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain, vakuutusyhdistyslain ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 34/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen